

Zabrinuti ste za performanse stativa?

190CX

Manfrotto carbon fibre
radi to bolje.

cevi od 100% karbon fibera -
ostali delovi od magnezijuma -
sistem brzog postavljanja
centralnog nosača

Manfrotto

190x.manfrotto.com

Za više informacija:
RefotB, Pčinjska 17, 11000 Beograd, t. 011 2456151, 308 7004, f. 011 446 0234, e-mail: info@refot.com

PUTOPIS NJUJORK | NOV KONKURS | SVET U KAPLJICI VODE | NOKIA N95 | SONY α200

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE | BROJ 47 | APRIL 2008 | WWW.REFOTO.CO.YU

Makro objektiv
Sigma 70 mm i Nikon 60 mm

Dubinska oštrina:
u praksi

Muzika
na fotografiji

UZ 570
Olympusov mali lider
Profesionalac
Canon EOS-1DS Mark III

ISSN 1450-6394

YU Press
Photo

World
Press
Photo

PIRELLI
kalendar

DIN 250
K. M. 8
KUNA 34
DEN. 250
EVRA 4

Think GAIA
For Life and the Earth

SANYO

eneloop

Ready to use Rechargeable Battery

Promenite baterije,
promenite budućnost

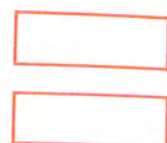
Punjive baterije

Smanjuju
troškove
Više energije
Ne zagađuju
okolinu

Alkalne baterije

Spreme za
upotrebu
Dugo vreme
skladištenja
Za sve upotrebe

www.eneloop.info

REFOT B, ekskluzivni uvoznik i distributer - Pčinjska 15a, 11000 Beograd, t. 011/308-7004, e-mail: info@refot.com

Novi SP-570UZ

Učinite velike trenutke 20x većim

20x optički zum (ekvivalentno 26-520mm) - od ekstremnog zuma do zadivljujućih pejzaža • Dvostruka stabilizacija slike za izbegavanje zamućenosti • Snimanje u sekvenci velikom brzinom od 13,5fps - da ne propustite važan trenutak • Face Detection tehnologija za savršeno izoštrene i eksponirane fotografije lica i odgovarajuću ekspoziciju ostalih delova slike.

Otkrijte svoj svet. www.olympus.co.yu

OLYMPUS

Your Vision, Our Future

STALNE RUBRIKE

- 4 **U FOKUSU**
Zima u konkursu, zima u fokusu... i to odlična
- 8 **AKTUELNOSTI**
Vodič kroz aktualne izložbe kod nas i u svetu, najave, promocije, knjige, web...
- 14 **MOJE ISKUSTVO**
Još jednom smo se osvrnuli na dubinsku oštrinu ali ovoga puta samo kroz praksu
- 26 **PRAKSA NA DELU – MUZIKA**
Sjajne fotografije probudiće vašu uspavan čula posle dugog zimskog sna
- 40 **POPULARNA ISTORIJA FOTOGRAFIJE**
Avangarda je na ovim prostorima ostavila značajne tragove u fotografiji
- 42 **PUTOPIS**
Njujork valjda jedino i može da stane u panoramski format
- 46 **VEB-KONKURS**
Balkan photocontest sada ima i pojedinačne prezentacije istaknutih članova
- 52 **FOTO-AMATER**
Nevena Uzurov je pronašla čitav mikro svet u jednoj kapi vode
- 80 **KOLEKCIONARSKI UGAO**
Mađarska fotografska industrija "iznedrila" je odličan fotoapararat Duflex
- 82 **FOTO-KOMENTAR**
Stigao je i dugoobećavani gost – u ovom broju to je Aleksandar Kelić
- 86 **KONKURSI:**
Najbolja digitalna fotografija, autportret i Zima
- 96 **PISMA ČITALACA**

FOTOŠKOLA

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

- 36 **DIGITALNA FOTO-ŠKOLA**
Istraživačka REFOTO digitalna foto-laboratorija otkrila je brojna kriminalna dela... saznajte ko su počinio

26

BRANKO STOJANOVIĆ

42

18

YPP 2007 DRAGAN KUJUNDŽIĆ, EVROPA

24

WPP 2007 RAFAL MILACH, ANZENBERGER

68

70

64

62

60

56

79

FOTOGRAFI

PORTFOLIJA POZNATIH IMENA FOTOGRAFIJE

- 18 **YU PRESS PHOTO 2007 WORLD PRESS PHOTO 2007**
Opet su pred vama najbolje novinske fotografije iz prošle godine kod nas i u svetu
- 48 **PIRELLI KALENDAR**
Večiti glamur ovih kalendara, dostigao je svoj vrhunac. Fotografisao je Patrik Demašije

TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

- 54 **NOVITETI**
Mirnu atmosferu posle sajma PMA "razbijaju" digitalci šarenih i neobičnih "pakovanja"
- 56 **CANON EOS-1DS MARK III**
Suvereni vladar D-SLR fotoaparata u ekstremno velikoj rezoluciji zaista je moćna mašina
- 60 **OLYMPUS SP-570 UZ**
Ovog lepota krasi čak 20 puta optički zum
- 62 **MAKRO DUEL**
Sigma i Nikon se nadmeću u domenu makro fotografije
- 64 **SONY ALFA 200**
Idealna za noviji u D-SLR društvu koji planiraju da se tu i zadrže
- 68 **NOKIA N95**
Da je ovo mnogo više od telefona uverićete se i sami
- 70 **EPSON R285**
Za male pare svega na pretek
- 72 **BATERIJE**
Saznaćete koje su trenutno najbolje i najjače
- 74 **LIGHTROOM III**
Još jedan kratak osvrt na ovog odličnog organizatora vaših galerija fotografije
- 76 **COREL PAINTER**
Kreativna alatka za sve piktorijaliste u duši
- 78 **PLUG IN**
Dermaobrazija i protetika za samo par minuta
- 79 **MANFROTTO**
Stativ koji je svakako dobra kupovina

NASLOVNA STRANA

STANISLAV MILOJKOVIĆ, "Apocaliptica"

reč urednika

DOKUMENT ŽIVOTA

Ovaj prelazni period iz zime u proleće, kada više ne nosimo kapute i kape, ali sve je još uvek sivo-branon i ne mnogo inspirativno, karakterišu dve najveće izložbe novinske fotografije u svetu i kod nas. Prvi zraci prolećnog sunca i cvrkut ptica kao da najavljuju "festival dokumentarne fotografije" koji, na žalost, nema tu lepršavost proleća jer su teme i prizori koje na njima gledamo mahom refleksije rata, raznih sukoba, stradanja, dramatičnih priča... Neko će reći, i to je život, što je svakako istina, ali žalim samo što novinska fotografija više nema "sluha" za običnog čoveka i njegov "mali" život, već samo traži senzaciju. Možda ste primetili da su nabolji filmovi oni koji govore o jednostavnim, običnim, svakodnevnim stvarima iz našeg života. Oni uglavnom traju u vremenu i, ono što je najbitnije, vrlo lako pronalaze put do naših srca jer imamo osećaj da je priča baš o nama samima. Na isti takav način deluju i dokumentarne fotografije još od Jakoba Risa (Jacob A. Riis) i Luisa Hajna (Lewis W. Hine), pa do najčuvenijih fotografija Agencije "Magnum" koje nas svojom "životnošću" i dan-danas fasciniraju. Pohvalno je da ovogodišnji Yu Press Photo donosi i takve poglede (priča o Stani, poslednjog virdžini u Crnoj Gori), kao i razne druge pokušaje da se dokumentarna fotografija kod nas podigne na viši nivo, kako sadržajem, tako i vizuelnim identitetom. Još jedna dobra stvar jeste što se izložba Yu Press Photo može nazvati i putujućom jer će izaći iz granica "beogradskog pašaluka" i posetiti brojna mesta širom zemlje: Suboticu, Novi Sad, Niš, Čačak, Vranje, Zaječar, Kragujevac, a najverovatnije i Valjevo, Sombor, Atinu i Pariz. Ostaje nam samo da se nadamo da će se i naša zemlja u što skorije vreme naći na itinereru svetske izložbe World Press Photo.

U ovom broju potrudili smo se da vam maksimalno "obojimo" bezbojni početak proleća, prvo vatrometom boja i emocija koje može da vam da samo muzika i to najbolje na koncertu, u šta ćete se uveriti u rubrici "Praksa na delu", koju potpisuje naš stari saradnik Radomir-Maša Dikosavljević. Kriminalistička laboratorija "inspektora" Milana Živkovića otkrila je mnogobrojne kriminalne radnje na fotografijama ali, ne brinite, umesto "prljavog" inspektora Kalahana, suočićete se s dobroćudnim inspektorom Radišom koji pronicljivo ukazuje na zločin, ali deli savete šakom i kapom kako da uklonite tragove ili, još bolje, da zločin sprečite.

Zima vam izgleda "leži" u ruci jer smo dobili mnoštvo odličnih fotografija koje su nas stavile na veliku muku – izabrati najbolje. Slična situacija je i sa drugim konkursima i kada pomislim da se za drugu polovinu godine sprema još novih konkursa, čini mi se da ćemo morati da štampamo specijalno izdanje časopisa. U svakom slučaju, umešali ste svoje prste u skoro sve rubrike, što svi iz redakcije pozdravljamo, jedino nam nije jasno zašto rubrika Mali oglasi nije izazvala interesovanje, pa smo je, prirodno, ugasili. Izgleda da Internet uzima maha više nego što smo mi očekivali.

IVANA BREZOVAC
ivana.brezovac@refoto.co.yu

OSNIVAČ I IZDAVAČ REFOTO B, Beograd, Pčinjska 17
DIREKTOR Slobodan Vukadinović
CENA pojedinačnog broja 250 dinara
žiro-račun 255-0009780101000-19

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK mr fot. Ivana Brezovac
IZVRŠNI UREDNIK Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.yu
UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.yu
REDAKCIJA mr fot. Vladimir Červenka, Svetislav V. Dragović, Miroslav Nikoljačić, Imre Szabó, Goran Malic

SARADNICI Vojin Mitrović (Pariz), Stevan Ristić, Jelena Matić, Marija Milovanović-Maksimović, Miloš Zdravković, Radomir Maša Dikosavljević, Zoran Imsiragić

TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN Sanja Kovačević, Igor Ilić
LEKTOR Biljana Gordić

MARKETING mr fot. Dragan Pavlović, dragan.pavlovic@refoto.co.yu
REFOTO, tel. 011/344-9641; 344-9642; faks. 011/4460-234

ŠTAMPA Štamparija "Politika AD", Beograd

PRE-PRESS REFOTO B – Rukopisi i priloge se ne vraćaju.

E-POŠTA: info.refoto@refoto.co.yu

CIP – Katalogizacija u publikaciji Narodna Biblioteka Srbije, Beograd
77

FOTO: časopis za kulturu fotografije/glavni i odgovorni urednik Ivana Brezovac – 1996, br. 1 – Beograd (Pčinjska 17); Refot B, 1996 – (Beograd: Politika) – 30 cm

Od br. 4/2001 štampa se latinicom, a naslov je Refoto. – Varijanta naslova: Refoto
ISSN 1450-6394 = Foto (Beograd)
COBISS.SR-ID 117858055

U fokusu

NAJBOLJE FOTOGRAFIJE ČITALACA OVOG MESECA

 GEZA FARKAŠ,
NOVI SAD, "ZIMA"

"Fotografija drozda koji se "kupa" nastala je pred Novu godinu. Za vreme hladnih zimskih dana ptice se skupljaju u velika jata i česti su gosti u gradovima, pre svega zbog obilja hrane. Na niskim temperaturama male ptice brzo dehidriraju i moraju da jedu sneg, a to izgleda kao da se kupaju u snegu. Na drvo ispred mog kupatila sletelo je veliko jato drozdova i čvoraka. Bilo je kasno popodne, otrčao sam po svoju foto-opremu: Canon 350D i teleobjektiv Canon 400 mm /5,6 L. Stao sam u kadu, pažljivo otvorio prozor od kupatila. Ragastov od prozora dobro mi je došao kao oslonac zbog male količine svetla. Osetljivost sam morao podići na ISO 800 da bih dobio ekspozicije od bar 1/800 s do 1/1.000 s, jer su ptice bile veoma dinamične. Jednog trenutka uspeo sam da nogom u kadi pomerim česmu. Bio sam mokar, ali nagraden prelepim fotografijama.

.....
Rođen je 1966. godine u Bečeju. Po zanimanju je diplomirani inženjer elektrotehnike. Fotografijom se bavi još od srednjoškolskih dana. Digitalna fotografija omogućila mu je da se potpuno posveti makrofotografiji i fotografiji prirode, pre svega životinja i biljaka u njihovom prirodnom okruženju. Ovakva vrsta fotografije, osim skupe i sofisticirane opreme, zahteva veliko strpljenje i poznavanje navika divljih životinja: insekata, pauka, ptica, sisara...

U OVOM BROJU
SPONZOR RUBRIKE JE

OLYMPUS

BOJAN BONČIĆ, Niš, "KARNEVAL"

"Fotografija je nastala u Veneciji, za vreme karnevala 2008. godine. Iako nisu bile sakrivene pod maskama, ove dve dame imale su najlepše kostime. Dok su šetale Trgom svetog Marka, imao sam utisak da sam u 18. veku. Nažalost, nisam uspeo da razmenim adrese, ali sam saznao da je reč o Nemicama i da su najverovatnije majka i ćerka. Svakog jutra, od 7 do 9 sati, na Trgu je mnoštvo maski koje poziraju fotografima iz celog sveta, jer je to jedino vreme kada Trg nije preplavljen turistima."

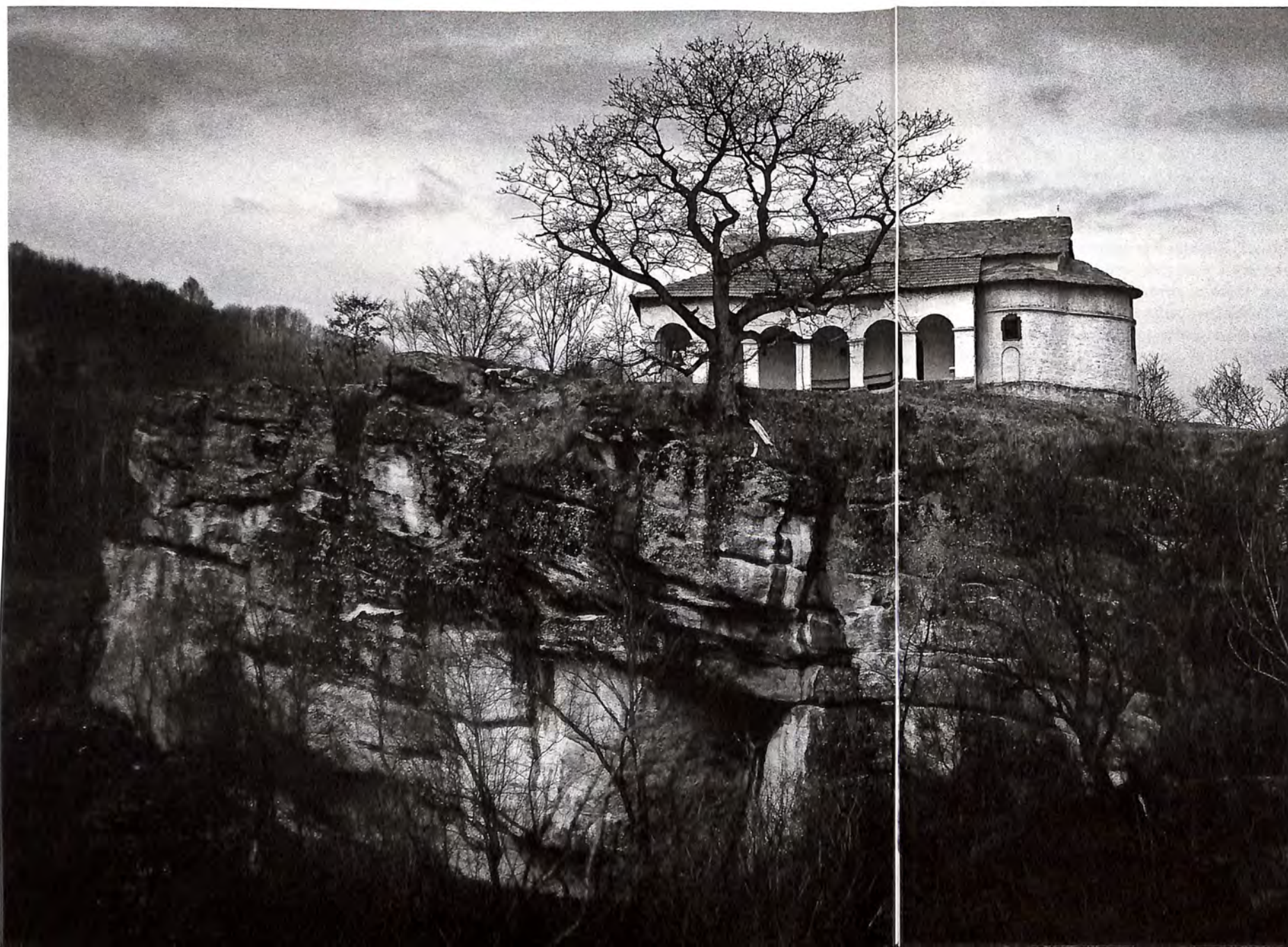
Rođen je u Nišu 1960. godine. Od 1990. bavi se advokaturom. Fotografija mu je više od hobija, a najviše ga privlači "life" fotografija. Godine 2007. dobio je zvanje FA1 pri FSS. Putuje da bi fotografisao, a do sada je bio u: Veneciji, Parizu, Beču, Atini, Istanbulu, Toskani... Koristi fotoaparata Canon 40D, a nedavno je kupio Canon G9, koji uvek nosi sa sobom.

ALEKSANDAR STOJANOVIĆ, Leskovac, "MANASTIR"

"Fotografija je snimljena u februaru 2006. godine. Manastir Presvete Bogorodice nalazi se na nekih 20 km od Leskovca na putu za Vranje kod mesta Džep, tačnije, mesto gde se nalazi sam manastir zove se Mrtvica, mada stvarno ne znam da li tu ima neke simbolike ili ne. Koristio sam fotoaparata Fujii s9500, objektiv je bio "izvučen" na 300 mm, blenda je bila f/6,4, ekspozicija 1/400 s, a osetljivost podešena na ISO 100."

Rođen je u Leskovcu 1984. godine. Trenutno je na četvrtoj godini studija na Elektronskom fakultetu u Nišu na smeru Računarstva i informatike. Fotografijom se bavi nešto više od dve godine. U početku, dok nije imao svoj fotoaparata, gledao je i učio se na fotografijama poznatih autora, dok danas, koliko mu obaveze dozvoljavaju, fotografise i uči i na svojim fotografijama.

STEVAN BIČANIN, Niš, "SVETLA GRADA"

"Fotografija je snimljena s pešačkog mosta na Nišavi, početkom decembra 2007. Zbog dugačke ekspozicije, fotoaparata sam stavio na ogradu mosta, što je donekle otežalo precizno kadriranje. Hladan severac, koji je neprekidno duvao, nosio je u stranu dim iz dimnjaka toplane. Nažalost, zbog veoma hladnog vremena na brzinu sam napravio nekoliko snimaka, spakovao fotoaparata i otišao, iako je pogled na grad s mosta bio odličan. Koristio sam fotoaparata Kodak Z700, blenda je bila 2,8, ekspozicija 8 sekundi i osetljivost ISO 100."

Rođen u Nišu 1985. godine. Studirao je Elektronski fakultet. Fotografijom se aktivnije bavi u poslednje tri godine. Fotografise grad, arhitekturu, automobile, životinje u gradu, panorame i pejzaže, kako grada tako, i prirode. Posebno voli makrofotografiju. Smatra da je najvažnije uvek nositi fotoaparata sa sobom jer su zanimljivi prizori svuda oko nas, treba ih samo uočiti i zabeležiti.

VLADIMIR PAVLOVIĆ, BEOGRAD, "DETALJ"

"Ovu fotografiju snimio sam u Nacionalnom parku Tare, u blizini mesta Osluša. Nestvarna atmosfera ogromnih četinarskih šuma "pokrivala" je moj vidik danima. U celodevnim šetnjama kroz dubok sneg i u potpunoj tišini našao sam se potpuno zbunjen. Kao klasičan turista pravio sam fotografije svakog svog pogleda, pokušavajući da zarobim ono što me je okruživalo. Shvativši da je to uzaludan posao, rešio sam da odložim fotoaparata sa

strane i da ga koristim samo kada kadar "izade" iz okruženja. Tako se ovaj izdvojio na osunčanim granama šume, kao "detalj" jedne velike belo-zelene repeticije."

Rođen u Beogradu, 1982. godine. Uskoro završava Višu politehničku školu, smer Grafički dizajn. Fotografijom je počeo da se bavi u gimnaziji. Odsjeka koristi kompaktni digitalni fotoaparata FUJII s7000. Razlog zbog kog voli fotografiju jeste analogna Praktica i moć filma da prikaže i ono čega nema. Sebe smatra pravim foto-amaterom - jer se fotografijom bavi iz čistog uživanja.

KONKURSI

KONKURSI

IZLOŽBE

PRIPREMILA: JELENA MATIĆ

ČETVRTA MEĐUNARODNA IZLOŽBA FOTOGRAFIJA "ORCHID OBSESSION"

ORGANIZATOR: NACIONALNI PARK "FRUŠKA GORA"

Rok za slanje: 10. 5.
Tema: Orhideje.

Izložba nema takmičarski, već edukativni karakter.

Najboljih 40 fotografija biće izloženo 24. 5. u Zavodu za zaštitu prirode Srbije, Odeljenje u Novom Sadu. Izložba će se seliti i u druge gradove koji pokazuju interesovanje. Svi autori dobiće katalog i prateći kompakt-disk na kome se nalaze prezentacije svih do sada održanih izložbi. Izložba će biti prezentovana i na Internetu.

Radovi: do 10 fotografija orhideja (iz prirode ili gajenih), od kojih je jedna u punoj rezoluciji, a ostale smanjene na 500 piksela po dužoj strani. Ta jedna će ući u izbor za štampu i izlaganje, a sve će se naći na pratećem kompakt-disku. Fotografije slati na e-poštu: dragita@gmail.com. Za svaku fotografiju potrebno je navesti gde je nastala i po mogućstvu latinski naziv vrste, ime i prezime autora, poštansku adresu, adresu elektronske pošte i sajt, ukoliko ga poseduje. Više informacija: www.naturefg.com.

DEVETI MEĐUNARODNI SALON UMETNIČKE FOTOGRAFIJE ŠANGAJ, KINA

FIAP 2008/077

Rok: 6. maj 2008.

Sekcije i formati: print kolor ili crno-beli u varijanti A minimalno 28 x 35 cm, maksimalno 40 x 50 cm, u varijanti B 20 x 25 cm. Ne mogu se mešati veličine.

Kolor slajd, 5 x 5 cm.

Digitalni fajl – JPEG, maksimalno 1.024 piksela na dužoj strani, 300 dpi, kompresija 8.

Fotožurnalizam – print veličine 20 x 30 cm do 30 x 40 cm.

Participacija: print sekcije po 15 američkih dolara, slajd i digitalna po 12. Ukoliko se učestvuje s radovima u više od jedne sekcije, prva sekcija po navedenom iznosu, a svakoj sledećoj oduzeti 5 dolara.

Radove slati na adresu: The Shabgai Federation of Art and Literary Circles, No. 238 West Yanan Rd. Shanghai, China, zip code 200040
Veb-sajt: www.shphoto.co.cn, e-pošta: exhibition@shphoto.com.cn.

Najbolja sportska fotografija 2007

25. 2 – 1. 3. GALERIJA OZON, BEOGRAD

IVAN MILUTINOVIC

Udruženje sportskih fotografa Srbije organizovalo je izložbu na kojoj su predstavljene najbolje sportske fotografije u 2007. godini.

Od 107 fotografija, žiri je prvu nagradu dodelio Ivanu Milutinoviću, fotografu lista Sportski žurnal. Drugu nagradu podelili su Stevan Radovanović i Živan Jovanović, a treću Dragan Bajić i Dragan Karadarević. Prva nagrada za najbolju reportažu dodeljena je Nebojši Paraušiću za seriju fotografija nemira s fudbalske utakmice Zvezda–Hajduk, dok su Miroslav Todorović i Marko Đurica osvojili drugu i treću nagradu.
J. MATIĆ

Makedonski centar za fotografiju

6. 3. SKOPLJE, MAKEDONIJA

Novi prostor koji je dobijen na višegodišnje korišćenje od Nacionalne galerije Makedonije obuhvata analognu i digitalnu laboratoriju, studio, izložbeni prostor, biblioteku uz tehničku opremu po svetskim standardima. Prostor omogućava održavanje predavanja, prezentacije izložbi, a foto-laboratorija i studio izradu profesionalnih fotografija.

Planira se i održavanje kurseva i seminara za mlade, kao i predavanja koja će pomoći ljudima da na pravi način upoznaju fotografiju. Odmah po otvaranju, 7. i 8. marta organizovana je konferencija na temu "Fotografija – deo umetničkog koncepta", kojoj su prisustvovali gosti iz zemlje i inostranstva, a među njima i

Ure Shtahel – direktor foto-muzeja "Vintertur" u Švajcarskoj. Makedonski centar za fotografiju formiran je 2000. godine radi promovisanja i unapređivanja fotografije u Makedoniji. Želja osnivača jeste da Centar preraste u Fotografsku akademiju i da bude osnivač Muzeja fotografije u Multimedijskom centru – "Mala Stanica".
D. GAJIC

Minijature 2008

1. APRIL 2008. FOTO-KLUB STUDENTSKI GRAD

Na jednoj od najvećih fotografskih manifestacija u našoj zemlji učešće je uzelo preko 400 autora iz 33 zemlje sa preko 2.800 radova. Prijem radova obavljen je u dve kategorije: kolor i crno-belo a međunarodni žiri (između ostalih član žirija bio je generalni sekretar FIAP-a – Riccardo Busi) odabrao je 430 fotografija za

izlaganje. Otvaranje izložbe je 1. aprila u 18 sati i 30 minuta, u Galeriji Doma kulture "Studentski grad" – Novi Beograd.
M.A.

TRAN PHONG, VIETNAM

SLOBODAN SIMIC

MILENKO SAVOVIC

MARKO PERLIC

Fantastika u fotografiji

OGNJEN TOPALOVIC, DEJAN PAVLOVIC I PAVLE JOVANOVIC

22. 2 – 5. 3. GALERIJA ARTGET, KULTURNI CENTAR BEOGRADA

Fantastika i fotografija nude bezbroj različitih mogućnosti i rešenja u eksperimentisanju s prošlosti, budućnošću, bilo kojom pričom i motivom. Autor koncepta izložbe Branimir Karanović predstavio je fotografije Ognjena Topalovića, Dejana Pavlovića i Pavla Jovanovića. Tri autora različite generacije i tri potpuno različita pristupa u tretmanu fantastike u fotografiji.

Pripadnik mlade generacije umetnika Ognjen Topalović diplomirao je na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu. U traganju za nadrealnim koristi muške i ženske modele. U pitanju su aktovi koje scenskom šminkom, dobrim osvetljenjem, pozama... Topalović transformiše u blatnjave anđele, plave šumske vile ili, u zavisnosti od našeg viđenja, junakinje SF filmova i stripova. Muški i ženski modeli nalaze se i na fotografijama Dejana Pavlovića ("Pandorina kutija", "Invokacija anđela", "Amnestija zla"). Jedan od osnivača Foto-teatar grupe "AOPTKAG", Pavlović se bavi isključivo režiranom i eksperimentalnom fotografijom. Stoga nije čudno što se i u ovoj seriji fotografija autor stavio u ulogu pozorišnog režisera koji pažljivo komponuje likove i predstave pre nego što pristupi fotografisanju. Za razliku od Topalovićevih, njegove fotografije nisu

nastale u studiju. Gestovima i pozama modela, dramatičnim osvetljenjem i, naravno, kompjuterskom doradom, Pavloviću vešto polazi za rukom da kreira fantastične priče i bajke ispunjene mračnim vilenjacima i drugim bićima ekspresivnog izraza lica. U slučaju Pavla Jovanovića susrećemo se s pitanjem: slika ili fotografija? Aktivan na fotografsko-umetničkoj sceni od sredine osamdesetih godina prošlog veka, Jovanović konstantno balansira između hiperrealističnog slikara i fotografa. Početne impulse pronalazi u Frojdovoj psihoanalizi, metafizičkom i nadrealističkom slikarstvu Đorda de Kirika (Giorgio de Chirico) i Renea Magrita (Rene Magritte). Služeći se jezikom i jednog i drugog medija, Jovanović povezuje razne geometrijske forme i vojvodanske simbole (žitna polja, crkveni tornjevi, petrovaradinska kula sa satom), stvarajući veoma kompleksne, višeznačne prizore situacije. Sakupljeni na jednom mestu, radovi ovih fotografa rezultirali su tematski nesvakidašnjom izložbom. Iako radovi Pavla Jovanovića zbog više slikarskog nego fotografskog efekta odudaraju od ostalih fotografija, izložba predstavlja dobar i zanimljiv uvid u delovanje i promišljanje naših autora u sferi fantastike u fotografiji.
J. MATIĆ

Travel guides

GORAN MICEVSKI, 7 – 26. 3. GALERIJA ARTGET, KULTURNI CENTAR BEOGRADA

Od instalacije "I will survive" (2002), preko putopisa "Finnish report" (2003), zaključno s ovim poslednjim radom predstavljenim na izložbi, Goran Micevski se na domaćoj umetničkoj sceni sve više potvrđuje kao umetnik vredan pažnje. Rad "Travel Guides" čini serija od 18 kolor-fotografija velikog formata, nastalih kao rezultat višegodišnjeg putovanja po različitim delovima sveta kao što su: Transilvanija, Istanbul, Švedska, Jordan, Sirija, Grčka, Srbija, Austrija, Krit, Finska itd. Na prvi pogled fotografije ne predstavljaju ništa drugo do odlične razglednice manje ili više atraktivnih turističkih destinacija. Treba, međutim, imati u vidu da Micevski pripada grupi umetnika kojima su bliska savremena stremljenja i shvatanja ne samo u fotografiji već u umetnosti uopšte. Naravno, to ne znači da autor ne poznaje pravila klasične fotografije. Ono što njegov rad čini

kompleksnim jesu citati na engleskom jeziku koji idu duž fotografija, a preuzeti su iz raznih knjiga, delova legendi, usmenih tradicija itd. Ovim potezom Micevski je u potpunosti promenio značenje fotografija i njihov smisao.

Kombinacijom tipično pejzažnih ili putopisnih fotografija i duhovitog teksta ili opaske srušio je predrasude, stavove, znanje posmatrača, terajući ga na ponovno ispitivanje i razmišljanje o mestu i kulturi koje je snimio. U umetničkoj praksi kombinacija teksta i fotografije apsolutno ne predstavlja novinu. Ipak, treba znati kako, zašto i zbog čega. Micevski je u tome uspeo.
J. MATIĆ

DVADESET OSMO JAN SUNDERLAND FOTOGRAFSKO TAKMIČENJE, POLJSKA

FIAP 2008/055

Rok: 30. april 2008.

Tema: "Planina", sekcije – "Priroda", slobodna, serije, digitalni fajl.

Nisu dozvoljene modifikacije.

Četiri fotografije po autoru, print formata minimum 24x30 cm.

Participacija: 15 evra ili 20 američkih dolara.

Adresa: Miejski Oerodek Kultury, 34-400 Nowy Targ, Al. Tysi¹clecia 37, Poland.

Info: www.mok.nowyarg.pl.

E-pošta: stachumok@interia.pl.

MEĐUNARODNA PROJEKCIJA 2008, GOLDEN SPURS, BELGIJA

FIAP 2008/008

Rok: 19. maj 2008.

Digitalni fajl i kolor-slajd.

Sekcije: slobodna, "Priroda", "Putovanja".

Format: slajd 5 x 5 cm, digitalni fajl JPEG, veličine 1.024 x 768 piksela, 250 dpi, na kompakt-disku.

Participacija: 10 evra po autoru.

Radove, prijavnicu i novac slati na adresu: E.VANDENWEGHE – D'hondstraht 63, 8900 Leper – Belgium

Prijavnicu preuzeti na www.wvfd.be.

DVADESET OSMI MALEZIJSKI MEĐUNARODNI SALON FOTOGRAFIJE, MALEZIJA

FIAP 2008/048

Rok 18. maj 2008.

Sekcije: kolor-slajd ili digitalni fajl, "Putovanja" – digitalni fajl, slobodna print.

Formati: slajd 5 x 5 cm, print 30 x 40 cm ili 30 x 45 cm, digitalni fajl – JPEG maksimalna kompresija, 180 dpi, 2.000 piksela po dužoj strani, sRGB kolor-profil, ne veća od 2 MB.

Participacija: 12 USD po sekciji, 15 američkih dolara za print sekciju. Adresa: The Photographic Society of Malaysia

B12B-M, Dataran Palma, Jalan Ampang, 68000 Ampang, Kuala Lumpur, Malaysia

E-pošta: salon@psmgallery.com

Veb-sajt: www.psmgallery.com.

SVET

VELIKA BRITANIJA

HAYWARD GALLERY – SOUTHBANK CENTRE, BELVEDERE ROAD, LONDON

DO 27. 4. Aleksander Rodchenko. "Revolution in Photography". Preko 120 najpoznatijih fotografija i fotomonaža jednog od vodećih umetnika ruske i evropske avangarde.

NATIONAL PORTRAIT GALLERY 2 ST. MARTIN'S PL

DO 26. 5. "Vanity Fair Portraits: Photographs 1913–2008". U saradnji s prestižnim modnim časopisom *Vanity Fair* na izložbi je predstavljeno 150 portretnih fotografija filmskih diva i drugih ličnosti iz sveta mode, filma, umetnosti. Autori fotografija su: Cecil Beaton, Man Ray, Helmut Newton, Mario Testino, Herb Ritts, Annie Leibovitz i dr.

FRANCUSKA

GALERIE ESTHER WOERDEHOFF 36 RUE FALGUIÈRE, PARIZ

29. 3 – 10. 5. Elliott Erwitt, "Unseen", izložba fotografija.

NEMAČKA

MUSEUM FÜR GEGENWART INVALIDENSTR. 50-51, BERLIN

21. 3 – 24. 8. Wolfgang Tillmans, "Lighter". Dobitnik prestižne Turnerove nagrade 2000. godine i jedan od najznačajnijih nemačkih umetnika današnjice predstavlja seriju apstraktnih fotografija nastalih eksperimentisanjem s foto-papirom.

PHOTOGRAPHY MONIKA MOHR GALERIE – MITTELWEG 45, HAMBURG

DO 30. 5. "Blind Date". Robert Capa, Ralph Gibson, Helmut Newton, Man Ray, Albert Watson, Leni Riefenstahl

GALERIE THOMAS ZANDER – SCHÖNHAUSER STR. 8, KELN

DO 19. 4. Eugène Atget, Lee Friedlander. "Parks and Trees". Fotografije parkova, šuma, mrtve prirode i pejzaža. Većina radova čuva se u Muzeju moderne umetnosti u Njujorku.

ITALIJA

FORMA CENTRO INTERNAZIONALE DI FOTOGRAFIA – PIAZZA TITO LUCREZIO CARO 1, MILANO

DO 8. 6. Richard Avedon, "Fotografie 1946–2004". Retrospektivna izložba jednog od najznačajnijih modnih i portretnih fotografa druge polovine dvadesetog veka.

SAD

SFMOMA (SAN FRANCISCO MUSEUM OF MODERN ART) – 151 THIRD STREET, SAN FRANCISCO

23. 2 – 18. 5. Lee Friedlander. Velika retrospektivna izložba na kojoj je prikazano oko 400 fotografija urbanih pejzaža i svakidajnice nastalih od 1951. godine do danas.

SLOVENIJA

GALERIJA PHOTON POLJANSKA 1, LJUBLJANA

6. 3 – 5. 4. Stane Jagodić, "X-Ray Art – A Retrospective Exhibiton (1972–1999)". Izložba na kojoj su predstavljene X-Ray fotomontaze rezultat je dvadesetpetogodišnjeg rada ovog multimedijalnog umetnika, a zasnovana je na tematskim i estetskim bazama povezanim s istorijskom avangardom i radovima Mana Reja (Man Ray) i Marsela Dišana (Marcel Duchamp)

WEB

PRIPREMIO: IGOR ILIĆ

<http://www.uelsmann.net/>

Zvanična internet-prezentacija Džerija Ulelsmana (Jerry Uelsmann) jednog od najvećih majstora nadrealizma s bogatom biografijom. Na njegovom sajtu možete pronaći pet galerija s odabranim radovima, njegova izdanja, kao i intervju. Prezentacija je u Flašu i preporučena rezolucija je 1.024 x 768. Jedina zamerka jeste što će na većim rezolucijama fotografije u galerijama biti jako male. Fotografije su uglavnom crno-bele, ali ćete pronaći i nekoliko "split-tone" fotografija.

<http://www.digitalphotopro.com/>

Prezentacija jednog od kvalitetnih svetskih magazina o fotografiji. Noviteti iz sveta fotografske tehnike, kako do boljih fotografija, fotografski portfoliji, pro studio itd. Ukoliko nemate tu sreću da budete pretplaćeni na ovaj časopis, svakog meseca možete pronaći odabrane članke iz aktuelnog broja. Opšti utisak odaje visoki profesionalizam, što materijala koji možete pronaći, što same produkcije internet-prezentacije i časopisa uopšte.

<http://www.jonathanpostal.com/>

Prezentacija Džonatana Postala (Jonathan Postal) jeste jedna velika koverta. Elem, dok nisu postojali moderni mediji (CD, DVD, memorijske kartice), fotografije su se nosile uglavnom u kovertama. Svideo mi se drugačiji pristup prezentovanju portfolija na webu, preglednost, intuitivna navigacija, ideja. Pogledajte njegove radove iz oblasti komercijalne, umetničke i portretne fotografije.

<http://www.milenarakocevic.com/>

Milena Rakočević je mladi beogradski fotograf. Ukoliko se snadete s navigacijom na naslovnoj strani, možete videti interesantne fotografije s kvalitetnom i izraženom postprodukcijom. Minimalistički dizajn same prezentacije, dobar odabir boja, samo naglašavaju akciju i provokaciju na njenim fotografijama. Jedina zamerka jeste malo nejasna navigacija na prvi pogled, kao i vrlo neobična atipična naslovna strana (homepage) veb-sajta, ali kvalitet fotografija dovoljan je podstrek da ukucate link.

KNJIGE

PRIPREMILA: JELENA MATIĆ

Barbara London, Jim Stone, John Upton FOTOGRAFIJA, 9/E (Photography, 9/E)

/izdavač: PEARSON, PRENTICE HALL, 2008. /jezik: ENGLESKI

/format: 26 X 27 CM, 432

STRANE; OKO 1.000

FOTOGRAFIJA I ILUSTRACIJA. /povez: MEK

/cena: 8.075 DINARA. /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT"

Nakon dužeg vremena ponovo se kod nas pojavila jedna od vodećih i, za sada, najboljih knjiga iz oblasti fotografske tehnike. U odnosu na prethodno izdanje, koje smo predstavili pre tri godine, deveto izdanje pretrpelo je neke male promene, uglavnom u vezi s digitalnom fotografijom. Podsećanja radi, knjiga je namenjena isključivo studentima prvih godina fotografije, ali i početnicima. U osamnaest poglavlja, veoma jednostavnim i razumljivim rečnikom, uz veliki broj fotografija i ilustracija objašnjen je svaki segment tehnike i prakse, kako klasične, tako i digitalne fotografije. Pored odlično urađenog fotografskog pojmovnika i bibliografije, knjiga u poslednjem delu sadrži i malu istoriju fotografije.

Barry Huggins NADREALNA DIGITALNA FOTOGRAFIJA (Surreal Digital Photography)

/izdavač: ILEX, 2004. /jezik: ENGLESKI. /format: 21 X 23, 5 CM, 192 STRANE; OKO 500 KOLOR FOTOGRAFIJA I ILUSTRACIJA. /povez: MEK. /cena: 2.303 DINARA. /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT"

Sigurno da kompjuter, dobri programi i, naravno, digitalni fotoaparati, fotografima nude neograničen izbor i mogućnosti u eksperimentisanju i stvaranju nadrealnih i zanimljivih fotografskih rešenja. Njihovo nepravilno korišćenje i pogrešan pristup, međutim, može vrlo lako rezultirati nečim što se smatra kičom i potpunim promašajem. Koristeći se različitim primerima, između ostalog i iz domena reklamne fotografije i grafičkog dizajna, autor knjige je u šest poglavlja (The Digital Toolbox, Special effects Works, Landscapes, Figure Work, Flora and Fauna Studio Work) ozbiljnim amaterima i početnicima ponudio niz praktičnih, a profesionalnih saveta u vezi s ovom vrstom fotografije.

PHOTOFILE – MONOGRAFIJE

/izdavač: THAMES & HUDSON, LONDON, 2007. /jezik: ENGLESKI. /format: 12, 5 X 19 CM, 144 STRANE, 64 CRNO-BELE FOTOGRAFIJE PREKO CELE STRANE. /povez: MEK. /cena: 1.075 DINARA. /mesto prodaje: KNJIŽARA "PLATO XL"

Najnovija edicija "Photofile" prestižne Izdavačke kuće "Thames & Hudson" pobrala je odlične kritike pojedinih svetskih časopisa, a od Nacionalnog centra za fotografiju u Njujorku dobila je nagradu kao jedno od najboljih izdanja ovog tipa. U pitanju su nepretno urađene džepne monografije legendi svetske fotografije. Pisane popularnim jezikom, pored najznačajnijih fotografija svaka od monografija sadrži uvodni kritički tekst i kratku biografiju umetnika. Kod nas se trenutno mogu naći tri od ukupno devet monografija: Man Rej (Man Ray), Helmut Njutr (Helmut Newton) i Eliot Ervit (Elliott Erwitt).

ILEX DIGITALNI STUDIO (Ilex digital studio set)

/izdavač: ILEX, 2005. /jezik: ENGLESKI. /format: 23, 5 X 25, 5 CM, 176 STRANA; OKO 400 FOTOGRAFIJA I ILUSTRACIJA. /povez: MEK. /cena: 2.303 DINARA. /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT"

Na zvaničnom interent-sajtu Izdavačke kuće "Ilex" ova edicija od četiri izdanja nalazi se među bestsellerima. Namenjena je ozbiljnim amaterima, grafičkim dizajnerima, studentima, ali i početnicima. Glavni "krivac" njene popularnosti jeste kvalitet štampe, ali pre svega izostanak suvišnih i ponekad zbunjujućih objašnjenja i podataka. Trenutno se kod nas mogu pronaći dve knjige iz ove serije: Tim Shelbourne – Photoshop Photo Effects Cook Book, rađena po principu korak po korak. Knjiga u nekoliko poglavlja nudi najosnovnije podatke o Photoshopu, pratećoj opremi (skeneri, štampači) i savete kako da ga koristite na pravi način i savladate grafičke, svetlosne, tonalne i druge efekte. Barry Huggins – Retouching Cook Book for Digital Photographers, u 12 poglavlja nalazi se oko 113 praktičnih saveta i caka u vezi s poboljšanjem kvaliteta fotografija i rešavanjem nekih od problema s kojima se fotografi susreću prilikom retuširanja svih vrsta fotografija.

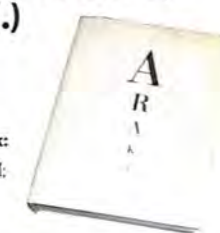
Akiko Miki, Yoshiko Isshiki, Tomoko Sato (ed.) ARAKI

(Nobuyoshi Araki)

/izdavač: PHAIDON PRESS. /jezik: ENGLESKI. /format: 21, 4 X 29 CM; 720 STRANA; 800 KOLOR I 400 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA.

/povez: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM.

/cena: 6.107 DINARA. /mesto prodaje: KNJIŽARA "PLATO XL"

Pored uredničkog tima sastavljenog od priznatih japanskih, u izradi knjige učestvovalo je i nekoliko poznatih evropskih i svetskih kustosa, kritičara i istoričara umetnosti, među kojima je i Jan Džefri (Ian Jeffrey), autor knjige "Fotografija, kratka istorija". Rezultat ove međunarodne saradnje jeste odlična monografija o najznačajnijem i najprovokativnijem japanskom fotografu Nobujošiju Arakiju. U tri dela (Self, Life, Death) predstavljene su i propraćene eseji, ma skoro sve serije fotografija nastale tokom četiri decenije Arakijevo rada (Sentimental Journey, Tokyo Story, Erotos itd). Pored fotografija i eseja, knjiga sadrži biografiju, Arakijeve tekstove i intervju s umetnikom.

Matthew S. Witkovsky FOTO: MODERNOST U CENTRALNOJ EVROPI 1918–1945

(Foto: Modernity in Central Europe 1918–1945)

/izdavač: THAMES & HUDSON, 2007. /jezik: ENGLESKI. /format: 24 X 29, 2 CM; 278 STRANA; 251 FOTOGRAFIJA – CRNO-BELE I KOLOR. /povez: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM. /cena: 4.516 DINARA. /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT"

Kada su pitanju fotografija i avangardni pokreti između dva svetska rata, istorije fotografije, bar one nama dostupne, uglavnom se fokusiraju na Francusku, Nemačku i Rusiju. Zemlje poput Mađarske ili Austrije, u kojima su postojale identične tendencije i shvatanja su, kao i protagonisti, samo pomenute ili izostavljene. Zbog svega toga, kao i odlično urađenog tekstualnog dela i tehničke opremljenosti, ova knjiga zaslužuje pažnju. Nastala je povodom izložbe održane u "National Gallery of Art" u Vašingtonu, a u njoj izradi učestvovalo je oko sedamdeset arhivskih institucija. Podeljena je na devet poglavlja, s fokusiranjem na najplodniji period od dvadesetih do kraja tridesetih godina XX veka. Pored Nemačke i Rusije, analizira razvoj fotografije (škole, laboratorije, tehnike itd.) u Poljskoj, Čehoslovačkoj, Austriji i Mađarskoj i radove umetnika kao što su: Karel Teige, Jaromir Funke, Károly Escher, Ladislav Sutnar, Trude Fleischmann, Ada Nova. Njihove biografije, kao i biografije preostalih stotina umetnika, nalaze se na poslednjim stranama knjige.

DUBINSKA OŠTRINA NA DELU

Gde je oštrina?

Jedno od osnovnih pravila u fotografiji jeste to da fotografija treba da ima jednu dominantnu tačku, tj. ne treba da bude sumnje šta ste na fotografiji hteli da prikazete. Ovo pravilo, kao i svako drugo, ima izuzetaka. Isticanje glavnog predmeta na fotografiji može se postići na nekoliko načina: svetlom – svetao predmet naspram tamnije pozadine, ili obratno; oblikom; bojom; pozicijom na snimku, odnosno kompozicijom i, na kraju, oštrinom

Fotografija: S. Dragović

Nas ovde interesuje ovaj poslednji način jer je povezan s člankom objavljenim u prošlom broju koji se bavio dubinskom oštrinom, odnosno neoštrinom. Kod kompaktnih digitalnih fotoaparata s objektivom vrlo kratke žižne daljine izuzetno velika dubinska oštrina onemogućava da se predmet izdvoji od neoštre okoline, pa je ovaj metod ograničeno primenjiv. U praksi se uglavnom srećemo sa dva problema: da nam treba velika dubinska oštrina i da nam tako velika oštrina smeta. Ipak, najveći broj fotografija ne postavlja zahteve za dubinskom oštrinom koje fotoaparat ne može da zadovolji.

Fotoaparatom velikog formata možemo potpuno obrnuti princip maksimalne dubinske oštrine i pomeranjem prednjeg nosača objektivna i zadnjeg nosača filma postići potpuno kontrolisanu dubinsku oštrinu, koja može da se prostire dijagonalno ili parcijalno, pojavljuje se, nestaje, pojavljuje...
Fotografija: I. Brezovac

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ

Predmeti koji zahtevaju veliku dubinsku oštrinu

PEJZAŽI

Fotografija pejzaža, po svojoj prirodi, obuhvata bliske i udaljene predmete. Ako nema istaknutog prednjeg plana, dubinska oštrina koja se postiže uobičajenim otvorima blende sasvim je zadovoljavajuća. Ako fotografija pejzaža u znatnoj meri obuhvata i prednji plan, onda morate voditi računa da i prednji plan i udaljeni predmeti budu oštri na snimku. Tu najviše dolazi do izražaja korišćenje hiperfokalne daljine, koju smo opisali u prošlom broju. Stativ vam omogućava da koristite duže ekspozicije,

što znači da možete više da zatvorite blendu – što je sigurno, sigurno. U principu, prednji plan ne sme da bude neoštar, izuzev u posebnim slučajevima, a i tada namera fotografa mora biti jasna, a ne da deluje kao posledica greške. U nekim slučajevima, čak i kada blendu na objektivu zatvorimo na najmanji mogući otvor, nije izvodljivo postići dovoljnu veliku dubinsku oštrinu. Tada se pribegava drugim metodama, o kojima govorimo u daljem tekstu.

Potpuna kontrola fokusa

Ima situacija u kojima i s najmanjim otvorom i najbolje postavljenom oštrinom rezultati izlaze iz opsega dubinske oštrine. Takav je slučaj s pejzažom s prednjim planom, na primer, cvećem ili drvećem, koji su jako blizu u kontrastu s udaljenim planinama. Ili, recimo, morate da fotografirate neku dugačku cev, gde i najmanji otvor blende ne daje dovoljno oštra oba kraja cevi. Tada imamo sledeće mogućnosti. Možemo koristiti predleće koje na jednoj polovini ima sočivo od nekoliko dioptrija a na drugoj su ravna, odnosno plan-paralelna, kako se to stručno kaže. Ako stavite tu predleću tako da na donjem kraju objektivna bude deo s dioptrijom, onda u prednjem planu možete da snimate predmet koji bi bez te predleće bio neoštar. Ove predleće zovu se "split field" i najviše liče na bifokalne naočari, s tim što je gornji deo ove predleće 0 dioptrija, a donji je s nekom dioptrijom (na primer +3,5 dioptrija, ali može da bude više ili manje). Skoro svi proizvođači filtera imaju ih u programu i prodaju se za 15 do 20 evra. U takvim slučajevima možemo koristiti i već davno zaboravljeni fotoaparat velikog formata od 9x12 cm i više, koji je upravo napravljen za postizanje maksimalne dubinske oštrine. Ona se postiže naginjanjem nosača objektivna i to tako da se tri ravni: ravan gde želimo da bude oštrina, ravan objektivna i ravan filma, odnosno senzora, seku u jednoj liniji. To pravilo se po austrijskom geometru Teodoru Sajmpflugu (Theodoru Scheimpflug) naziva njegovim imenom. Ono važi za fotoaparate koji imaju mogućnost tih kretanja, uglavnom na jednoj optičkoj letvi kao što su: Linhof, Sinar, Plaubel... Ovi fotoaparati danas se praktično i ne koriste (kod nas) jer je digitalna tehnologija potisnula film, a digitalna leđa za ove "gridosije" koštaju od 20.000 dolara, pa navise.

U klasi fotoaparata srednjeg formata, fotoaparatom Rolleiflex SL66 mogla se postići veoma velika dubinska oštrina i s punim otvorom objektivna jedinstavnim nakretanjem nosača objektivna. Postoje i drugi modeli fotoaparata s ovom opcijom od firme Fuji, Mamiya... S obzirom na to da svi ovi fotoaparati iziskuju rad s filmom, možda vredi koristiti ih za neke zahtevne komercijalne poslove (i pri tom isplativo!) ili za izlagačku kolekciju.

GRUPNI SNIMCI

Ako fotografišemo grupu počev od dve osobe, pa navise, svi snimljeni "imaju pravo", da se tako izrazim, da budu oštri na fotografiji. Taj problem obično nije kritičan, osim ako se grupa snima s uzvišenog položaja. Uzgred, da napomenemo da je prilikom snimanja grupnih portreta, kao što smo pisali u broju 43 (oktobar 2007), korisno snimiti nekoliko fotografija u istom momentu (uključite Continuous Shot), da biste kasnije korišćenjem softvera Group Shot mogli da uklopate najbolji izraz lica svakog ponaosob.

ARHITEKTURA I ENTERIJER

Za ovakve vrste snimanja najčešće se koriste širokougaoni objektivni, znači da dubinske oštrine imamo na pretek. Prilikom snimanja enterijera udaljenost od objekta snimanja mnogo je manja, pa samim tim i dubinska oštrina. U oba slučaja akcenat se stavlja na kontrolu vertikalnih linija, tj. da se "kuća ne ruši" (takozvano ispravljanje linija). Ranije je to bilo moguće samo uz pomoć specijalnih objektivna ("shift" objektivni koji se pomeraju po vertikalnoj osi) ili se fotografisalo velikoformatnim fotoaparatom kod kojih se pomera prednja ploča ili čak prednja i zadnja (Linhof tehnika i Linhof kardan ili Sinar kardan). Digitalna fotografija pruža nam mnogo više mogućnosti jer lako i brzo možemo ispraviti linije u nekom od softvera za obradu slike. Naravno, postoje slučajevi kada namerno krivljenje linija ima svoju svrhu, a može da izgleda vrlo atraktivno i dinamično, pre svega kod snimanja arhitekture. Ako, međutim, želite da snimate arhitektonsku maketu, morate koristiti "shift" objektiv, jer da biste prikazali maketu u celini, morate je snimiti pod kosim uglom, a tu najmanji otvor blende ipak neće dati dovoljnu dubinsku oštrinu.

Fotografija: S. Dragović

Velika dubinska oštrina postiže se veoma lako širokougaonim objektivom. Treba samo odabrati pravi ugao koji će odgovarati motivu i neće ga znatno deformisati. U današnje vreme te deformacije lako se otklanjaju u softverima za obradu slike, pa je njihova primena veća nego ranije. To takođe znači da ne morate da kupite objektiv vrhunskog kvaliteta i iste takve cene. Fotografija levo: nepoznati autor a desno: S. Dragović

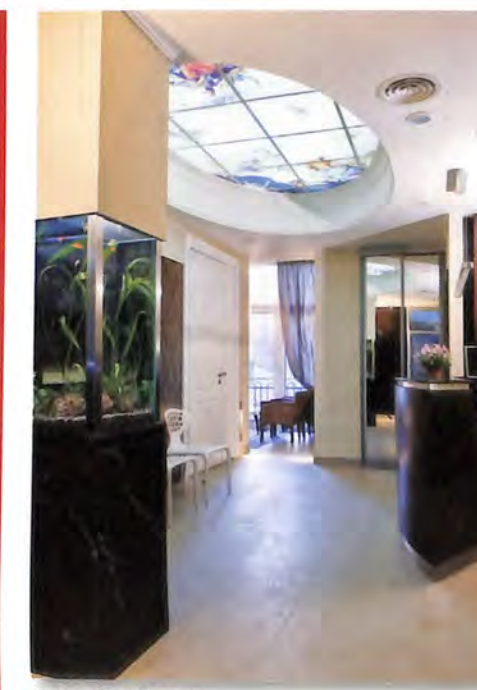

Rolleiflex SL66

Nikkor PC 24 mm, f/3,5

Perspektiva i fokus

Za sadašnje D-SLR fotoaparate, kao i za ranije SLR, postoje specijalni objektivni koji se nakreću oko ose koja se nalazi između prednjeg dela objektivna i fotoaparata. Ovakvi objektivni moraju da imaju vidni ugao znatno veći od objektivna za normalno snimanje i često se isporučuju i u verziji s paralelnim pomeranjem radi ispravljanja linija i nakretanja radi povećane dubinske oštrine. Bolje je da me ne pitate koliko oni koštaju, mislim da su samo za džepove profesionalaca.

Fotografija: I. Brezovac

Predmeti kojima smeta velika dubinska oštrina

PORTRETI

Ovo je jedan od najčešćih motiva u fotografiji i verovatno je najteži za realizaciju, naročito foto-amaterima. Prilikom fotografisanja portreta cilj nam je da dočaramo crte lica ili pogled osobe i tada nam oštrina treba samo na ravni očiju. Dozvoljeno je da nos i uši budu neoštri, ali svakako je neophodno da oštrina bude na očima ili oku. Ako, međutim, želimo da snimljenu osobu prikažemo u njenom/njegovom ambijentu, treba nam velika dubinska oštrina jer inače ambijent neće biti jasan. U principu, za standardne portrete koriste se teleobjektivi dvostruko do trostruko veće žižne daljine od tzv. normalnih objektivu (takvi objektivu nazivaju se i portretnim), dok se za portrete u ambijentu mogu koristiti i širokougaoni objektivu. Član naše redakcije, Mitar Trninić, snimio je seriju portreta naših akademika koristeći superširokougaoni objektiv, dok je Dragan Tanasijević za portrete koristio srednjeformatni fotoaparatus "portretnim" teleobjektivom. Objektive svih žižnih daljina mogu da koriste D-SLR fotoaparatus, s tim što za fotografisanje lica meni najbolje leže isti oni objektivu s

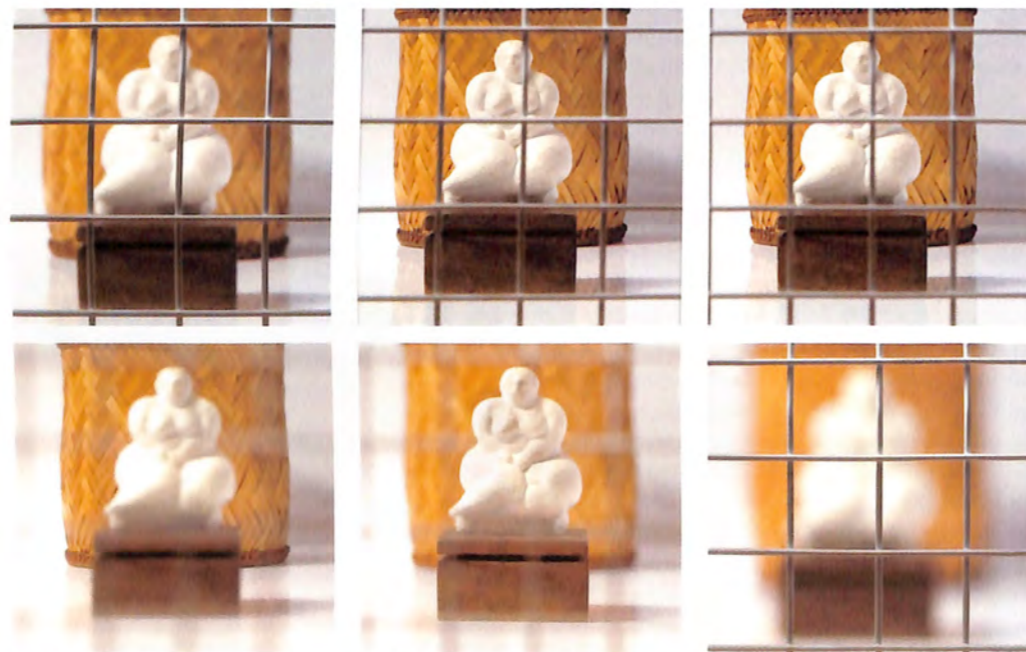
Fotografije dece

Ovde važi sve što smo rekli za portrete, bez izuzetka. Decu je najbolje fotografisati u igri i u svom ambijentu, bilo da je to njihova soba, park, igralište... Greška je da lik deteta bude suviše sitan na snimku jer, ambijent je ipak sekundarna stvar. Isto tako, odlični su dečji portreti snimljeni u duhu klasičnog portreta gde se akcenat stavlja na karakter i ličnost deteta. Mala dubinska oštrina daće ovim portretima karakter pažljivo planiranih i realizovanih fotografija, iako mogu biti snimljene u kratkom predahu deteta u igri ili dok je mirno i zaokupljeno, na primer, gledanjem televizije ili čitanjem knjiga, što može biti veoma inspirativno jer ih deca vrlo "živo" doživljavaju. Fotografije (svi portreti): S. Dragović

k kojima sam snimao na filmu, znači od 100 do 200 mm. Ako se na portretu nalazi više osoba, oštrina se može postaviti na jednu osobu (glavni objekat), a druga može da bude dosta neoštra ili čak u formi siluete.

MAKROSNICI I SNIMCI ŽIVOTINJA

Ovde se objekat lako izdvaja neoštrinom pozadine, delom zahvaljujući fotografisanju pomoću teleobjektiva, a delom zbog fotografisanja bliskih predmeta. Da bismo prišli dovoljno blizu, koristimo teleobjektiv od 100 mm, pa nadalje, i samim tim pozadina postaje neoštra. Često je potrebno maksimalno zatvoriti blendu na objektivu jer zbog male udaljenosti od predmeta snimanja dubinska oštrina je minimalna. Divlje životinje snimaju se velikim teleobjektivima jer svi će se složiti da se lavu ili otrovnoj kobri ne treba približavati. S druge strane, bezazlene životinje veoma su plašljive, pa je teleobjektiv neophodan jer pruža dovoljno odstojanje. Od svih vrsta objektivu teleobjektivu imaju najmanju dubinsku oštrinu, pa se objekat lako izdvaja iz pozadine. Ponovićemo da, po pravilu, prednji plan treba biti oštar – ali, kao što rekoh, svako pravilo ima izuzetke.

I, za kraj, dajemo vam uprošćen prikaz promene dubinske oštine u relaciji s poljem izostravanja i otvorom blende. Ne zaboravite da kompaktni digitalci imaju malo polje dubinske oštine samo u makro modu ili pri jakom telepoložaju objektivu. Gornji red: blenda 22, izoštreno prvo na mrežu, zatim na 30 cm udaljenu figuru i, na kraju, na isto toliko udaljenu korpu. Donji red: blenda 2,8, izoštreno na korpu, zatim figuru i, na kraju, zicu.

Microsoft
GOLD CERTIFIED
Partner

- Savremeni ERP informacioni sistem
- Upravljanje ljudskim resursima
- Proverena platforma – MS SQL Server
- .NET integracija (web, mobile, ...)

Rešenje za važne poslovne odluke
AB Soft poslovni informacioni sistem

ABSoft

Gospodara Vučića 21 • Beograd • tel: +381(11)38.11.500 • www.absoft.co.yu • office@absoft.co.yu

Yu Press Photo 2007

Još jednom, nasilje je obeležilo prošlu godinu u Srbiji, što je, naravno, zabeležio veliki broj novinskih fotografa, pa je tako vizuelna slika Srbije ponovo krvava, mračna i puna pretnji

YU PRESS PHOTO 2007

© SRĐAN ILIĆ, Novi Sad, Associated Press, "Goran Davidović, vođa neonacističke grupe "Nacionalni stroj" uhapšen posle sukoba sa antinacistima u Novom Sadu", Novi Sad, 7. 10. 2007.

U crnim košuljama su i jedni drugi. Jedni su na strani zakona, drugi na strani agresije, netolerancije, otvorene mržnje, rasizma... I jedni i drugi akcije započinju govorom ili pregovorom, ali najčešće ih završavaju nasiljem. Alarmanantna je činjenica da skoro svaki masovni događaj kod nas neminovno podrazumeva sukob: demonstracije, sportske utakmice, odlazak na groblje ili u rodni kraj... Fotografija koja je ponela titulu Yu Press Photo 2007 ilustruje upravo te sukobe, međuprostor koji se lako naruši, zapali i za

svega nekoliko minuta otme kontroli. Pogled Gorana Davidovića, vođe neonacističke grupe Nacionalni stroj, preteći je i uznemirujući i potvrđuje u kakvom uzavrelom kotlu živimo.

Srđan Ilić uspeo je da odličnom upotrebom dijagonala, uzorka, kontrasta, dominacije, dobre kompozicije snimi fotografiju koja ima univerzalan karakter i ilustruje priču koja se dešava skoro svuda u svetu. Davna istina da je najvažnije biti na pravom mestu u pravom trenutku i ovde se pokazala kao tačna, s tim

BLIC VEST, nagrada

© TANJA VALIĆ, Tanjug, "Srbija fudbal prvenstvo incident". U poluvremenu fudbalske utakmice prvenstva Srbije Crvena Zvezda Hajduk večeras na Marakani na severnoj tribini dogodio se incident, Beograd, 2. decembar 2007

što treba dodati da će izvežbano oko profesionalnog fotografa u svakoj situaciji pronaći makar jedan kadar koji prevazilazi i vreme i sâm događaj. Vesti koje čine najveći i najznačajniji deo novinske fotografije obeležio je sukob na stadionu i ponovo protesti protiv rasizma u Novom Sadu. Učinjen je znatan pomak u pristupu i načinu fotografisanja tzv. običnih, životnih priča, kao i interesovanju fotografa za svakodnevne stvari koje nas okružuju. Priča o Stani, poslednjoj virdžini u Crnoj Gori, najbolji

je primer tog pomaka, kao i dinamična reportaža o obuci vojnika za specijalnu jedinicu "Kobra". Na konkurs je pristiglo 1.200 fotografija, što je uobičajen broj. Nagrade je dobilo dvanaest fotografa u trinaest kategorija. Izložba sa 120 najboljih fotografija biće održana u Galeriji "Artget" Kulturnog centra Beograda, od 28. 3. do 6. 4. 2008. godine. Pokrovitelj konkursa je British American Tobacco koji je obezbedio i novčanu nagradu u iznosu od 1.000 evra za fotografiju a sponzor je Telecom.

I. BREZOVAC

[2] BLIC REPORTAŽA, nagrada
© NOVAK ĐUROVIĆ

"Navijači tuku pripadnika policije u civilu na poluvremenu utakmice fudbalskog prvenstva Srbije između Crvene zvezde i Napretka iz Kruševca" Beograd, 12. 2. 2007

FOTOGRAFI

[3] LJUDI REPORTAŽA,
© MARKO ĐURICA, Reuters,
"Život u Mitrovici u 2007 godini",
Mitrovica, 10. februar

[4] UMETNOST, nagrada
© ANDREJ ISAKOVIĆ, ALO,
"Slike sa generalne probe
holandskog Dans teatra u Centru
Sava tokom festivala Igre",
Beograd, 14. 4. 2007.

[5] SPORT REPORTAŽA, nagrada
© ANDREJ ČUKIĆ
"Eurobasket 2007", trener Ruskog
košarkaškog tima slavi posle
pobede na Evropskom šampionatu
u Madridu, Španija

[6] LJUDI U VESTIMA, nagrada
© DRAGAN KUJUNDŽIĆ, E-NOVINE,
"Ministri", Dom Skupštine Srbije.
Konstitutivna sednica Skupštine
Srbije. Ministri Ilić, Lalević i Lončar.
Beograd, 14. 2. 2007.

BLIC VEST REPORTAŽA, nagrada
© MILOŠ BIČANSKI, Getty Images,
"Vatrogasni helikopter iznad crkve u selu Platanos 26. 8. 2007. avgusta
2007. Grčka se suočila sa dosada najvećim divljim požarom u kome su
život izgubile 67 osobe i gde je izgorelo preko 1,011,714,106 metara
kvadratnih šuma i obradivih površina", Platanos Village, Grčka, 26. 8. 2007.

VESTI REPORTAŽA, nagrada
© ANDRIJA ILIĆ, 24 sata,
"Učesnici Anti-fašističkog protesta u Novom
Sadu, pred početak marša u centru Novog
Sada", Novi Sad, 7. oktobar 2007.

7

9

[7] LJUDI REPORTAŽA, nagrada
 © IGOR PAVIČEVIĆ, *Press* dnevne novine
 "Selektivna obuka kandidata koji su se prijavili na konkurs specijalne jedinice Vojске Srbije "Kobre", Požarevac, vojni poligon Peskovi, 19. 10. 2007.

[8] SPORT, nagrada
 © MARKO ĐOKOVIĆ, *Press*
 "Drugi dan dejvis kupa. Meč dublova reprezentacija Srbije i Australije. Novak Đoković i Nenad Zimonjić vs. Lejton Hjujt i Marko Đoković", Beograd, 22. 9. 2007.

[9] ŽIVOT REPORTAŽA, nagrada
 © SANJA KNEŽEVIĆ, *National Geographic*,
 "Priprema za tradicionalnu svadbu", Kovačica, 3. 3. 2007.

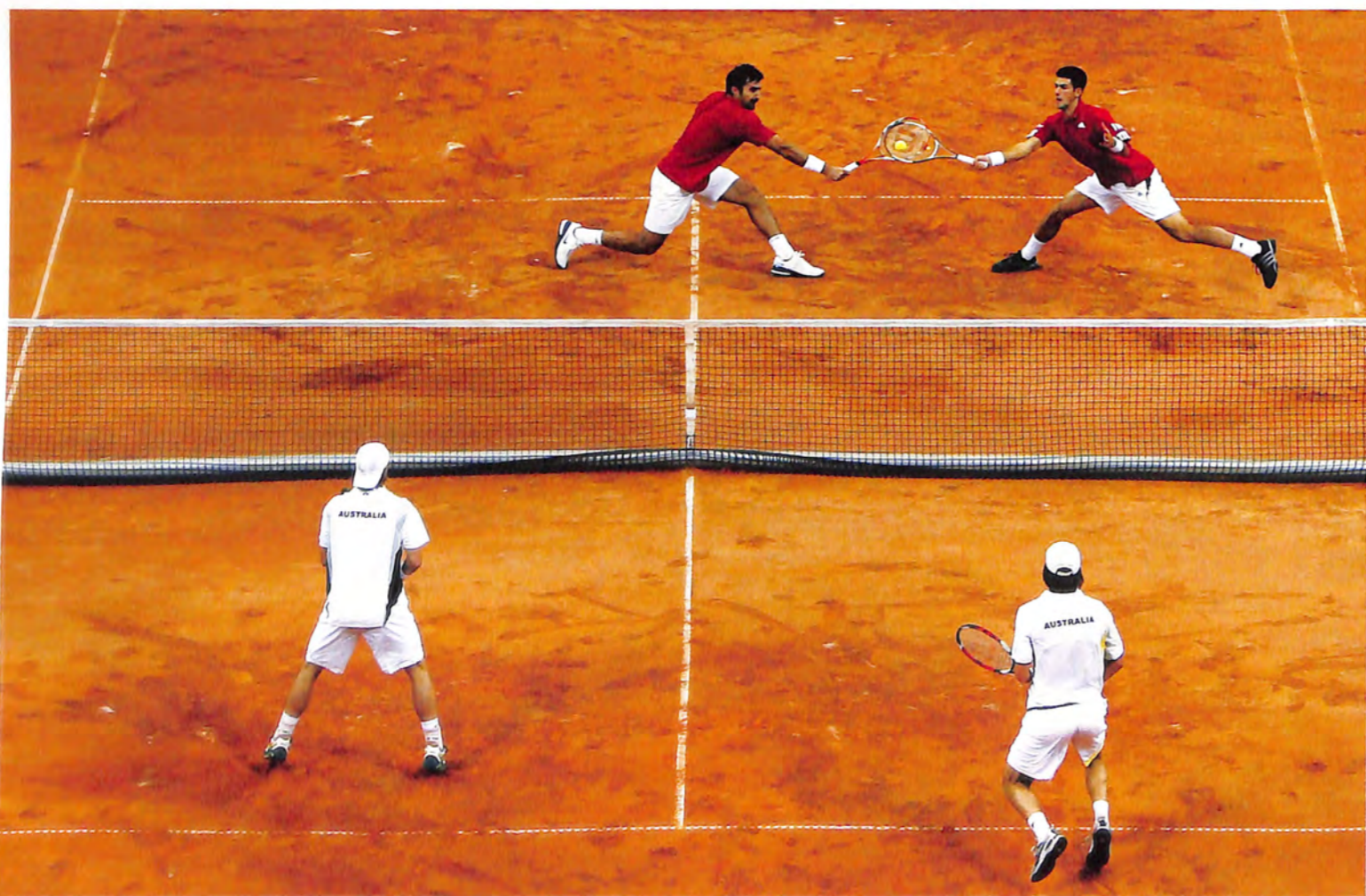

10

[10] PRIRODA I ŽIVOTNA OKOLINA REPORTAŽA, nagrada
 © SANJA KNEŽEVIĆ, *Na dlanu.com*,
 "Psi u azilu", Beograd, Avala 1. 12. 2007.

[11] PORTRET REPORTAŽA, nagrada
 © ALEKSANDAR PLAVEVSKI,
 "Stana poslednja virdžina u Crnoj Gori"

11

8

World Press Photo

2007

Najprestižniji konkurs novinske fotografije u svetu i ove godine obeležili su snimci rata, ali porednička fotografija daje oštru kritiku konstantnog i besmislenog ratovanja na mnogim područjima u svetu

WORLD PRESS PHOTO 2007
© TIM HETHERINGTON, UK, *Vanity Fair*,
"Američki vojnik se odmara kod bunkera",
dolina Korengal, Avganistan, 16. septembar

P rilično mračna i neoštra fotografija vojnika iznenadila je mnoge poklonike dokumentarne fotografije. Predsednik žirija Geri Najt (Gary Knight) rekao je da fotografija koja nosi titulu World Press Photo 2007 prikazuje iscrpljenost čoveka i iscrpljenost cele američke nacije ratovima koje njihova vlada vodi po svetu. Rekla bih da ova fotografija pokazuje i iscrpljenost tržišta "krvavim" i tragičnim fotografijama koje prikazuju ljudsku patnju i stradanje i koje već tradicionalno pobeđuju na konkursu World Press Photo. Mračna strana čoveka i njegova konstantna potreba za uništavanjem duboko je usađena u ovom momentu i prikazuje očaj i izgubljenost čoveka kome je konflikt svakodnevnica i osnova života. Fotografija je snimljena u regionu Avganistana gde su vođene najžešće bitke, a vojnik na fotografiji odmara se u "Restrepo" bunkeru, koji nosi ime po nedavno ubijenom vojniku iz njegovog odreda. Nagradena fotografija Tima Hetheringtona deo je reportaže koja je dobila drugu nagradu u sekciji Vesti-reportaža. Čak 5.019 fotografa iz 125 zemalja vodilo je bitku za neku od nagrada, što je porast od 12,5 odsto u odnosu na 2006. godinu. Osamdeset odsto fotografija stiglo je preko Interneta. Tim Hetherington dobiće novčanu nagradu od 10.000 evra i fotoaparar Canon EOS-1Ds Mark III.

I. BREZOVAC

[1] BLIC SPORT, prva nagrada,

© ERIK REFNER, Danska, *Berlingske Tidende*,
"Maraton Kopenhagen, finalna linija", 18. maj

[2] PORTRET, prva nagrada,

© PLATON, UK, za *Time magazine*,
"Predsednik Rusije Putin"

[3] BLIC VESTI, prva nagrada,

© JOHN MOORE, USA, reportaža *Getty Images*,
"Atentat na Benazir Bhutto", Rawalpindi, Pakistan,
27. decembar

[4] SPORT AKCIJA, treća nagrada,

© CHRIS DETRICK, USA, *The Salt Lake Tribune*,
"Sportski portfolio"

[5] SAVREMENE TEME, prva nagrada,

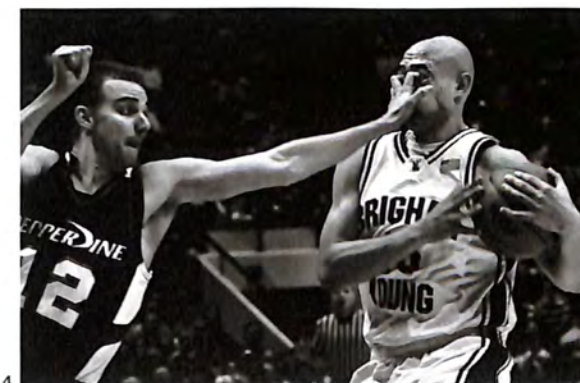
© BRENT STIRTON, Južna Afrika, reportaža *Getty Images za Newsweek*,
"Sklanjanje mrtvih planinskih gorila", Nacionalni park
Virunga, istočni Kongo

[6] VESTI, prva nagrada,

© BALAZS GARDI, Mađarska, *VII Network*,
"Operacija Planinska lavina", Avganistan, oktobar

2

4

3

5

6

Idete li na koncerte? Volite li muziku? Želite da spojite ljubav prema fotografiji i ljubav prema muzici? Onda je ovo pravi članak za vas!

Fotografija nije zvučni zapis, mada je u nekim modelima digitalnih fotoaparata i zvučni zapis moguć. Na sreću, ni koncert nije samo zvučni doživljaj, već spoj vizuelnog, soničnog i emotivnog. Od dobre koncertne fotografije očekuje se da kroz sliku ovekoveči dešavanje, atmosferu i emotivni naboj koji prati svaki dobar muzički događaj, bio to koncert klasične, džez, rok ili narodne (folk) muzike. Kao i svaka druga vrsta fotografije, i ova mora da zadovolji kriterijume dobre kompozicije, ali i da prenese atmosferu i emotivni naboj izvođača i publike koristeći magiju svetla koju vrhunski koncerti imaju. Beleženje tog magičnog trenutka na film ili papir cilj je svakog fotografa, ono što ga goni da se uvek iznova lati ovog sizifovskog posla. A sizifovski posao jeste... Jednom sam, na primer, stajao više od sedam sati u prvom redu publike, pred glavnom binom na "Egzit" festivalu, bez mogućnosti da i jednog trenutka sednem ili skupim noge da

Stanislav Milojković, "Kanda, Kodža i Nebojša"

ih odmorim. Fotografisao sam u kratkim predasima između navala i stalnih guranja ogromne mase gledalaca, naravno iz ruke, jer stativ ne bi preživeo takvu gužvu. Dugo ću se sećati te večeri... Jedan mladić neprekidno je tražio da ga fotografisem kako skače na binu preko leđa svojih drugara. Sat i po sam čekao da to i uradi, ali na kraju nije ni skočio. Ipak,

te večeri snimio sam fotografije koje niko od akreditovanih fotografa ispred bine nije imao i sledeće dve godine s tim fotografijama osvajao sam nagrade na konkursu rok fotografije u Zaječaru. Zaljubljenici u rok fotografiju sigurno znaju da je zaječarski "Salon rock fotografije" jedina međunarodna foto-izložba muzičke fotografije kod nas.

Svetla i zvuci

FOTOGRAFISANJE KONCERTATA

STANISLAV MILOJKOVIĆ
UREDNIK FOTOGRAFIJE U DNEVNOM LISTU DANAS I FOTOREPORTER

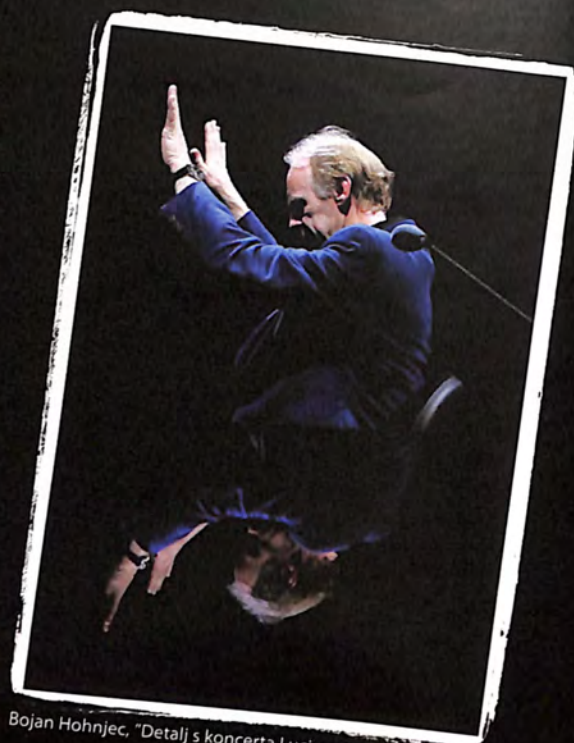
"Moji počeci u fotografiji vezani su upravo za snimanje koncerata. Prvi koncert snimio je kao srednjoškolač (Erik Klepton, 1984. na beogradskom Sajmištu). Tada, i narednih desetak godina, fotografisao sam crno-beli (i uopšte na film), ali digitalna tehnologija donela mi je mnogo prednosti jer je pre svega brža. Ipak, princip dobre fotografije za mene ostaje isti i nije uslovljen tehnikom. Trenutno radim Nikonom D200, objektivima Sigma 10-20 mm i Soligor 19-35 mm, a jedan od omiljenih mi je Nikon 35 mm, f/2.8, zatim 80-200 mm i 300 mm, f/2.8. Blic koristim samo kad baš moram.

Kao fotoreporter fotografisem iz tzv. pita, (mesta ispred bine) ali na velikim koncertima najčešće se može fotografisati samo tokom prvih tri pesme, a gužva ponekad može biti neopisiva. Zbog intimnije atmosfere i mogućnosti da snimam tokom celog koncerta, što mi omogućava da se bolje posvetim fotografisanju, više volim da fotografisem svirke u klubovima, iako su svetlosni uslovi tamo mnogo lošiji. Tada tražim momenat kod izvođača koji se ponavlja: izraz ili gest i pokušavam da "uhvatim" muzičara u trenutku najjače emocije. Tokom dvadesetogodišnje karijere saradivao sam s mnogim našim muzičarima, a u sećanju su mi ostali lepi susreti i, naravno, fotografije. Savet svim početnicima bio bi da za početak fotografisaju po manjim klubovima gde akreditacija nije neophodna (i imaju više vremena za rad), pa kasnije da napreduju do fotoreportera s akreditacijom". Fotografije Stanislava Milojkovića možete pogledati na: www.popboks.com.

Bojan Hohnjec, "Metallica, Beograd 2004"

Bojan Hohnjec, "Detalj s koncerta Luciana Pavarottia"

Foto-torba

FOTOAPARAT

Idealna foto-torba trebala bi da sadrži: digitalni ili analogni SLR fotoaparatus. Ukoliko želite da vam domaći časopisi prihvate digitalne fotografije, snimajte rezolucijom od najmanje 6 megapiksela za A4 formate časopisa, a ukoliko se vaša ambicija prostire van granica naše države, budite spremni da kupite digitalni SLR s najmanje 10 megapiksela. Fotografisacete uglavnom s osetljivostima od ISO 800, 1.600 ili čak 3.200, zato je veoma važno da vaš izbor bude digitalni fotoaparatus koji daje sliku sa što manjim šumom. To su fotoaparatusi s većim senzorom koji su, već pogadate, dosta skupi. Idealno bi bilo, takode, da to bude model novijeg datuma jer se u svaku narednu generaciju fotoaparatusa ugradi unapreden softver za filtriranje šuma. Ukoliko vam je takav fotoaparatus nedostupan, šum možete otkloniti u nekom programu za to, na primer, dopuna za Photoshop - PictureCode "Noise Ninja". Baš kao i digitalni fotoaparatusi, i softveri za uklanjanje šuma konstantno se usavršavaju i postaju sve pristupačniji i jednostavniji.

OBJEKTIVI

Za profesionalno snimanje koncerata biće vam potreban komplet od tri objektiva koji pokrivaju raspon žižnih daljina od nekih 15 mm do 400, pa i 500 mm, u zavisnosti od veličine koncertnog prostora. Objektiv bi trebalo da budu svetlosno jaki, idealno 2 ili 2,8, ali to ipak nije toliko presudno. Ako u nešto vredi ekstra ulagati, onda je to svakako redukcija vibracija. Tu postoje dva pristupa: kupovina VR objektiva ili kupovina digitalnog tela s ugrađenom redukcijom vibracija. Ova druga opcija mnogo manje košta i ja sam njen pobornik, samo ako možete da nađete telo koje zadovoljava sve vaše potrebe, jer najpopularniji proizvođači tela su i najveći proizvođači optike, pa ne nude ovu opciju jer im se manje isplati. Srećom, tehnologija objektiva ne menja se tako često, za razliku od fotoaparatusa, pa ima smisla uložiti u kvalitetan i skup objektiv koji će vam dugo trajati.

MEMORIJSKE KARTICE I BATERIJE

Trebaće vam puno baterija! Ponesite i rezervu za rezervne baterije! Nikada ne znate kada će vas baterije izdati, što zbog starosti, što zbog niskih temperatura. Ako snimate rezolucijom od 6 megapiksela, ne krećite na koncert bez kartice od 2 GB, a ako idete na višednevni festival, pomnožite to sa četiri. Da li uopšte treba da pominjem da ponesete rezervne kartice?

Primiti ste da bliceve ne pominjem? To je zato što su blicevi "no-no" na koncertima jer odvlače pažnju i dekoncentrišu muzičare, a i da nije tako, teško da biste ikada napravili dobru koncertnu fotografiju koristeći blic. Tamo gde je, eventualno, dozvoljena upotreba, možete ga koristiti kao "fill in flash", koji će zamrznuti pokret i dati ostru fotografiju, ali neće "ubiti" atmosferu koju čini scensko osvetljenje. Za to vam čak može poslužiti i blic ugrađenu u fotoaparatus.

Bojan Hohnjec, "Faithless"

Upoznaj svoju foto-opremu

Snimanje koncerata je akcija hvatanja prvog trenutka s dovoljno svetla za korektnu ekspoziciju. Zato je izuzetno važno da (vežbom) razvijete osećaj za vreme kašnjenja okidača fotoaparatusa, naročito ako snimate kompaktnim digitalnim fotoaparatusom. Ukoliko je to kašnjenje veće od pola sekunde, teško je, ako ne i nemoguće snimati koncerte. Kod većine analognih i mnogih (polu)profesionalnih digitalnih fotoaparatusa ovo kašnjenje je blisko nuli i zato su oni mnogo podesniji za snimanje koncerata. Takode, vežbom treba razviti osećaj koja je najmanja dužina osvetljavanja potrebna za uspešnu ekspoziciju kod svakog objektiva s kojim se radi. Različiti objektiv propuštaju različitu količinu svetla. Na koncertima će vam uglavnom nedostajati svetla i radićete s blendom otvorenom do kraja, što znači: da ćete imati malu dubinsku ostrinu i duže vreme ekpozicije - često na granici, ili preko granice prihvatljive za snimanje iz ruke. Znači, što vam objektiv propušta više svetla, to ćete moći da koristite kraće ekspozicije, da bolje zamrznete pokret i lakše snimate iz ruke ili da dobijete veću dubinsku ostrinu snimajući s manjim otvor blende. Ne manje važno jeste razviti sposobnost predviđanja sledećeg bitnog momenta - kada i gde. To i nije toliko pitanje neke posebne tehnike, koliko mentalnog stanja. Morate biti kao divlja mačka koja vreba svoj plen. Svetlo i pokreti na bini, naročito na rok koncertima, smenjuju se veoma brzo, a da ne govorimo o promenama ekspresija na licima izvođača ili publike.

Bojan Hohnjec, "Gužva u pitu na koncertu Billy Idola"

BOJAN HOHNJEC

FOTOGRAF I UREDNIK FOTOGRAFUE U MAGAZINU FHM

"Najvažnije je biti uporan, tvrdoglav, snalažljiv i ne dozvoliti da vas jedno "ne" obeshrabri. Na taj način uspeo sam da na 99% koncerata ispratim ceo događaj a ne "first three only & no flash". Nažalost, ovakav pristup je neophodan jer se sa obezbeđenjem i organizatorima u većini slučajeva ne može pregovarati. Fotoaparatus mi je isključivo podešen na ISO 3.200 do ISO 6.400, jer mislim da je daleko bolje ako fotografija ima nešto više šuma nego da je mutna i neupotrebljiva. Koristim Canon EOS 1D Mark III, objektivne: 17-40 mm L, 50 mm, f1,4, 135 mm, f2 L i 500 mm, f4,5 L."

Bojan Hohnjec, "Billy Idol, Exit festival"

Branko Stojanović, "Publika na DJ stage u ranim jutarnjim časovima - Exit festival"

BRANKO STOJANOVIĆ

FOTOREPORTER I UREDNIK FOTOGRAFIJE U MAGAZINU JOY

"Kao zvanični fotograf Exit festivala radim od 2001. godine. Poslednjih nekoliko godina moj "Light motiv" postali su posetioci festivala, tj. energija i osećanja koju ispoljavaju tokom nastupa svojih omiljenih izvođača. Moja prednost je propusnica zvaničnog Exit fotografa koja mi omogućava prolaz na sva, inače nedostupna mesta kao što su: bine, "backstage", tornjevi za svetla i platforme za kamere. Po pravilu najbolje fotografije pravim u ranim jutarnjim časovima na fantastičnoj DJ Areni gde su najuporniji i najveseliji posetioci." www.myspace.com/banefoto

Tehnika fotografisanja

Pronađite recept koji će donositi najbolje tehničke rezultate i primenjujte ga dok ne postignete potpuni automatizam podešavanja. Ako proučavanjem ranijih fotografija primetite da ugrađeni svetlomjer "laže" u određenom režimu merenja koji najčešće koristite, na početku koncerta odmah namestite fino podešavanje ekspozicije za potrebnu količinu kompenzacije.

MOJ NAČIN FOTOGRAFISANJA

Fotografišem Fuji digitalnim SLR fotoaparatom u "aperture priority" (A, prioritet blende) modu, s palcem na točkiću za promenu otvora blende. Otvor blende ne menjam često. Blenda mi uglavnom ostaje na najvećem otvoru, osim ako vidim da mi ekspozicija često skače na vrednosti kraće od 1/250 s. U tim intervalima intenzivnijeg svetla palcem zatvaram blendu za jedan ili više podeoka dok ne dobijem prosečno vreme ekspozicije od nekih 1/125 do 1/90 s. Kada interval jačeg osvetljenja na bini prođe, opet otvaram blendu koliko mi to objektiv dozvoli i čekam momente kada mi merač pokazuje vrednosti ekspozicije kraće od 1/45 s. Ako ove vrednosti ne ugledam duže od minut-dva i pored potpuno otvorene blende, onda prelazim na više osetljivosti ISO 800, 1.600...

Čvrstina i dobar oslonac

Uglavnom eksponiram fotografije između 1/45 i 1/250 s, no dešavalo mi se da mirnije scene snimim iz ruke s dovoljno oštine, ekspozicijom od čak 1/10 s. Ne toliko zahvaljujući "čvrstoj ruci", koliko tehničari snimanja do koje sam došao, a koju od milja zovem "ronilačkim dahom". Ona se sastoji iz kombinacije tehnika držanja fotoaparata i sinhronizacije disanja s okidanjem. Fotoaparat držim levom rukom, šakom oko objektiva, dok mi se na dlan iste ruke oslanja baza (donji deo) tela fotoaparata. Bitno je da mi se lakat te ruke čvrsto oslanja na levu slabinu. Lakat sprečava pomeranje objektiva gore-dole. Istovremeno, desnom rukom držim rukohvat fotoaparata, s palcem na točkiću za podešavanje, dok je podlaktica desne ruke čvrsto priprijetna uz telo, a lakat oslonjen na desnu slabinu. Leva noga malo je napred u iskoraku, a svo ovo oslanjanje o sopstveno telo omogućava mi duže držanje fotoaparata "na gotovs" bez zamaranja ruku. Fotografišem uz zadržavanje daha, što neznatno pritiskom na okidač. Duboko udahnem i polako izdišem pritiskom na okidač. Duboko udahnem i polako izdišem sa zaustavljanjem daha dva-tri puta, napravim 1, 2, ili 3 snimka nakon jednog dubokog udara.

Radimir-Maša Dikosavljević, "Massive Attack"

Kreativna ekspozicija

U "shutter priority" (S, prioritet ekspozicije) modu možete odlučiti koliko želite da zamrznete, tj. razmažete pokrete izvođača i publike. Dužina ekspozicije zavisice od brzine pokreta subjekta koji snimate i efekta koji želite da postignete. Na nekom "žešćem" rok koncertu trebaće vam i celih 1/250 s da zamrznete pokret izvođača koji skače, dok će vam na koncertu klasične gitare biti dovoljno i 1/60 s da dobijete pristojno ostru fotografiju jer je pokret

sveden na minimum. Kreativno korišćena ekspozicija od 1/2 ili čak sekunde može da bude moćno ekspresivno sredstvo pri fotografisanju muzike. Za duže ekspozicije treba vam i neki oslonac, tripod, monopod ili, ako imate zaista čvrstu ruku, VR objektiv.

Bojan Hohnjec, "Paul D'Anno", - Exit festival

Kadriranje i ekspozicija

Da biste stvorili potpunu sliku koncerta potrebno je da snimate sve njegove aspekte. Tu se podrazumeva i publika koja iščekuje početak svirke, prostor u kome se održava koncert, izgled, osvetljenost i veličina bine, muzičari i njihova međusobna interakcija, međusobna komunikacija izvođača i publike, reakcije publike... Očigledno da ćete morati da koristite i krupni i srednji plan i totale, da se krećete i premeštate tokom koncerta, gde god imate pristupa. Budite obazrivi i učtivi prema kolegama, publici i zaposlenima koji rade svoj posao. Uvek pomozite kolegi fotografu ako vam se obrati za pomoć, bilo pozajmljivanjem baterija, objektivu ili na neki drugi način. Nikada ne znate kada će vama takva ista pomoć zatrebati... Ako ste ispred bine u pitu (ogradenom prostoru ispred bine namenjenom fotografima) učinite uslugu kolegama i ne uskačite im u kadar, pa ćete istu tu uslugu moći i od drugih da očekujete. U pitu je izbor kadrova i uglova snimanja dosta ograničen. Uglavnom imate svega nekih petnaestak minuta vremena da se "ispucate" i onda morate da napustite taj prostor. Baš iz tih razloga koristan je zum objektiv veoma širokog opsega, idealno od 15 do 200 mm. Ultraširoki objektiv za totale, srednje žižne daljine za cele figure izvođača, a za krupne planove od 150 do 200 mm. S objektivom ultraširokog opsega žižnih daljina ne morate da menjate objektivu i snimićete više fotografija. Kada kadrirate, gledajte da izbegnete pojavu pomoćnog osoblja, izlaz sa stejdža, rupe u scenografiji, sve nepotrebne elemente...

Bojan Hohnjec, "DJ Arena na Exitu 2007", snimljena s "ribljim okom"

Uglovi snimanja

U samom pitu imate veoma ograničen izbor uglova. Neretko, bina je previše visoko postavljena da biste imali pregled cele binske platforme i ograničeni ste na snimanje najbližih izvodača od dole nagore. To i nije tako loše za krupne planove i omogućava da se istovremenom s likom u kadru uhvati i reflektorska rasveta, što može da stvori veoma interesantne vizuelne efekte s kontrastnom svetlošću, ali smo se svi takvih kadrova već toliko nagledali da su postali dosadni. Ako možete, popnite se na neko uzvišenje ili snimajte s poda bine. Pit je idelno mesto za snimanje reakcije publike. U nivou ste lica publike i pažljivom kontrolom visine s koje snimate možete obuhvatiti jedan, dva, pet, ili više redova gledalaca. Ipak, najinteresantniji uglovi su sa strane, a naročito sa zadnje strane bine, naravno, ako dobijete pristup, što je malo verovatno, sem sa specijalnom dozvolom ili na manjim koncertima i klupskim svirkama. Pozicija sa same bine je odlična jer u istom kadru možete da prikazete izvodača, publiku i njihov međusobni odnos. Ne treba zaboraviti ni snimanje iznad bine, što može da da veoma zanimljive rezultate, a fotografije iz tog ugla retko vidamo. Prilika za takav ugao snimanja obično se desi u manjim klubovima i dvoranama koje imaju spratne galerije iznad koncertne dvorane.

Svetlo

Od upadnog ugla svetla zavisiće celokupna atmosfera, osvetljenost lica izvodača i muzičkih instrumenata, definicija graničnih linija, refleksije, trodimenzionalnost, izraženost tekstura... Na koncertima s bogatom binskom rasvetom ovaj ugao menja se stalno paljenjem i gašenjem grupa reflektora i zato treba munjevito reagovati. Fina podešavanja (na primer, da li se pozadinski reflektor pojavljuje pored glave muzičara na slici, ili iza glave, ili van kadra) postižu se blagim pomeranjem tela tokom samog kadriranja, levo-desno, ili menjanjem visine s koje se snima, dok za veće promene treba često menjati položaj ili čekati povoljniji trenutak.

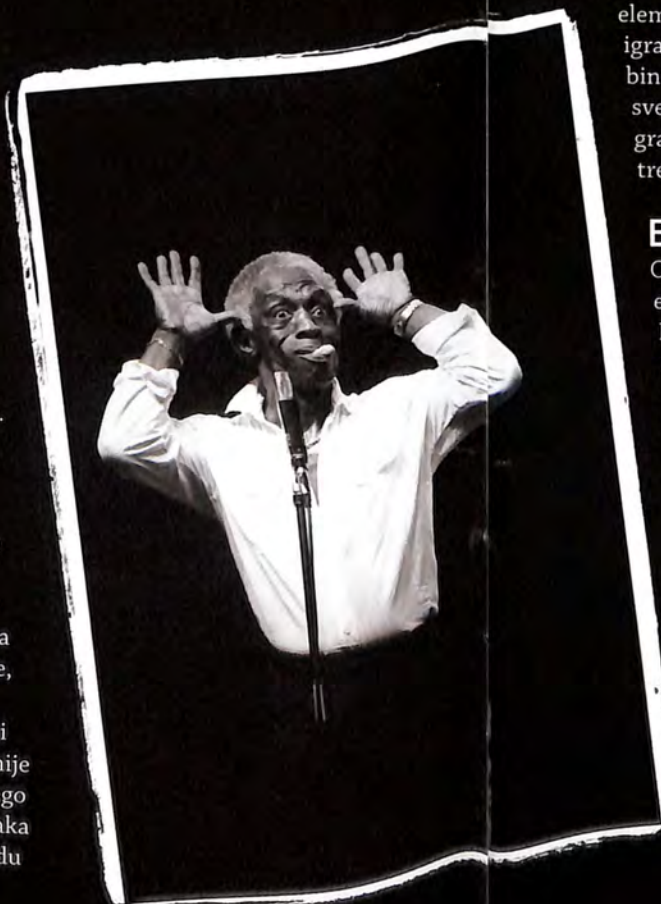
PREEKSPONIRATI ILI PODEKSPONIRATI?

Na rok koncertima nivoi osvetljenja rapidno se menjaju i lako nateraju svetlomer da "poludi". Pre svega, morate imati ugrađen svetlomer koji brzo reaguje inače tek svaka peta-šesta fotografija biće korektno osvetljena. Ako i pored brzog svetlomera imate utisak da dobijate preeksponirane fotografije, podesite kompenzaciju ekspozicije koja postoji na većini modernih fotoaparata. Ne koristite potpuni automatski mod jer kompenzacija ekspozicije tu nije moguća. Bolje je imati podeksponirane snimke nego preeksponirane jer većina podeksponiranih snimaka može da se "spase" modernim softverima za obradu

EL GVOJOS

KANDITAT MAJSTOR FOTOGRAFIJE

"Sva moja iskustva za snimanje scene vezana su za klasičnu fotografiju, tj. snimanje na filmu jer i dan-danas nemam digitalni fotoapar. Fotografisem fotoaparatom Olympus Om 1 i 2 i koristim optiku Zuiko 21 mm, 28 mm, 50 mm, i 500 mm refleks, kao i Vivitar 135 mm i 75-205 mm s telekonverterima Vivitar 2x. Filmovi moraju biti od minimalno ISO 400, pa nadalje. Već nekoliko godina koristim monopod stativ kao efikasan način da radim sa dva do tri puta dužim ekspozicijama. Ako želite da snimate sa zaista dugim ekspozicijama (preko sekunde), onda vam je tripod stativ neophodan, kao i žičani okidač ili, uz motorni transport filma, kabl s okidačem. Pri fotografisanju scene integralni svetlomer u većini slučajeva praktično je beskoristan i može pre da zbuni nego da pomogne. Ja koristim spot svetlomer, bilo u fotoaparatu ili ručni. Kao i u svemu ostalom, iskustvo je najbolji pomoćnik, pa tako već godinama ne koristim nikakav svetlomer. Pri snimanju na crno-belim filmovima često sam koristio "podizanje osetljivosti filma" za jednu ili dve blende, a ponekad i više, uz neizbežne posledice kao što su krupno zrno i smanjene konturne oštirine. Treba imati u vidu da se kod dizanja osetljivosti filmova mora primeniti "produženo razvijanje" u zavisnosti od stepena dizanja osetljivosti. Ono što se apsolutno podrazumeva jeste ostavljanje blica kod kuće jer fotografija snimljena s blicem nije odraz stvarnog i realnog stanja ispred nas, koje je i prevashodni razlog našeg prisustva tom događaju. Takođe, blicevi su smetnja, pre svega izvodačima na sceni, a potom i publici koja ne treba da se oseća kao da je na svadbi. Za mene, najvažniji razlog za ovakav stav jeste da fotografija scene pri snimanju s blicem gubi neke svoje najvažnije atribute: atmosferu, dinamiku, izražajnost i autorski pečat, po kome bi trebalo da nas prepoznaju."

el gvojós, "Jazz festival"

slike ili rasvetljavanjem pri razvijanju papira ukoliko snimate filmom. Nasuprot tome, ukoliko preeksponirate i izgubite detalj u najsvetlijim delovima slike, ta informacija zauvek je izgubljena i više se ne može povratiti nikakvim tehnikama ni trikovima...

Ne koristite foto-filtre, osim ako baš znate šta želite da postignete. U principu, efekti većine optičkih filtera mogu se naknadno dodati u digitalnoj obradi. Pravo pitanje jeste da li će filteri doprineti vašoj fotografiji ili je pokvariti.

SENKE

Ukoliko se nadete u situaciji s niskom rasvetom i izduženim senkama, iskoristite to u svoju korist. Senke ponekad mogu više da kažu o samoj suštini muzike... Setite se Petra Pana.

SILUETE

Još jedna specijalna svetlosna situacija koju treba da iskoristite kao prednost jeste kontrastno svetlo, kada se objekt snimanja nađe između glavnog izvora svetla i fotoaparata. Rezultat je silueta koja ima izrazitu sugestivnu moć u koncertnoj fotografiji jer negira prepoznatljivost ličnosti izvodača, dok pojačava prepoznatljivost onoga što muzičar radi, oseća i predstavlja – samu esenciju muzike.

BINSKA SVETLA

Ako ste već iskusni i toliko uigrani da sve ono što sugerise ovaj tekst obavljate u trenu, instinktivno, iskoristite preostalo vreme dok čekate "magični trenutak" za okidanje da razmislite o svetlu kao važnom grafičkom elementu vaše kompozicije. Snopovi svetla, igra osvetljenih i neosvetljenih površina na bini, ponavljanje svetlosnih izvora, ukrštanje svetlosti različitih boja... sve stvara dodatne grafičke oblike koje, pored samih izvodača, treba kreativno smestiti u vašu fotografiju.

EMOTIVNI NABOJ

Odlična fotografija ima, pored svih ovih elemenata, i onaj dodatni "Ummmff..." Nećete pronaći ovaj izraz u udžbenicima fotografije. Neprevodiv je, a najbliže značenje bilo bi: dodatak emotivnog i evokativnog naboja koji zrači iz fotografije. Razlika između "dobre" i izuzetne fotografije, kako generalne, tako i kod koncertne fotografije, jeste upravo ovo unutrašnje zračenje koje fotografija ima ili ne. Kada je taj naboj prisutan, fotografiju ne gledamo samo kao snimak određenog muzičara, koncerta ili događaja, već kao ikonografiju samoga arhetipa muzike, duboko usadenog u srž našeg bića, i on budi sećanja i čula na koja fotografija kao medijum obično ne može da utiče. Takve se fotografije pamte... za ceo život.

Radomir-Maša Dikosavljević, "Harmonica de Diabolo"

UKUS DIMA

Dim često prati koncerte rok i pop muzike, što kao dodatni scenski efekt, što kao neizbežni lebdeći oblak dima cigareta u manjim klubovima. Iskoristite ga. Osvetljen i obojen svetlom dim daje neki efemeralni, skoro nerealni osećaj fotografijama. U isto vreme drugačije prelama i dodatno "umekšava" direktno svetlo, dok snopove svetala "beam" reflektora ističe naspram tamnih pozadina. Uz to, maskira i krije nepotrebne detalje, te se može kreativno koristiti za isticanje i davanje dodatnog fokusa figurama izvodača.

el gvojós, "Guitar Art Festival"

Edvard Molnar, "Jewel Brown, Archie Shepp, Eldad Tarmu"

EDVARD MOLNAR

POZORISNI FOTOGRAF I FOTOREPORTER

"Počeo sam da fotografisem koncerte na Međunarodnom jazz festivalu u Kanjiži: JAZZ - Improvizovana muzika. Koristim crno-beli film od ISO 400 sa "push" razvijanjem do ISO 1.600, a u poslednje vreme i D-SLR fotoapar. U torbi nosim svetlosno jake objektivne od 50 mm, f/1,8, 135 mm, f/2,8, 35-70 mm, f/2,8 i 80-200 mm, f/2,8. Fotografisem u manuelnom modu, koristim spot merenje svetla, a često se oslanjam na stečeno iskustvo. Blic ne koristim da ne smetam muzičarima i da ne "ubijem" atmosferu, kao ni tripod ili monopod. Ceo koncert pratim kroz tražilo: lovim ekstazu i momente duboke koncentracije muzičara. Džez koncerti nisu preterano glasni i publika mirno sedi. Zato je važno što manje smetati umetnicima na bini i posetiocima. Treba znati kada se ne fotografise: kada je muzika delikatno tiha, i jedno okidanje fotoaparata može da zvuči kao pucanj! A rafalno je jednom rečju "nemoralno". Treba se što manje i neprijetnije kretati. Najbolje je menjati mesto za vreme aplauza."

Marjan Janevski, Makedonija, "Publika"

MEĐUNARODNI ZAJEČARSKI SALON FOTOGRAFIJE

"Rock 2005-2006-2007"

www.gitarijada.co

ROSS HALFIN

<http://www.rosshalfin.co.uk>

FERNANDO ACEVES

<http://www.fernandoaceves.com>

DJ WEBB

<http://photography-of-rock.com/index.php/site/EE/>

ROBERT KNIGHT

<http://www.robertmknight.com>

AMI BARWELL

<http://www.musicphotographer.co.uk/live.html>

GRAHAM SMITH

<http://www.grahamsmithphotography.com/>

HOWARD BARLOW

<http://www.howardbarlow.com>

KONKURS

ZA NAJBOLJU FOTOGRAFIJU
NA TEMU MUZIKA

Idemo dalje s našom malom "dopisnom" školom koja vam se očigledno svidela jer smo za prošlu temu dobili puno odličnih fotografija o čemu ćete se uveriti na kraju časopisa u delu posvećenom konkursima. Nagrade su sve bolje što vam je sigurno podstrek, ali nadam se da vam je najveći izazov da nam pošaljete makar jednu fotografiju koja će parirati ovim sjajnim fotografijama koje su najavile ovu zanimljivu temu. Ako već ne umete da svirate neki muzički instrument onda barem pokažite vašu fotografsku virtuoznost.

ČLANAK PRIPREMIO: RADOMIR-MAŠA DIKOSAVLJEVIĆ
www.dikosavljevic.net

Radomir-Maša Dikosavljević, "States of Motion"

Stanišlav Milojković, "Colleen"

At the heart of the image

COOLPIX

Novi modeli

www.refot.com

Suzbijanje zločina

MILAN ŽIVKOVIĆ

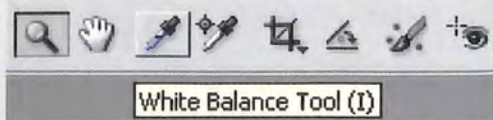
Svakog trenutka u svetu neko počinio zločin protiv fotografije. Ne tako davno, kada je dominirao film, broj prekršaja bio je mnogo manji jer, jednostavno, zločin nije bio isplativ

Danas je fotoaparata sprava koja se nalazi svuda, a postupak fotografisanja je takav da zahteva samo osnovnu investiciju – sve ostalo se ne plaća, barem ne novcem. Ipak svaki zločin otkrije se kad-tad, a fotografski je dodatno teško sakriti jer se vidi. Na sreću optuženih autora, većina ovih prestupa može se okarakterisati kao nehat ali i neznanje. Pogledajmo zato nekoliko primera koje čuvamo u našoj forenzičkoj laboratoriji i uz njih nekoliko saveta kako preduprediti ovakva kriminalna dela i ujedno kako na najjednostavniji način ublažiti ili otkloniti posledice.

STRAH OD FOKUSA

Portret na našem primeru predstavlja ne samo prekršaj već je i primer kompletne zavere, kako protiv lepote, tako i protiv fotografije. Oštrina se nalazi na pogrešnom oku, vrat je neprirodno naboran, a i sve je nekako neprirodno zeleno, pa smo posumnjali da su u ovo delo umešani Šrek ili Hulk koji obožavaju zeleno. Istraga je naknadno opovrgla naše prvobitne sumnje i pokazala da je snimak napravljen pod veštačkim, neonskim svetlom, bez ispravnog podešavanja balansa belog, a osoba je u trenutku snimanja imala veoma čudan položaj tela, koji je i doveo do pojave nabora na vratu.

Druga stvar koja se ne može prevideti ali se može okarakterisati kao saučesništvo u zaveri, jeste pogrešan fokus, tj. oštrina koja pada na pogrešno oko. Ovaj problem ima veze s vrstom fotoaparata kojim se fotografiše, pa fotograf ne mora preuzeti kompletnu krivicu, ali ne treba odbaciti ni njegovu odgovornost za nemar.

Alatka za podešavanje balansa belog u podprogramu za otvaranje .RAW fajlova u Photoshopu CS3

ReFoto
DETEKTIVSKA
FOTOAGENCIJA

PREVENCIJA I KOREKCIJA

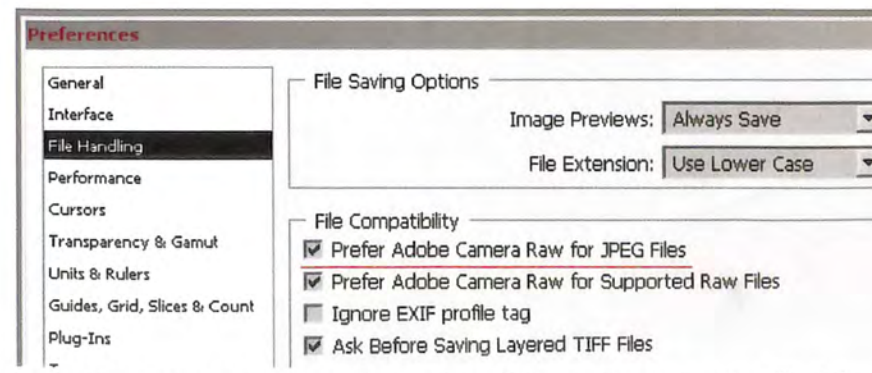
Skoro svaki digitalni fotoaparata ima podešavanje balansa belog koji je neophodan kada želimo ispravno reprodukovane boje. Napredniji modeli imaju i mogućnost merenja (takozvana Custom podešavanja), dok jednostavniji modeli obično imaju nekoliko vrednosti fabrički podešenih prema najčešćim situacijama. Naknadne korekcije su moguće, ali

Podešavanje i merenje balansa belog na kompaktnom digitalnom fotoaparatu Coolpix L3

ih je ponekad veoma teško uraditi. Ukoliko ste snimili scenu pod veštačkim svetlom i fotografija ima izraziti crveni ton nemoguće je vratiti boje koje jednostavno nisu registrovane na snimku. Najbolje rezultate daje korišćenje nove opcije u Photoshopu CS3: otvaranje .JPG fajlova u potprogramu za manipulaciju .RAW fajlovima kada je dovoljno pipetom (alatkom za kontrolu balansa belog) kliknuti na bilo koje mesto na fotografiji za koje predpostavljamo da je bilo belo. Za one koji ne znaju kako da aktiviraju ovu opciju ona se nalazi u: Edit > Preferences > File Handling > Prefer Adobe Camera Raw for JPEG Files.

Oni koji fotografije obrađuju drugim editorima moraće malo da se pomuče, pa je zato i naš najvažniji savet da ovaj posao uradite pre snimanja, jer su manje korekcije lake i brze, a veći zahvati obično ne daju dobre rezultate.

Fotografija snimljena bez korigovanog balansa belog (1). Pored zelene dominantne vidljiva je i perspektivna distorzija nastala kao posledica fotografisanja širokougaonim objektivom. Naknadnim otvaranjem JPG fajla kao da je RAW, korigovane su boje, a pomoću alatke Warp, korigovana je distorzija (2). Na žalost neoštirinu nastalu zbog pogrešnog fokusa nije moguće ispraviti

SAVET FORENZIČARA

Iako je slogan veoma popularan, tehnika "Point and shoot" neće uvek dati dobre rezultate, čak ni na mnogo ozbiljnijim i skupljim fotoaparata. Iako je automatika veoma uznapredovala i većina digitalnih fotoaparata ima "ugraden" veliki broj tipičnih scena još uvek je svako snimanje specifično pa je za stvarno dobre rezultate neophodno korigovati merenja a potrebno je posvetiti i malo više pažnje svakoj fotografiji a, za početak, odgovarajućem izboru balansa belog. Ukoliko imate malo vremena idealno je izmeriti boju svetla na nekoj beloj površini (zid ili parče čistog papira), jer će nakon toga sve boje biti maksimalno verne a, čak i u slučaju različitih izvora svetla, korigovanje će biti mnogo brže i jednostavnije.

Fokus može, zahvaljujući automatici, da padne na pogrešno mesto, ali svaki fotoaparata ima okidač sa dva kolena, pa je pre konačnog snimanja, u trenutku kada je fokus blokiran, moguće pomeriti se malo napred-nazad i postaviti ga tačno gde treba. A što se tiče fotografisanja modela pažnju treba posvetiti kompletnoj fotografiji i sagledavati je kao celinu jer je tada moguće videti i one male i prikrivene probleme koji mogu promeniti karakter konačnog snimka – kao što je ovde nekoliko nabora na vratu upropastilo portret.

CRVENE OČI SEJU STRAH

Još jedna kriminalna pojava u vezi je upravo s fotografijama nama dragih ljudi, a posebno dece. Ukoliko pokušate da malim, kompaktnim fotoaparatom snimate portret u zatvorenom prostoru i uz malo svetla, automatika će uključiti blic i upravo je to mesto gde počinje kriminalno delo. Položaj blica na malim fotoaparatom je previše blizu objektivu pa kada blesak obasja širom otvorene zenice, svetlo se reflektuje s mrežnjače i daje horor efekat crvenih, vampirskih očiju. Najstrašnije od svega jeste što je taj efekat najjači kod dece koja širom otvorenih očiju posmatraju svet oko sebe. Ukoliko izradite ili pokazujete fotografije kakve jesu, efekat će biti porazan jer umesto lepog portreta imate strašnu fotografiju.

SAVET FORENZIČARA

Neki fotoaparati imaju sistem redukcije ovog efekta pomoću višestrukih prebleskova, ali tada se obično neko pomeri nakon prvog bleska misleći da je snimak gotov. Delimično suzbijanje pojave odbleska sa mrežnjače oka jeste u izboru odgovarajućeg položaja sa koga ćemo napraviti snimak i svodi se na to da fotoaparat ne bude u istoj ravni s očima osobe koju snimamo. Ujedno ovaj efekat je u direktnoj srazmeri sa količinom svetla u prostoriji u kojoj fotografisemo, a najjači je u potpunom mraku.

PREVENCIJA I KOREKCIJA

Ipak, iako ovu vrstu kriminalnog dela nije moguće sprečiti, zahvaljujući brojnim alatima moguće je lako korigovati. Skoro svaki editor fotografija (pa čak i oni instalirani u portabl štampače) može ukloniti ili u znatnoj meri ublažiti ovu neželjenu pojavu. Manji editori fotografija obično na jednostavan način koriguju crvene oči prostim popunjavanjem crnom bojom. Ukoliko koristimo Photoshop CS, među alatima za korekciju fotografija (Spot Healing Brush Tool, Healing Brush Tool i Patch Tool), pronaćemo alatku Red Eye. Iako njen posao izgleda jednostavno, za razliku od većine drugih sličnih alata, Red Eye generiše prilično uverljivu sliku zenice oka koja nije jednostavna crna rupa, već ima i svoj oblik i teksturu. Kako na većini fotografija oči ne zauzimaju veliki deo, a i fotografije se izrađuju kao male, korekcija je takva da je nemoguće primetiti je.

Mrak i blic skoro sigurno rezultiraju efektom crvenih očiju. Korišćenjem alatke Red Eye uklanja se crveno bleštanje koje se popunjava generisanom tamnom zenicom. Zanimljivo je da alatka prepoznaje oko i njegovu veličinu i neće dati dobre rezultate na drugim površinama

PREVENCIJA I KOREKCIJA

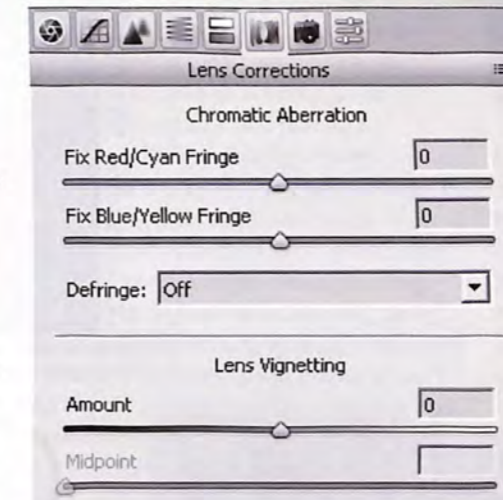
Povećavanje i krop digitalnih fotografija snimljenih uz to s malim brojem megapiksela daje rezultate koji se teško mogu nazvati prihvatljivim. Jedino rešenje koje postoji jeste prići bliže i koristiti samo optičke mogućnosti zuma. Postoji i mali trik kojim se mala fotografija može donekle kvalitetno povećati tako što se poveća njena rezolucija na recimo 1.600 ili 3.200 dpi, pa na tako uvećanu fotografiju primenimo opciju Add Noise i, potom vratimo rezoluciju na 300. Interpoliranjem stvara se efekat zrna.

OSVETA MALOG OBJEKTIVA

Mali su rastom (objektivi na kompaktnim digitalnim fotoaparatom) i kao takvi pate od čitave zbirke kompleksa. Kako ne postoji način da ih se oslobode, prenose ih dalje na sliku koju daju, pa i ona pati od sličnih tegoba, od kojih je najveća veličina (senzora) koja uz ceo spektar najraznovrsnijih aberacija neminovno vodi ka zlodelu prema fotografiji. Ova vrsta zločina doživela je pravu ekspanziju pojavom jeftine klase malih fotoaparata. Konstrukcija je takva da je nemoguće napraviti i ugraditi dovoljno kvalitetnu, a uz to i jeftinu blendu, tako da se njene vrednosti kreću u veoma uskom prostoru, obično s vrednostima od 5,6; 8 i eventualno 11. Ipak, suprotno onom što bismo očekivali, ovakvi objektivi daju preterano veliku dubinsku oštrinu koju je veoma teško kontrolisati. Izvesni napredak moguće je postići prebacivanjem u telepoložaj, tj. zumiranju, ali ovakav postupak daje relativno slabe rezultate na većini ovih fotoaparata zbog ograničenog područja zum objektivu od samo 3x optički. Drugi deo ove horor priče nalazi se u kolekciji optičkih aberacija: jastučasta ili burasta projekcija slike, perspektivna distorzija i halo raspršenih boja nastalih na granicama tamnih i veoma svetlih delova slike više su nego dovoljan skup problema.

SAVET FORENZIČARA

Jedini način borbe moguć je, nažalost, tek nakon snimanja postiže se korišćenjem raznih alata u editorima slike. Ipak, ne možemo a da u obzir ne uzmemo i niz olakšavajućih okolnosti kao što su: lakoća rukovanja, mala veličina i masa koje omogućavaju da ovakav fotoaparat imamo stalno uz sebe, a ne treba zaboraviti ni cenu koja je veoma pristupačna.

Iza šestog dugmeta u nizu alata u programu za otvaranje RAW fajlova nalaze se Lens Corrections, alat kojim je lako ukloniti hromatske aberacije, bele ili obojene ivice ili posledice vinjetiranja objektivu

PREVENCIJA I KOREKCIJA

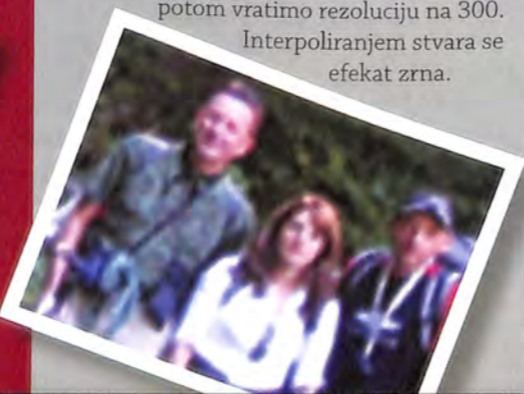
Deo problema koji se javljaju može se ublažiti pažnjom prilikom snimanja. Pažnju treba obratiti na očuvanje paralelnosti linija perspektive i senzora jer se tada korekcija u računaru svodi samo na ispravljanje jastučaste ili buraste perspektive. Alati koji vam stoje na raspolaganju jesu: Distort, Image Warp i Lens Correction. Prvim alatom jednostavno se koriguje perspektivna distorzija i to na sledeći način: povlačenjem kontrolnih ručica svaki ugao slike može se pomeriti u bilo koji položaj. U kombinaciji sa Ctrl, Alt i Shift tasterima možete kontrolisati način istezanja, tj. da li će ono biti simetrično ili ne. Alat Image Warp je u novom Photoshopu CS3 dobio i nekoliko novih mogućnosti: Arc, Arch, Bulge, Shell... Najzanimljivije opcije jesu: FishEye, Inflate, Squeeze i Twist, kojima možemo korigovati najčešće greške. Najkompleksniji alat je Lens Correction Tool, koji se nalazi među filterima pod opcijom Distort a na kontrolnom panelu moguće je istovremeno ispraviti sve distorzije (jastučaste ili buraste, horizontalne i vertikalne), hromatske aberacije i vinjetiranje. Hromatske aberacije možemo ublažiti ili u potpunosti eliminisati i korišćenjem mogućnosti da jpg otvorimo kao RAW fajl.

DIGITALNO MUČILIŠTE

Na svim kompaktnim fotoaparatom iz danas neverovatno velike porodice digitalaca prilikom zumiranja van granica optičkih mogućnosti objektivu ulazimo u područje tzv. digitalnog zuma. Iako na prvi pogled sve izgleda dobro, svaki pokušaj (svesnog ili nesvesnog) korišćenja ovakvog zuma rezultira jednim od najvećih zločina prema fotografiji. Zbog neviđene torture na raznim spravama za istezanje i veštačko povećavanje žrtva gubi sve odlike dobre fotografije i pretvara se u povećanje na kome su jasno vidljivi svi tragovi mučenja: neoštrina i veliki gubitak detalja. Ovo je posledica pogrešnog i nikada uspešnog pokušaja obrade fotografije u softveru koji se nalazi unutar samog fotoaparata, a koji se ni po čemu ne može meriti čak ni najprostijim programom za obradu. Ukoliko do sada niste razmišljali na tu temu, digitalni zum je u osnovi jednostavan krop iz osnovne fotografije pa korišćenje 10x digitalnog zuma znači "prosto" uvećanje. Namerno sam iskoristio ovaj termin, jer kada fotografiju obrađujete u računaru na raspolaganju su vam veliki programi i odgovarajući algoritmi koji daju mnogo bolje rezultate.

SAVET FORENZIČARA

Veliki broj "digitalografa" ili kompaktno-digitalnih fotografa nema milosti prema svojim snimcima, već pokušava da ih u samom fotoaparatu "istegne" i poveća na mere koje jedna fotografija ne može izdržati. Rezultati nikada nisu čak ni blizu prihvatljivih, pa se ovakve fotografije teško mogu iskoristiti. Ovaj sadistički čin može se lako sprečiti jednostavnim isključivanjem ove opcije, ali iz nama nepoznatih razloga vrlo mali broj korisnika fotoaparata to i uradi.

Izgled prozora alatke Lens Correction

FOTOGRAFIJA I AVANGARDA – III DEO

Srpski nadrealizam

Izlazak Bretonovog (Breton) drugog manifesta nadrealizma 1929. godine i ulazak Salvadora Dalija (Salvador Dali) u grupu, koji s Lujem Bunjuelom (Luis Buñuel) snima film "Andaluzijski pas", označili su početak druge faze nadrealizma

Naslovna strana almanaha, "Nemoguće - Le impossible", 1930

VANE ŽIVADINOVIĆ BOR

VANE BOR, "Memoria", 1930

Godinu dana kasnije Marko Ristić, jedan od osnivača beogradskog nadrealizma zajedno s Aleksandrom Vučom i Dušanom Matićem uređuje almanah *Nemoguće - Le impossible*, a 1931. godine izlazi i časopis *Nadrealizam danas i ovde*. Pored Ristića, Vuča i Matića među potpisnicima Manifesta objavljenog u almanahu *Nemoguće - Le impossible* našli su se: Radojica Živanović Noe, Oskar Davičo, Milan Dedinac, Mladen Dimitrijević, Vane Živadinović Bor, Đorđe Jovanović, Đorđe Kostić, Branko Milovanović, Koča Popović i Petar Popović. Ilustrovan fotografijama Nikole Vuča, fotogramima Marka Ristića i Vaneta Živadinovića Bora, almanah u čijoj su izradi pored beogradskih učestvovali Andre Breton, Pol Elijar (Paul Éluard), Luj Aragon (Louis Aragon) i drugi francuski nadrealisti, predstavlja najbolji dokaz u kojoj meri su ideje nadrealističkog pokreta odjeknule u našoj sredini.

Među potpisnicima Manifesta nema Nikole Vuča, najznačajnijeg fotografa beogradskog nadrealizma. Kao i Man Rej (Man Ray), ni Vučo nikada zvanično nije pristupio pokretu. Ipak, njegova fotografija "Zadržano bekstvo nadstvarnosti" postala je kao i Rejeva "Engrova violina" – simbol nadrealističke revolucije u Beogradu i štampana je u almanahu *Nemoguće - Le impossible*. Pored nje, u ovoj publikaciji nalaze se i Vučove fotografije kao što su "Zlatni presek obmane", "Zid agnosticizma", "Mi nemamo koga da ubedujemo", zatim foto-kolaži i fotogrami Marka Ristića i Vaneta Živadinovića Bora. Prihvatanje avangardnih shvatanja fotografije kod ovih autora ne uočava se samo u primeni fotografskih tehnika bliskih Man Reju i pariskom krugu (fotogram, foto-kolaži, fotomontaže, preklapanje negativna, krupan kadar), već i u samom stavu da se nadrealno krije i iza običnog i realnog. Po Marku Ristiću: "Fotografije su kao znamenje istinitog, svakodnevnog, dokumentarnog, neprerušenog i realnog u vezi sa natprirodnim". U svakom slučaju, ovi autori odbacili su sva pravila i zakone u vezi s fotografijom i beskompromisno se upustili u eksperimentisanje i istraživanje slike, snova

MARKO RISTIĆ, "Asemblaz", 1939

NIKOLA VUČO, "untitled", 1929

NIKOLA VUČO, "Bez naslova", (model Jelka Vučo), 1929

Literatura:

1. Milanaka Todić, *Nemoguće - Umetnost nadrealizma*, Beograd, 2002, i www.serbiansurrealism.com.
2. Milanka Todić, "Nadrealizam i fotografija", u *Fotografija i slika*, Cicero, Beograd, 2001, str. 67 - 74.
3. Miodrag B. Protić, *Srpski nadrealizam 1929 - 1932*, u *Nadrealizam*, Socijalna umetnost, Muzej savremene umetnosti, Beograd, 1969.

i vizija. Naravno da istraživanja ovog vida, kao i rezultati beogradskih nadrealista na polju vizuelnih umetnosti, naročito fotografije, možda ne bi bila moguća da pored inidirektnih (časopisi, novine, tekstovi i druge publikacije) nisu ostvarili i direktne kontakte s francuskim kolegama.

Godine 1921. Nikola Vučo odlazi u Pariz na studije prava i sociologije. Poznanstvo s Filipom Supoom, koje će kasnije prerasti u prijateljstvo, omogućilo mu je mesto svedoka u dešavanjima oko francuskog nadrealizma. Stoga ne treba da čudi što su prvi njegovi radovi, ujedno i jedni od prvih u beogradskom nadrealizmu, nastali u Parizu 1926-27. godine. U pitanju su fotografije pod nazivom "Betoven I" i "Betoven II", "Krov nad prozorom" i druge, radene tehnikom preklapanja negativna koju je primenjivao i Man Rej. Za razliku od njega, Vučo inspiraciju ne pronalazi u fantazijama ili potisnutim seksualnim željama, već u muzici i psmama svog brata Aleksandra Vuča. U Borovim radovima, pa i u delima ostalih aktera beogradskog nadrealizma nema motiva akta. Njih su više interesovali obične stvari i predmeti. Kod Nikole Vuča to su klavijatura, lokomotiva, Betovenova maska, kavez za ptice, ili nizovi šupljih opeka u fotografiji "Zid agnosticizma" nastaloj, takođe, u Parizu 1927. godine. Po dolasku u Beograd Vučo radi fotografiju "Zadržano bekstvo nadstvarnosti" i seriju fotografija "Bez naslova". Zbog svoje specifične, gotovo avetinjske atmosfere, iz ove faze posebno su interesatne fotografije beogradskih ulica i kioska štampe "Mi nemamo koga da ubedujemo". Snimane noću, bez ljudskog prisustva, ove fotografije poseduju estetiku i težinu fotografija pustih pariskih ulica Žaka Andre Bofara (Jaques Andre Boiffard) i Brasaia (Brassai).

Fotografiji bez fotoaparata priklonili su se Marko Ristić i Vane Živadinović Bor. Boraveći u Parizu tokom 1927. godine, u kojem nastaje Ristićev ciklus kolaža "Pokretan život", ovim autorima takođe je pošlo za rukom da ostvare blisku saradnju s francuskim umetnicima. Ipak, njihovi ključni radovi, kao što je serija fotograma na čijoj su izradi zajedno radili, nisu nastali u Parizu kao što je to bio slučaj s radovima Nikole Vuča, već u Vrnjačkoj banji 1928. godine. Bilo da rade fotograme, foto-kolaže ili fotografije, i Boru i Ristiću zajedničko je tretiranje fotografskog medija kao filma. U kojoj meri je film uticao na njih možda najbolje pokazuju Borovi fotogrami s razbijenom flašom, kockicama šećera, portretne fotografije i drugi radovi nastali od 1928. do 1936. godine, kao i Ristićev fotogram s likom njegove supruge Ševe. Ovaj fotogram je intimnog sadržaja, što je retkost kod radova ove vrste. Posmatramo i doživljavamo ga više kao dnevnik, a ne kao igru apstraktnih oblika, svetlosti i senke, jer prikazuje pažljivo ukomponovane predmete umetniku drage i voljene osobe (fotografija supruge, čipka, lančić s priveskom u obliku srca). S druge strane, uticaj filma kod Vaneta Živadinovića Bora uočava se u načinu komponovanja fotomontaže "Memorija" (1930), u specifičnom uglu snimanja, jakim kontrastima svetlosti i senke s kojima kod posmatrača izaziva tenziju u portretima Vladimira Habuneka (1929), Vjere Bakotić-Popović i Koče Popovića (1933), zatim i u

MARKO RISTIĆ, "Fotogram", 1928

fotografijama Beograda ili groblja. Pored ove trojice autora u zaostavštini beogradskih nadrealista nalazi se i fotomontaža Dušana Matića pod nazivom "Mutan lov u bistroj vodi", foto-kolaž "Crni konj" Radojice Živanovića Noa, jedinog slikara među srpskim fotografima nadrealistima.

Umetnost beogradskih nadrealista nastala je 1926. godine u Parizu s prvim fotografijama Nikole Vuča, a završila se deset godina kasnije s fotografijama Vaneta Živadinovića Bora.

Koliko su beogradski umetnici bili prihvaćeni među francuskim kolegama govori ne samo pomenuta činjenica da su u realizaciji almanaha *Nemoguće*, ali i časopisa *Nadrealizam danas i ovde*, učestvovali Breton i mnogi drugi umetnici, već i da su u francuskom časopisu *Nadrealizam* u službi revolucije objavljivi radovi naših umetnika.

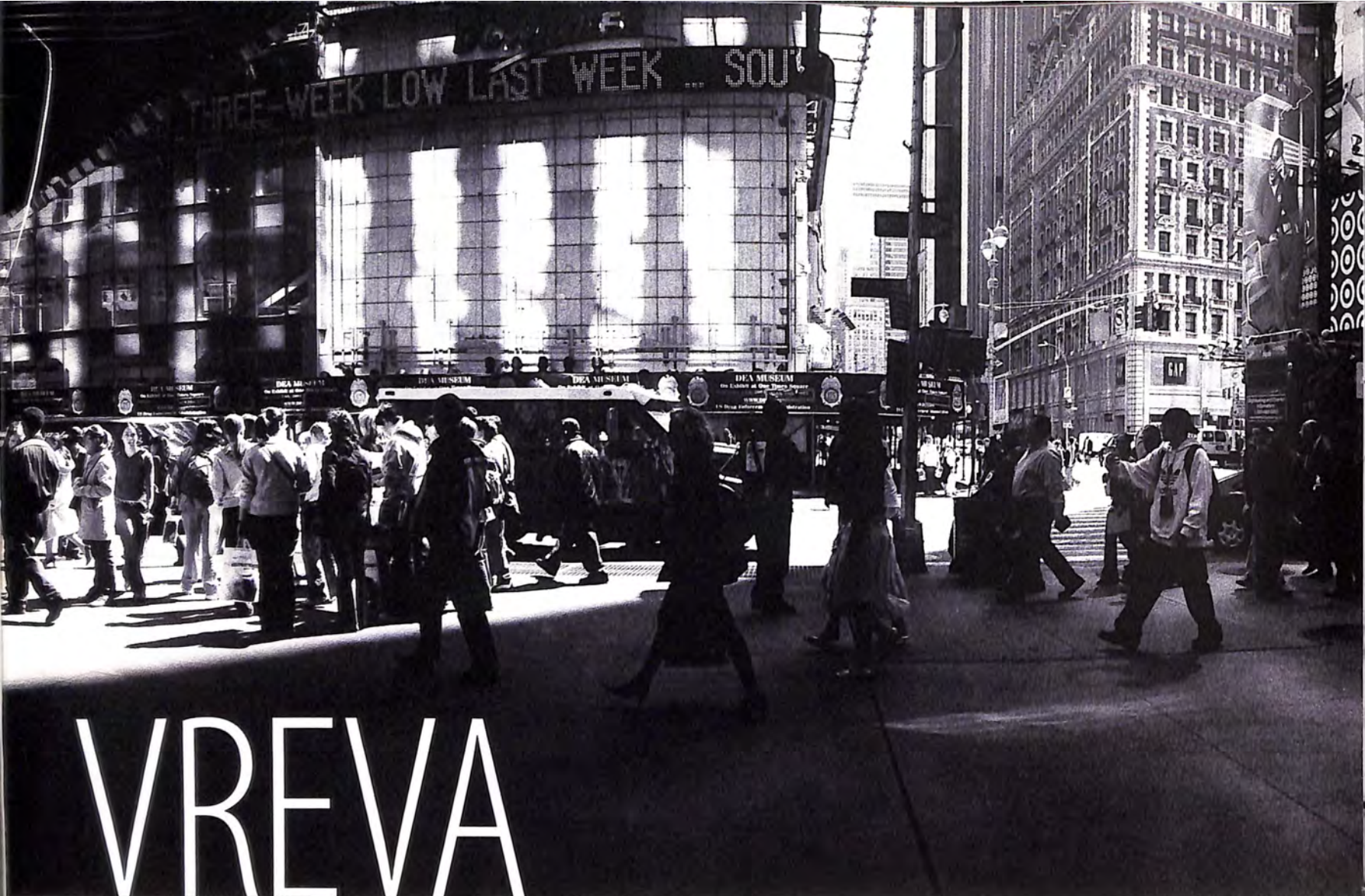
Za kraj, treba imati u vidu da nadrealizam nije bio prvi avangardni pokret u našoj sredini. Prethodili su mu zenitizam i dadaizam, objavljivanje dadaističkih revija *Dada tank*, *Dada jazz* i *Dada jok* (1922, Zagreb), zatim i časopisa *Putevi* i *Svedočanstva*, kao i almanah Monija de Bullija *Crno na belo*. No, ni u dadaizmu, kao i zenitizmu, fotografija nije bila zastupljena u takvom obimu i na takav način kao u nadrealizmu. S druge strane, ukoliko se uzme u obzir da su kod profesionalnih fotografa, kao i pripadnika amaterske prakse eksperimenti i postupci kao što su fotogrami, fotomontaže, preklapanje negativna, nepoznati ili neprihvaćeni, doprinos Vaneta Živadinovića Bora, Nikole Vuča i Marka Ristića na ovom polju utoliko je i značajniji.

JELENA MATIĆ

¹ cit. u: M. Todić, "Nadrealizam i fotografija", u *Fotografija i slika*, Cicero, Beograd, 2001, str. 68.

NIKOLA VUČO, "Zlatni presek obmane", 1930

Menhtrn "rush hour"

VREVA NJUJORKA

Fedža Kiselički

Uzbudljiv, nepredvidiv, izuzetno fotogeničan, "budan" 24 časa... sasvim drugačiji od svih ostalih. Ovo bi ukratko mogao biti opis Njujorka iz turističke brošure, a mi vam donosimo pogled i priču jednog fotografa koji su neobični kao što je i grad koji je fotografisao

Svojevremeno sam imao polemiku sa jednim drugarom oko fotografisanja na putovanjima. On je stanovišta da ne treba biti opterećen fotografisanjem, već jednostavno zadržati sve u uspomenu da fotografisanje ne bi oduzimalo vreme od samog doživljaja u tom trenutku. "Uхватiti tek po koji snimak, da ti ostane kao vizuelni podsetnik" – bio je maksimum kompromisa na koji je pristao. Naravno, ja kao fotograf, stanovišta sam da je upravo to "oduzimanje vremena" ono što uspomenu daje novi život... To nam donosi bar dve teme

o kojima treba dobro razmisliti kada se ide u prestonicu sveta. Prva je šta poneti od opreme jer šta god da se ponese, nije dovoljno. Ipak, treba se odlučiti za malo opreme jer svakodnevno pešačenje od minimum osam sati s nekoliko kilograma na ramenu ili leđima može da vam pretvori putovanje u mučenje, a ne uživanje. Naročito ako ste otišli na odmor, a ne sa nekim ciljanim zadatkom da fotografišete. Iz tih razloga odlučio sam se za digitalni fotoaparar Canon EOS 300D i objektivne 18-55 mm

Muzej Gugenhajm

Reka Hadson

Menhtrn noću

i 90–300 mm za, kako ja kažem, turističke snimke, tj. klasične uspomene. Za moju "dušu" poneo sam panoramski fotoaparatuski Horizon 202 s vidnim uglom od 120 stepeni, što se, verovali ili ne, pokazalo nedovoljno širokim uglom za sve ono što se tamo može videti. Gde god da prođeš, šta god da vidiš, od najmanjeg detalja do najšireg plana, sve je fotografija samo po sebi.

Tu nastaje drugi problem, a to je šta fotografisati u takvom gradu jer su mogućnosti skoro beskonačne. Od arhitekture, ljudi, života na ulici, praznih ulica (čak se i to može videti), danju, noću... I pre nego što sam došao u Njujork pripremao sam se da prikazem urbani život (toliko karakterističan za ovaj grad), pa sam odlučio da snimam od svega navedenog po malo. Budući da sam u Njujorku boravio suviše kratko, usredsredio sam se samo na Menheten (Manhattan) gde se urbanost najbolje vidi. Kao poklonik crno-bele fotografije odlučio sam se za film Ilford HP5 plus od 400 ASA, koji sam "nategao" na 800 ASA. Danju sam imao maksimalno zatvorenu blendu f/16, čime je postignuta oštrina na razdaljini od jednog metra do beskonačnosti, a noću sam koristio maksimalni otvor blende od f/2,8 i ekspoziciju od 1/60 s, što mi je omogućilo da i dalje fotografisem bez stativa.

S putovanja sam se vratio s nekoliko gigabajta digitalnih fotografija, od kojih ovde nema nijedne, i sa trinaest filmova, a na svakom od njih imam barem tri dobre fotografije. Mogu samo da zaključim da me je ograničenje koje nosi rad s filmom i panoramskim fotoaparatom nateralo da budem veoma selektivan, pa samim tim i kreativan i da se "izborim" s mnoštvom vizuelnih informacija koje su me svakodnevno "bombardovale".

Ono što sa sigurnošću mogu da potvrdim jeste da bilo da koristite digitalnu ili analognu tehniku, mali, srednji ili veliki format, fotografisete danju ili noću – ništa nije kao biti u Njujorku.

FEDA KISELIČKI

Pogled sa "Empire State Building"

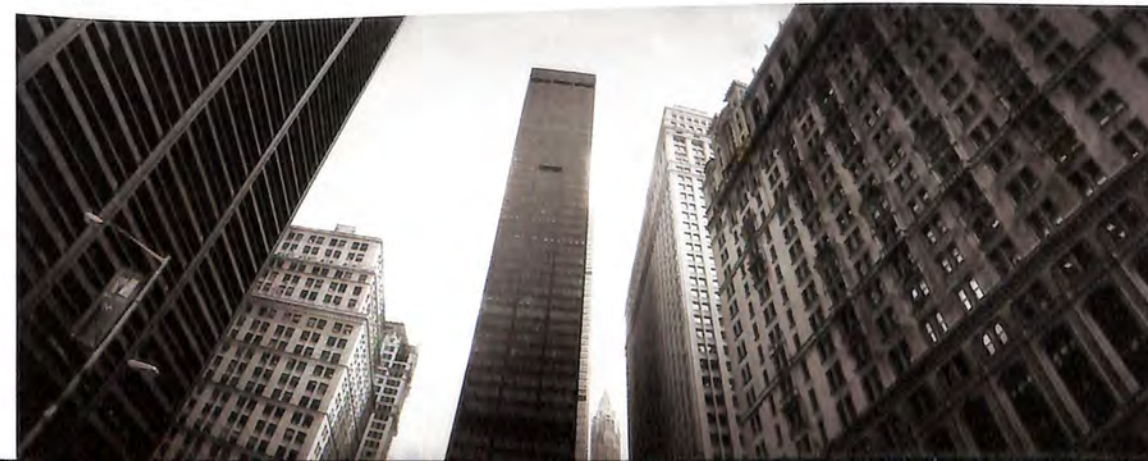
Central park

Broklinski most

Central park

Blizu reke Hadson

BALKAN photocontest br. 4

Tema – Fotograf u akciji, "Lady In Red" - Lazar

Tema – Ruke, LeDenA, "...srećog odžačara"

Tema – Put, Dr. Bach, "Serpentina..."

Tema – Slobodna, Darkves, "Droplets line"

Tema – Blur, Antiseptic, "Vrteška"

Tema – Hleb, Zakis, "Nekada davno"

Od ovog broja počinjemo s predstavljanjem istaknutih autora BALKAN photo contesta. Jedan od članova s najdužim stažom jeste Aleksandar Branković (Bjanchi), koji se u ovaj sistem takmičenja uključio još 2006. godine i to na HRphotocontest, gde je postigao zapažene rezultate. Od samog starta BPC, njegovi radovi bili su uvek među najzapaženijima, a njegov doprinos u razmeni fotografskih iskustava i organizaciji druženja članova nemejljiv je

BIOGRAFIJA ALEKSANDAR BRANKOVIĆ

Fotografijom se bavi od najranijeg detinjstva jer potiče iz fotografske porodice. Deda, Velimir Branković, dobio je diplomu majstora fotografije 1938. godine, živeo i radio u Beču i Beogradu. Otac, Dragan Branković, rođen je u Beogradu, najveći deo života i karijere, proveo je kao šef Odseka za fotografiju u PKB-u, gde je i Aleksandrova majka radila kao fotolaborant. Otac Dragan, svojoj karijeri fotografisao je mnoge poznate ličnosti kao sto su: Rokfeler, Maknamara, Sadam Husein, Nikolaj Čaušesku, Josip Broz, Alen Delon... Zanaatski, fotografiju je učio kao očevo šegrt u radnji i studiju koji je vodio. Već sa devet godina, imao je prve fotografske

Marsej

fotoline.org

"Catfish Blues", Delta

"Kapije Herceg Novog", drbach

"Drvce", slavica_mk

GALERIJE FOTOGRAFIJA

Najbolje fotografije za april

"Jabukov cvet", darkves

"Zlatibor", VladaM

"Hey, child!", alenppv

"Zimski dan", o spaske

"Toscana", cestlavie

"Slobodna voznja", cipella

Divan dan

fotoline.org

Jastreb

Pirelli kalendar 2008

Biseri Orijenta

Ne odstupajući od ženske lepote kao osnove, Pirelijev (Pirelli) kalendar i ovoga puta pruža fotografije za uživanje, mada s malo drugačijim pristupom nego do sada...

© PATRICK DEMARCHELIER, MODEL GEMMA WARD, MESEC APRIL (EKSTRA)

© PATRICK DEMARCHELIER, MODEL MAGGIE CHEUNG, MESEC NOVEMBAR (EKSTRA)

Ovogodišnje, 35. izdanje Pirelijevog kalendara prvo je izdanje realizovano u Aziji i potpuno je posvećeno Kini. Najavljeno je kao odlična vizit karta koja će publiku Orijenta upoznati s Pirelijevim svetom.

Sve fotografije snimljene su u Šangaju, a kao pozadina iskorišćene su slikovite ulice bivše francuske koncesije, prelepi vrtovi nekadašnjeg engleskog poslanstva i misteriozna i senzualna atmosfera zabranjene Kine. Na fotografijama se pojavljuje jedanaest modela i glumica, uključujući tri Kineskinje, od kojih je jedna proslavljena kineska glumica i azijska lepotica Maggie Cheung. Dvadeset i tri intenzivna portreta (za svaki mesec po dva, sem avgusta), pripovedaju o raskoši drevne Kine sa svim svojim sjajem i bojama u kojima orijentalni mit o ženskoj lepoti – savršenost, čistota i gracioznost, dolazi do izražaja. Prikazujući žensku lepotu na ovaj način napravljen je drugačiji pristup u odnosu na sva prethodna izdanja kalendara. Otkrivena koža svedena je na minimum, ni na jednoj fotografiji nema obnaženog ženskog tela s dozom erotike, onoga što je pratilo sve brojeve od samog početka. Od prvog izdanja, pa u narednih 40 godina, Pireli je u svojim fotografijama nosio dozu provokativnosti prelazeći određene granice i rušeći tabue, dok se ove godine na neki način zaustavlja, poštujući kinesku kulturu i tradiciju, ne pokušavajući da izazove burne reakcije već da se prilagodi. Prvo zvanično pojavljivanje kalendara za 2008. poklapa

© PATRICK DEMARCHELIER, MODEL MO VAN DAN, MESEC FEBRUAR

© PATRICK DEMARCHELIER, MODEL DU JUAN, MESEC OKTOBAR (EKSTRA)

© PATRICK DEMARCHELIER, MODEL SASHA PIVOVAROVA, MESEC SEPTEMBAR

© PATRICK DEMARCHELIER, MODEL CAROLINE TRENTINI, MESEC DECEMBAR (EKSTRA)

Iako snimano u oviru granica koje su odavno predene, fotografije su ponovo maestralno urađene. Fotograf je Patrik Demaršelije (Patrick Demarchelier), koji je i 2005. godine bio autor fotografija za Pireljev kalendar. Poznat kao jedan od vodećih fotografa portreta, proslavio se još početkom šezdesetih godina prošlog veka fotografijama objavljenim u časopisima *Marie Claire* i *Elle*. Rodeni Francuz, karijeru ostvaruje u Njujorku, gde, osim ova dva časopisa, radi i za *Vogue* i *Allure*. Na listi njegovih klijenata nalaze se: Kelvin Klajn (Calvin Klein), Armani (Armani), Versače (Versace), Ralf Loren (Ralph Lauren), kao i holivudski glumci i muzičari poput Nikol Kidman (Nicole Kidman), Robi Vilijams (Robin Williams), Dženet Džekson (Janet Jackson), Madona (Madonna), pa i Hilari Klinton (Hillary Clinton). Poznat je i kao prvi nebritanski fotograf koji je fotografisao britansku kraljevsku porodicu, tj. princezu Dajanu sa svojim sinovima – fotografija koja ju je proslavila kao "narodsku princezu".

Pod uticajem klasične fotografije i slikarstva, Patrik Demaršelije se igra svetlom, linijama i formom ljudskog tela i modne garderobe, pa sve do divljih životinja u Afričkom pejzažu, egipatskim piramidama i sumo rvačima, uvek tražeći lepote. Opisan kao "obožavalac lepote", u svom radu ne postavlja granicu između komercijalne i nekomercijalne fotografije, već je zamagljuje i čini svako svoje delo umetničkim. Tako i u ovogodišnjem izdanju kalendara ostaje dosledan svome stilu.

se s otvaranjem druge Pirelijeve fabrike u Kini, i ne krijući da je ta zemlja i ostatak Azije novo tržište od neprocenjive vrednosti za njihovo poslovanje, način na koji je ovogodišnje izdanje kalendara urađeno pokazuje da je Pireli razmišljao kako sve da uskladi s poslovnim planovima, bez rizika. I, na kraju, možemo reći da nakon prošlogodišnjeg izdanja kalendara koje je, takode, imalo malo neočekivani pristup, Pireli nas i ove godine iznenaduje.

Ostale fotografije iz ovogodišnjeg izdanja, kao i sadržaji svih prošlogodišnjih, mogu se pogledati na internet adresi: www.pirellical.com.

MARIJA MILOVANOVIĆ-MAKSIMOVIĆ

Najbolja Laptop ponuda

Toshiba, HP, Fujitsu Siemens, Acer, Dell, Vaio, Apple, Lenovo, MSI

Kupite vaš novi laptop samo uz ličnu kartu!
Realizacija kredita za samo 20 minuta!

www.bigapple.co.yu

Vračar, Cara Nikolaja 61c (14. Decembra), 011/2454-983, 2459-742
Centar, Džordža Vašingtona 21a, 011/ 3344-696, 3242-522, 3242-540
Voždovac, Vojvode Stepe 173, 011/ 3988-111, 3988-222 (Kod Crkve)
Slavija, Deligradska 7, 011/ 3612-720, 3612-087, 3650-000 (Kod Mc-a)
Vidikovac, Pilota M. Petrovića 72, 011/ 2343-444, 2343-131 (Kod Mc-a)

Srce

Nevena Uzurov KAP SVETLOSTI

Predstavljamo vam Nevenu Uzurov, dobitnicu prve nagrade na prošlogodišnjem konkursu časopisa s temom "Lepota oko nas". Upoznajte njen mikrosvet koji se često nalazi u jednoj jedinoj kapi vode

Rođena je 1980. godine u Šapcu. Po profesiji je inženjer geodezije, a trenutno radi u geodetskoj firmi u Sremskoj Mitrovici. Fotografija ju je privukla na početku srednje škole, a intenzivno se njom bavi od pre dve godine kada je na poklon dobila digitalni fotoaparatus Canon PowerShot A410, koji i danas koristi a, odskora, fotografiše i Nikonom Coolpix L12, koji je dobila kao nagradu na našem konkursu. Ljubav prema fotografiji rodila se kada je pronašla fotoaparatus Praktiku (sa svom pratećom opremom) u kući njenog dede, kao i knjigu "Foto-priručnik" (John Hedgecoe). Nakon završene srednje škole želela je da studira fotografiju, ali sticajem okolnosti završila je geodeziju, koja je u jednom svom delu povezana s optikom.

Na ivici

Dalija

Svetlost

Žito

CD kapljice

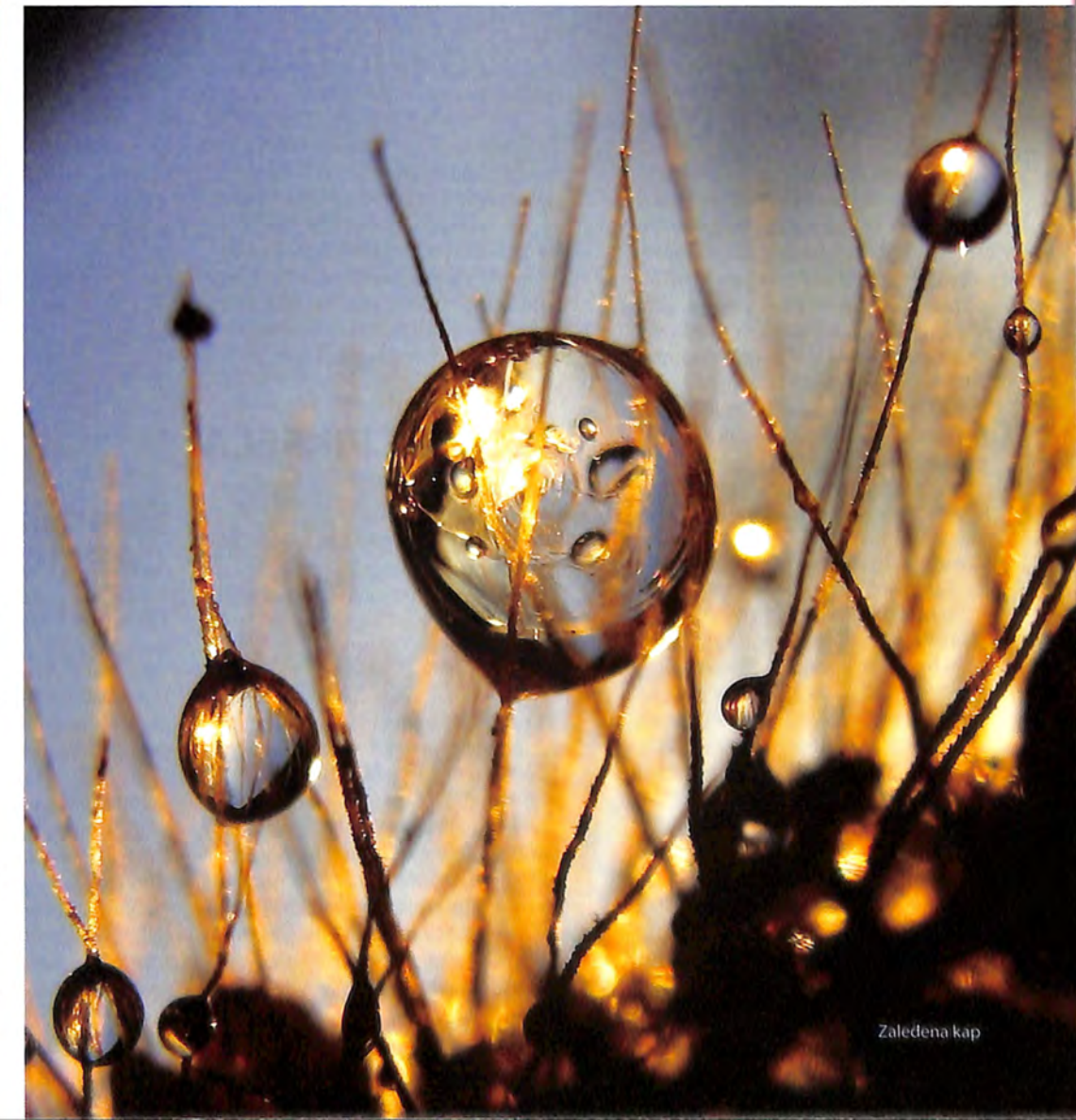
Bor

Kapljice vode počela je da fotografiše isprobavajući razne opcije na fotoaparatu. Uz pomoć moda Supermacro fotografisala je kapljice rose na listu lale u bašti, što joj je prvo palo na pamet da snimi. Kada je prebacila fotografije u računar, oduševila se lepotom izgleda kapljice koje golim okom nije videla. Tog trenutka za Nevenu se otvorio čudesan svet lepote vodenih kapi u svim njihovim oblicima. One su postale neiscrpna inspiracija za nove fotografije koje je fotografisala s težnjom da prikaže koliko lepote i detalja može da se ogleda u jednoj jedinoj kapi vode, koji se inače ne zapažaju. Kaže da su najlepše one fotografije snimljene neposredno posle kiše kad grane sunce. Nevenine fotografije možete videti i na internet-adresi: www.flickr.com. Pored prostora za prikaz svojih radova, na ovom sajtu stekla je puno prijatelja iz celog sveta koje zanima slična tematika u fotografiji. Takođe, pomogli su joj u njenom fotografskom razvoju dajući ocene i ko-

mentare. Veliki interes ostalih članova za njene fotografije dao joj je podstrek da nastavi dalje i da se velikom brzinom razvija i napreduje. Na predlog jednog člana ovog sajta poslala je fotografije na konkurs našeg časopisa iz želje da proveri da li se njen rad dopada osobama koje se profesionalno bave fotografijom i koje su stručne da daju ocene o njima. Na njeno veliko iznenađenje, Nevena je osvojila prvu nagradu!

Za fotografisanje joj treba samo fotoaparatus i voda. Naravno, želela bi da ima i profesionalni fotoaparatus da u što boljem kvalitetu prikaže magični svet u kapi vode. U budućnosti teži tehničkom usavršavanju u fotografiji u kojoj je pronašla svoj identitet i u kojoj će se baviti i ubuduće – pre svega iz ljubavi.

I. BREZOVAC

Zaledena kap

Noviteti

PRIREDIO: IMRE SZABÓ

4

1

3

2

6

9

12

7

1 Olympus DŽEPNI REFLEKSNİ

"Olympus" i dalje teži da održi primat među proizvođačima koji žele da D-SLR fotoaparate približe što širem krugu običnih korisnika. Najnovijim modelom digitalnog refleksnog fotoaparata Olympus E420 uspeo je da se deklariše kao proizvođač najmanjeg D-SLR fotoaparata. Njegove mere su 129,5 x 91 x 51 mm, teži svega 380 grama i proizvođač kaže da je to najozbiljniji fotoaparar trenutno sa senzorom od 10 miliona piksela koji može da stane u džep ili u žensku večernju torbicu. Kao i svi modeli iz "Olympusa" u poslednje vreme, i ovaj fotoaparar ima "živu sliku" s uoštravanjem na displeju dijagonale 2,7 inča, osetljivost se može podići do ISO 1.600, ima RAW format zapisa slike, detekciju lika u polju slike i mogućnost odabira više unapred predviđenih situacija fotografisanja, što bi trebalo da olakša rad i onima koji ne znaju baš mnogo o fotografiji. Samo telo fotoaparata prodavače se za 499 evra, a predstavljen je i veoma interesantan nov ultratanak objektiv fiksnog fokusa Zuiko Digital f 2,8/25 mm, i u kompletu s njim trebalo bi da se prodaje za 699 evra. Isto toliko koštaće i u kompletu sa dva zum objektivna 3,5-5,6/14-42 mm i 4-5,6/40-150 mm, a ukoliko neko poželi komplet samo sa prvim, širim zumom, onda bi taj komplet trebalo da plati 599 evra. Detaljnije informacije pronaći ćete na: www.olympus-europe.com.

2 Olympus MJU POSEBNOG DIZAJNA

Mladi rumunski dizajner Matej Apostolesku dizajnirao je dva modela Olympus Mju 1020s kompaktnog digitalnog fotoaparata, koji će se proizvoditi u ograničenoj količini od 5.000 komada. To je fotoaparar sa senzorom od 10,1 miliona piksela, displejem dijagonale 6,9 cm, zumom ekv. 37-260 mm i sa dvostrukom stabilizacijom slike. Cena za ove, svakako izuzetno dizajnirane fotoaparate, koji će se u prodaji pojaviti od aprila, još nije saopštena, ali je poznata se pojaviti u radnjama od aprila, koštaće samo 159 evra. Osnovne karakteristike ovog modela su: CCD senzor od 8 miliona piksela, zum objektiv ekv. 38-113 mm, displej dijagonale 2,6 inča, 18,6 megabajta interne memorije i slot za SD, SDHC, MMC ili MMC Plus memorijske kartice. Detaljnije informacije potražite na: www.olympus-europe.com.

3 Sony JOŠ VIŠE PIKSELA

Ako je neko pomislio da će trka za milionima piksela u kompaktnim digitalnim fotoapararima da se zaustavi na broju 10 prevario se. "Sony" je sa svojim modelom Cyber-Shot DSC-W300 došao do brojke od 13,4 miliona piksela na novom HAD CCD senzoru veličine 1/1,7 inča smeštenom u titanijumom ojačano elegantno kućište dimenzija 94,3 x 59 x 26,8 mm s ekranom dijagonale 2,7 inča na poleđini. Pored toga, ovaj fotoaparar ima i optički vizir, optičku stabilizaciju slike i mogućnost podizanja osetljivosti do ISO 6.400. U posebnoj ponudi uz njega će se naći i originalna tele i širokougaona predleća. U prodaji će se naći od maja, a preporučena cena od proizvođača biće 349 evra. Detaljnije podatke možete pronaći na: www.sony.com.

4 Casio EXILIM EX-Z9

"Casio" je predstavio najnoviji model kompaktnog digitalnog fotoaparata Casio Exilim EX-Z9, koji će se proizvoditi u crnoj, srebrnoj, narandžastoj i ružičastoj boji. U zemljama Evropske unije, gde će se pojaviti u radnjama od aprila, koštaće samo 159 evra. Osnovne karakteristike ovog modela su: CCD senzor od 8 miliona piksela, zum objektiv ekv. 38-113 mm, displej dijagonale 2,6 inča, 18,6 megabajta interne memorije i slot za SD, SDHC, MMC ili MMC Plus memorijske kartice. Detaljnije informacije pogledajte na: www.casio-europe.com.

5 Ricoh CAPLIO R8

Ricoh Caplio R8 jeste kompaktni digitalni fotoaparar sa senzorom od 10 miliona piksela, zum objektivom ekv. 28-200 mm, sa stabilizatorom slike i displejem dijagonale 2,7 inča smeštenim u kućište debljine 26 mm. Od ovog proleća naći će se u radnjama po preporučenoj ceni od 349 evra. Zanimljivo kod ovog fotoaparata jeste da se zum može unapred fiksirati na neki od položaja koji bi bili ekv. 28, 35, 50, 85, 135 i 200 mm, a postoji i mogućnost odabira najmanje blende za maksimalnu dubinsku oštrinu na snimljenoj fotografiji. Detaljnije informacije pronaći ćete na: www.ricoh.com.

11

5

10

6 Manfrotto MINI-STATIV

Najnoviji sklopivi mini-stativ za kompaktne digitalne fotoaparate mase do 500 grama predstavio je "Manfrotto". Ovaj stativčić u sklopljenom obliku ima dimenzije 6 x 35 x 65 mm i pričvršćuje se na kućište fotoaparata pomoću standardnog šrafa. Tako sklopljen može da se drži stalno na kućištu. Predviđena cena ovog stativa iznosi 24,99 evra, a naći će se u prodaji od proleća. Detaljnije informacije možete pronaći na: www.manfrotto.com ili www.refot.com.

7 Ikelite PODVODNO KUĆIŠTE

Američki "Ikelite" iz Indianopolisa još od 1962. godine proizvodi pribor za profesionalnu podvodnu fotografiju. Sada je proizveo podvodno kućište za digitalni refleksni fotoaparar Sony Alpha 700, čiji smo test prikazali u prošlom broju. Ovo kućište je od potpuno providnog polikarbonata, a zahvaljujući specijalnim prstenovima, s njim je moguće zaroniti i do dubine 60 metara, a kontrola svega potrebnog za snimanje, kao i specijalna lupa za okular, kako bi slika mogla da se kontroliše i kroz masku za ronjenje, podrazumevaju se. Cena za ovaj profesionalni dodatak je 1.500 američkih dolara. Detaljnije informacije potražite na: www.ikelite.com.

8 Verbatim LIGHTSCRIBE DVD DISKOVI

Diskovi sa zlatnom podlogom od momenta pojave bili su na ceni među fotografima zbog tvrdnje proizvođača da će na njima podaci biti sačuvani i do sto godina. Sada je poznati proizvođač medija za digitalno zapisivanje "Verbatim" pored takvih diskova proizveo i nove Lightscribe diskove u više boja, na koje se pomoću samog rezača narezuju i etikete na disk. Osnovni predušlov za to jesu softver koji se može besplatno skinuti sa sajta proizvođača, kao i rezač koji podržava ove medije za koje se tvrdi da će, takođe, veoma dugo sačuvati podatke. I program i spisak proizvođača rezača mogu se naći, kao i sve dodatne informacije, na sajtu: www.lightscribe.com.

9 Dell LAKI PROJEKTOR

"Dell" je u Americi predstavio najnoviji projektor namenjen onima koji ga koriste za predavanja i projekcije izvan kuće ili kancelarije. Dell M209X projektor, mase tek nešto više od kilograma, daje briljantnu sliku sa svojih 2.000 ANSI lumena i BrilliantColor tehnologijom. Projektor ima VGA, s-video, kompozitni i HDMI ulaz i cena će mu biti 999 američkih dolara. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.dell.com.

10 Think Tank HYDROPHOBIA ZAŠTITA OD KIŠE

Svi oni koji moraju da fotografišu u ekstremno teškim uslovima s velikim tele ili zum objektivima znaju koliko je teško zaštititi objektiv i fotoaparar od kiše. Američki proizvođač foto-opreme "Think Tank" koji saraduje s vodećim profesionalnim fotografima te zemlje, napravio je ovu navlaku nazvanu Hydrophobia, koja bi trebalo da objektiv od 300 do 600 mm veoma dobro zaštiti od kiše i svih drugih padavina. Dizajnirana je tako da se s lakoćom može kontrolisati sve na displeju refleksnog fotoaparata, a uz pomoć dodatka za okular, koji se kupuje posebno za određeni model fotoaparata pričvršćuje se praktično tako da futrola nikada ne smeta prilikom gledanja kroz okular fotoaparata. Ovaj pribor može se naručiti direktno od proizvođača na sajtu: www.thinktankphoto.com, po ceni od 150 američkih dolara, a dodatak za okular košta još 35 dolara.

11 Sihl NOVI SIHL INKĐŽET FOTOPAPIRI

Nemački proizvođač papira za inkđžet štampače "Sihl" predstavio je Dry Photo Lustre 280 fotopapir namenjen fotografima. Proizvođač tvrdi da je zahvaljujući novoj tehnologiji izbegnuo mogućnost pojave "bronzanog efekta" na površinama s puno boje i da su fotografije štampane na ovom papiru ravne onima izrađenim sa standardnom fototehnologijom. Cena 20 papira A4 formata u Nemačkoj biće 7,60 evra.

12 NG VAŠE FOTOGRAFIJE

Na internet-sajtu Nacionalne geografije od polovine februara postoji mesto i za vaše najbolje fotografije. U rubrici "My Shot", posle jednostavne registracije, mogu da se postave fotografije, samim tim otvara se i stranica za vaše druge fotografije. Uredništvo svakodneвно bira 12 najboljih fotografija za objavljivanje na sajtu, a na kraju meseca biraju se dve fotografije koje će biti objavljene i u štampanom izdanju. Detaljnije informacije mogu se pronaći na internet-adresi: www.ngm.nationalgeographic.com/myshot ili na www.nationalgeographic-srbija.com.

Lider u rezoluciji

BORIS BJELICA

Poslednji profesionalni D-SLR fotoaparat koji je predstavio "Canon" ima rezoluciju od fantastičnih 21,1 milion piksela, što ga čini neprikosnovanim liderom na tržištu kad je rezolucija u pitanju. Ali, da li je to dovoljno da se za njega kaže da je najbolji na tržištu? Testirali smo ga, a vi ćete u nastavku teksta saznati šta smo sve otkrili...

Postoji jedna očigledna i izvanredna karakteristika Canon EOS-1Ds Mark III fotoaparata, a to je CMOS senzor od 21,1 milion piksela, što čini da ovaj fotoaparat ima najveću rezoluciju od svih D-SLR fotoaparata koji trenutno postoje na tržištu. Samo pre nekoliko meseci, ovolika rezolucija bila je rezervisana samo za srednjeformatne digitalne fotoaparate, a sada je dostupna i kod D-SLR fotoaparata. Postoje dva osnovna razloga zašto da kupite ovaj fotoaparat. Prvi je očigledan – vi ste profesionalac koji fotografiše po zahtevima

klijenata, ili su vam potrebni odgovarajući veliki fajlovi koje možete odštampati u velikim formatima (većim od A3 formata). Drugi razlog nije sasvim logičan, ali je sigurno da će se EOS-1Ds Mark III nametnuti kao pravi izbor. Postoje korisnici koji će njega kupiti prvenstveno zato što žele D-SLR fotoaparat koji je najskuplji i ima najveću rezoluciju na tržištu. Ali, za većinu fotografa, 21,1 milion piksela zaista je mnogo i više nego što će im ikada biti potrebno. Činjenica jeste da je, na primer, rezolucija od oko 12 miliona piksela verovatno mnogo više nego što je potrebno većini fotografa kojima je fotografija hobi, a čak i većini onih koji se profesionalno bave fotografijom.

Osim senzora, koji pokriva pun kadar umesto APS-H veličine senzora (1,3 puta isečen senzor), sve ostalo skoro je identično kao kod EOS-1D Mark III. Canon EOS-1Ds Mark III ne može da koristi "Canon" EF-S objektivne ili objektivne drugih proizvođača namenjene manjem digitalnom formatu. Kao i EOS-1D Mark III i ovaj fotoaparat ima dva DIGIC III procesora koji omogućavaju brži rad i korišćenje živog prikaza slike (Live View) na displeju dijagonale od 3 inča – što je poboljšanje u odnosu na displej od dva inča koji je posedovao EOS-1Ds Mark II. Sistem

autofokusa isti je kao kod EOS-1D Mark III, sa 19 krstasto orijentisanih AF polja i 26 AF pomoćnih polja, što ukupno daje impresivnih 45 polja za tačno fokusiranje.

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE: EOS-1Ds Mark III skoro je identičan modelu EOS-1D Mark III. Kada se, u stvari, stave jedan pored drugog, izgledaju kao blizanci, jedina uočljiva razlika jeste oznaka – slovo "s". Ali, ako ga stavite pored starog EOS-1Ds Mark II, odmah ćete primetiti nekoliko velikih razlika, a najuočljivija jeste mnogo veći displej. Nemojte, međutim, previše očekivati, zato što je rezolucija displeja ostala ista kao kod prethodnog modela i oko tri puta zaostaje za većinom D-SLR fotoaparata koji su trenutno zastupljeni na tržištu. Robustne je konstrukcije kao što i dolikuje jednom profesionalnom fotoaparatu i dobro je zaštićen od uticaja vlage i prašine, a nova zavesica sada ima 50 odsto veću izdržljivost i testirana je na 300.000 snimaka. Slika koju vidimo u tražilu ima veće uvećanje i svetlija je, a u njemu je sada pored ostalih informacija moguće videti izabranu osetljivost. Dobio je džojstik koji već duže vreme imaju "Canon" D-SLR fotoaparati niže klase i izdvojeno AF-ON dugme.

Kod Mark II serije bilo je nekoliko bizarnih stvari kad je rukovanje u pitanju, na koje se većina profesionalaca navikla, kao što je da se drži pritisnuto dugme "Select" dok se okreće zadnji kontrolni točkić kako bi se promenili parametri u meniju. Sada možete koristiti džojstik ili okrenuti direktno točkić, a da ne morate biti čovek od gume da biste promenili neku opciju u meniju. Jedini problem jeste što je ovo sada primenjivo na sve kontrole. Ako želite da promenite ISO osetljivost, režim snimanja, fokus ili način merenja svetla, pritisnite odgovarajuće dugme i zatim skrolujte do željene opcije džojstikom. Izabrana opcija biće aktivna sve dok ponovo ne pritisnete dugme ili dok ne pritisnete okidač do pola.

Raspored komandi na gornjem delu fotoaparata omogućava mnogo jednostavniju kontrolu jer je manji broj dugmadi koji imaju dualne funkcije kao kod njegovog prethodnika EOS-1Ds Mark II

1/320 s, prioritet blende, f/1,8, ISO 100, objektiv EF85 mm f/1,2L II USM, automatski balans belog, fotografija skalirana na 40 procenata, isečak – 100 procenata, format printa pri rezoluciji 300 dpi je 31,7 x 47,55 cm

Pravo je pitanje koliko se lako menjaju ove opcije u trenutku kad ih je neophodno brzo promeniti. Ali, kasnije sve postaje stvar navike. Činjenica da se sistem u principu nije mnogo menjao u odnosu na Mark II ili 1D Mark III znači da oni koji već poseduju telo nekog od ovih fotoaparata neće morati mnogo da uče o novom sistemu. Bez obzira na sve, prilično je razočaravajuće da "Canon" dodatno nije preradio sistem. Neki mogu komentarisati da je to zbog toga što nema potrebe da se bilo šta prerađuje i unapređuje, ali to je prilično samouverena izjava i, po mom mišljenju, pogrešan argument. Ne postoji osoba koja misli ili može reći da je "Canonov" meni najbolji na tržištu i zato je ovaj proizvođač trebalo ozbiljno da razmisli o popravci i unapređenju. Korisnički meni i dalje ima samo osnovne funkcije i skoro binarne operacije i može biti vrlo konfuzan dok se eventualno ne naviknete na njega. Kada koristite džojstik za pretraživanje po stranicama menija, to će raditi dobro u kombinaciji s točkićem kojim se menjaju parametri.

Ali, ovo je mala stvar koja počinje da smeta kada mislite o njoj. Na primer, jedno dugme koristi se za izbor načina okidanja i načina rada autofokusa (AF-DRIVE) i koja će se opcija menjati zavisi od toga koji točkić okrenete. Za balans belog i kvalitet fotografije koriste se dva odvojena dugmeta kod Mark II, ali su kod EOS 1Ds Mark III ova dugmad spojena u jedno, označeno sa "FUNC.", tako da kad jednom pritisnete, menjate kvalitet, a kad ponovo pritisnete, menjate

balans belog. Jedna mala greška u polju i umesto selektovane prave temperature boje može vam se desiti da snimate fotografije u malom JPEG formatu. Budući da za osvetljenje kontrolnog displeja postoji posebno dugme, pitamo se gde je logika u tome? Dugmad za pregledanje i brisanje nalaze se u donjem levom uglu fotoaparata, tako da je dugme za uključivanje fotoaparata na istom mestu kao i kod Mark II. Ali, ovde mislim na to da tokom pregledanja nećete moći čvrsto da držite fotoaparat, pogotovu ako imate težak objektiv na njemu.

MOGUĆNOSTI: Ovo je mesto gde ova dva fotoaparata počinju da se udaljavaju jedan od drugog. Canon EOS 1Ds Mark III može da snimi samo 5 snimaka u sekundi, dok EOS 1D Mark III može da snimi duplo više, 10 snimaka u sekundi. Ali, 5 snimaka u sekundi je prilično dobro kad se uzme u obzir da je veličina fajlova od oko 25 MB za RAW format ili 6,4 MB za JPEG format. Ovo vas ograničava da možete da snimate u kontinuitetu 12 snimaka u RAW formatu ili 56 snimaka u JPEG formatu, ali ovo stvarno i nije fotoaparat koji ćete koristiti da snimate mnogo fotografija u nizu. Bafer memorija brzo se prazni i briše i omogućava vam da počnete snimanje u sekundi, pogotovu ako koristite UDMA CompactFlash memorijske kartice koje maksimalno iskorišćavaju njihove brzine kao što je, na primer, SanDisk Extreme IV (45 MB/s). Izmerio sam da je za snimanje RAW fajla potrebno oko dve sekunde, a

Izuzetna ponuda firme
Swarovski Optik

Swarovski Optik teleskop
u kompletu sa Swarovski
Optik stativom

Od 3. marta do 30. juna svako ko kupi Swarovski Optik teleskop sa okularom 20-60XS dobiće na poklon odgovarajući stativ sa kojim će imati savršen sistem za posmatranje prirode i divljih životinja na neverovatno malim udaljenostima pa sve do beskraj.

Ponudu je moguće realizovati kod odabranih Swarovski Optik trgovina dokle god bude trajala zaloha. Za dalje informacije koristite: www.swarovskioptik.com

Za sve ljubitelje digiskoping fotografije: Takmičenje u najboljoj fotografiji napravljenoj sa teleskopima Swarovski Optik „Digiskoper 2008 godine“ je već uveliko započelo i traje do 30.09.2008 godine. Odaberite i pošaljite nam svoju najbolju fotografiju i osvojite neku vrednu nagradu. Sva obaveštenja ćete naći na: <http://digiskoping.swarovskioptik.com>.

ISTORIJAT "CANONOVE" EOS-1D SERIJE PROFESIONALNIH D-SLR FOTOAPARATA

"Canon" u ponudi ima dva profesionalna D-SLR fotoaparata koji su namenjeni različitim tipovima korisnika. Kod jednog je dat akcenat na brzinu fotografisanja i on koristi senzor koji je za 1,3 puta manji od formata od 35 mm i namenjen je uglavnom novinskim fotografima. Drugi, koji u nazivu ima slovo "s", poseduje senzor punog formata od 35 mm i veću rezoluciju, a namenjen je profesionalnim korisnicima kojima je potrebna velika rezolucija.

Model	Kada se pojavio na tržištu	Efektivna rezolucija	Veličina senzora	Brzina kontinualnog fotografisanja / bafer (JPEG)	Veličina displeja
EOS-1D	sept. 2001.	4,2 miliona piksela	1,3x crop	8 snimaka u s / 21 snimak	2 inča
EOS-1Ds	sept. 2002.	11,1 milion piksela	pun format od 35 mm	3 snimaka u s / 10 snimaka	2 inča
EOS-1D Mark II	jan. 2004.	8,2 miliona piksela	1,3x crop	8,3 snimaka u s / 40 snimaka	2 inča
EOS-1Ds Mark II	sept. 2004.	16,7 miliona piksela	pun format od 35 mm	4 snimaka u s / 32 snimaka	2 inča
EOS-1D Mark II N	avg. 2005.	8,2 miliona piksela	1,3x crop	8,3 snimaka u s / 48 snimaka	2,5 inča
EOS-1D Mark III	feb. 2007.	10,1 milion piksela	1,3x crop	10 snimaka u s / 110 snimaka	3 inča
EOS-1Ds Mark III	avg. 2007.	21,1 milion piksela	pun 35 mm format	5 snimaka u s. / 56 snimaka	3 inča

za snimanje JPEG fajla oko jedne sekunde. Obrada signala koja dolazi sa senzora je četrnaestobitna u A/D konverteru, a da bi se mogli obraditi toliki megabajti koje proizvodi ovaj fotoaparat "Canon" je morao ugraditi i nov Dual "DIGIC III" procesor, koji za impresivnu brzinu obrade od 185 MB/s. Dok veliki displej od tri inča jasno prikazuje vaše fotografije, ipak je vrlo začaravajuće da on i dalje ima samo 230.000 tačaka, isto kao i displej od dva inča koji ima Mark II fotoaparat. Ovim želim da kažem da je kvalitet displeja kod Canon EOS 1Ds Mark III lošiji nego kod "Nikon" D3 i D300, Olympusu E-3 i Sonyu a700. Ovo izaziva dodatno nezadovoljstvo kod

korisnika kad se uzme u obzir da je Mark III oko šest puta skuplji od najjeftinijeg navedenog modela u prethodnoj rečenici. Sigurno je da za ovakav fotoaparat prioritet mora da bude kvalitet fotografije i displej visokog kvaliteta za njihovo pregledanje, zar ne? Zbog toga je vrlo teško shvatiti zašto je "Canon" štedeo na rezoluciji displeja. Mogućnost živog prikaza slike sigurno će obradovati sve studijske fotografe, jer kada se fotoaparat poveže s računarnom, imate potpunu kontrolu nad radom fotoaparata. U toku živog prikaza slike na displeju mogu biti prikazane pomoćne linije za preciznije kadriranje i histogram za kontrolu ekspozicije, a moguće je i automatsko izoštravanje. Ono što je već sada postala standardna oprema skoro svih D-SLR fotoaparata jeste sistem za čišćenje senzora zasnovan na

vibracijama koje oteraju prašinu s filtera ispred senzora. Autofokus ima isti broj od 45 AF polja kao i njegov prethodnik, ali sada je njih čak 19 krstasto orijentisano, a ima i finu kalibraciju autofokusa prema objektivu. Na taj način moguće je fino podesiti i registrovati dvadeset različitih tipova objektivna koje će fotoaparat sam prepoznati kada se stavi objektiv na fotoaparat. Sistem za merenje svetlosti malo je unapređen i uzima podatke iz 63 zone koje su povezane s autofokusnim poljima radi dobijanja što tačnije ekspozicije. Posebno je intresantan prioritet na svetle delove koji povećava dinamički opseg i omogućava više detalja u svetlim delovima snimljene fotografije, što je veoma važno za fotografe koji fotografišu svadbe i pejzaže.

KVALITET FOTOGRAFIJE: Kada je potrebno znatno povećavati fotografije (preko A3 formata), EOS-1Ds Mark III ostavlja sve druge D-SLR fotoaparate daleko iza sebe zbog izuzetno velike rezolucije. Upravo zbog toga namenjen je zahtevnijim profesionalnim korisnicima koji žele da kada konvertuju sirovi RAW format imaju nekompresovane šesnaestobitne TIFF fajlove teške preko 100 MB. Ali, zapamtite da postoje dva osnovna polja kad govorimo o kvalitetu fotografija – rezolucija i, drugi, više estetski aspekt, jeste količina šuma i tačnost boja. "Canonovi" fotoaparati tradicionalno daju neutralne rezultate u odnosu na većinu drugih proizvođača fotoaparata, takođe Canon EOS-1Ds Mark III daje veoma žive boje. Još jedna stvar jeste da veliki senzor dodatno povećava grešku objektivna. Ovo nije novost kod D-SLR fotoaparata punog kadra formata od 35 mm, ali sada je ovaj problem izraženiji ako želite da povećate fotografije ili ako snimate izbliza mogu se javiti problemi kao što su vinjetiranje i neoštine, što će vam sigurno zasmetati. Zbog ovog morate koristiti vrhunske objektivne, u suprotnom, imaćete utisak da ste bacili novac kupovinom ovog fotoaparata. Količina šuma otprilike odgovara onoj koja se javlja kod EOS-1D Mark III, tako da 1Ds Mark III jedino što nudi jeste veća rezolucija, što ukupno gledano povećava kvalitet fotografije. Nivo šuma može se kvalifikovati kao izvanredan, mada se kod fotoaparata ovog proizvođača javlja mnogo više šuma kad je ISO osetljivost veća nego što bi očekivalo. Većina potencijalnih kupaca računaju na to da ako plate ovoliko, onda treba da očekuju i najbolje rezultate.

SOFTVER I OPREMLJENOST: Na kompaktnom disku koji dobijate uz fotoaparat nalazi se bogata kolekcija softvera, među kojima su: Digital Photo Professional, EOS Utility, Picture Style Editor, Zoombrowser EX, PhotoStitch i WFT-E1/E2/E3 Utility. Digital Photo Professional služi za obradu

snimljenih fotografija u sirovom RAW formatu i ima zavidan broj parametara na koje možemo da utičemo. Ostali programi pomoći će vam da snimljene fotografije organizujete i pregledate, kontrolišete rad fotoaparata uz pomoć računara i sastavljate panoramske snimke. U ovom paketu softvera nov je Picture Style Editor koji, kao što mu i ime govori, služi za kreiranje vlastitog stila izgleda fotografije podešavanjem oštine, kontrasta, saturacije i tona boje. Kreirani stil može se snimiti i koristiti kasnije prilikom konvertovanja RAW formata u fotoaparat ili Digital Photo Professional softveru. Za razliku od Mark II, za napajanje koristi punjivu Li-jon LP-E4 bateriju, s kojom je moguće snimiti maksimalno oko 1.800 snimaka jednim punjenjem. Za memorisanje snimljenih fotografija, pored CompactFlash memorijske kartice, može istovremeno da koristi i SD ili SDHC memorijske kartice.

Ako se kupi bežični transmiter WFT-E2, moguć je bežični prenos snimljenih fotografija, povezivanje fotoaparata preko USB-a s eksternim diskom koji ima sopstveno napajanje i koristi ga kao medij za memorisanje snimljenih fotografija, a može se, takođe preko njega, povezati i sa GPS uređajem. Mat staklo je izmenljivo, a pored standardnog mogu se kupiti i još dvanaest tipova. Ne treba zaboraviti da "Canon" poseduje bogatu paletu različite dodatne opreme, bliceva i objektivna. Može da koristi sve EF objektivne, a moja je preporuka da to budu oni iz L-serije jer ćete na taj način

! UTISAK
EOS-1Ds Mark III je skup fotoaparat, u stvari, najskuplji D-SLR na tržištu, tako da su očekivanja korisnika izuzetno visoka. Ali stvarno se ne može reći da je velika rezolucija sve što je potrebno da bi kvalitet digitalne fotografije bio izuzetan i ja sam očekivao mnogo više, posebno zbog cene. Ako ste profesionalac kome je potrebna izuzetno velika rezolucija, onda je nesumnjivo vaš izbor Canon EOS-1Ds Mark III i bez obzira na to što ćete za njega izdvojiti dosta novca. Već posle nekoliko snimaka shvatilićete da ovaj fotoaparat, bez obzira na cenu, zadovoljava sve vaše potrebe. Iako nivo šuma nije tako dobar rezultati će i dalje biti zadovoljavajući za većinu zadataka i nećete biti začarani. Za entuzijaste, bez obzira na sve, ovaj fotoaparat nije samo duplo skuplji od EOS-1D Mark III. On je dobar za pokazivanje i hvalisanje, ali je rezolucija suviše za zahteve entuzijasta. U ovom slučaju bolje da se kupi EOS-1D Mark III, a da se višak novca investira u neki od veoma dobrih profesionalnih objektivna serije L, umesto u EOS-1Ds Mark III. Ako vam je zaista potrebna ovako velika rezolucija, onda je 1Ds Mark III vaša jedina opcija u ovom momentu.

► OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	
Cena (sa PDV)	617.400 din. (7.350 evra)
Priključak za objektiv-bajonet	Canon EF
Faktor uvećanja žižne daljine	1 x
Tip senzora / veličina	CMOS / 36 x 24 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3:2)
Efektivna rezolucija	21,1 milion piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, sRAW, RAW + JPEG
Tražilo	pokriva 100% vidnog polja s uvećanjem 0,76 x, korekcija dioptrije -3 do +1 m ⁻¹
Displej	3 inča (7,6 cm) TFT LCD sa 230.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	sistem sa 45 AF polja / 19 krstastih (zahteva svetlosnu jačinu objektivna od najmanje f2,8) / -1 do +18 EV
AF osvetljavač	ne
Brzina zatvarača	30 s do 1/8.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/250 s
Ekspozicijski režimi rada	P, Av, Tv, M i beskonačna ekspozicija
Merni sistem	procenjeno u 63 zone, parcijalno (8,5% na centralnom delu), merenje s naglaskom na centar i spot (2,4%)
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	od ISO 100 do 1.600 sa proširenjem L: ISO50 i H: ISO 3.200
Korekcija ekspozicije	+/-3 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
Korekcija snage blica	+/-3 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
AutoBracketing	2, 3, 5 snimaka s korakom +/- od 0,3 do 3 EV
Balans belog	Auto, 6 definisanih opcija i prethodno izmereni i u kelvinima
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	da / da
Ugrađeni blic	ne
Blic TTL sistem	E-TTL II
Tip memorijske kartice	CompactFlash tip I i II i Micro-Drive, SD (SDHC)
Daljinski okidač	elektronski žičani RS-80 N3 ili TC-80 N3
Nosač baterija s vertikalnim rukohvatom	da (sastavni deo)
Kontrola dubinske oštine	da
PictBridge standard	da
Priključci	USB 2.0, daljinski okidač, video-izlaz i X-sinhro priključak
Napajanje	Li-jon baterija LP-E4 (2.300 mAh)
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivna)	156 x 160 x 80 mm / 1.210 g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija LP-E4 i punjač LC-E4, kaiš, AC adapter, dva USB kabla od 1,9 m i 4,7 m i video-kabl, zaštitnik za USB konektor, "Canonovi" programi (Digital Photo Professional, ZoomBrowser EX, PhotoStitch i EOS Utility)
Informacije	www.canon-adria.com,
KARAKTERISTIKE	
Vreme spremnosti za rad	0,15 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina ²	JPEG Fine 0,9 / 5,4 MB RAW 2 / 25 MB RAW+JPEG 2,9 / 31,4 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	5 snimka u sekundi
	odličan kvalitet snimljene fotografije s neverovatnom veličinom fajla, kvalitet izrade tela i brzina rada
	displej bi mogao biti boljeg kvaliteta, cena

¹ Koristićena memorijska kartica SanDisk Extreme III od 1 Gb.
² Približne vrednosti.

SIGMA
AKCIJA

345
18-200mm F1.5-6.3 DC OS

390
18-50mm F1.8 EX DC MACRO

285
17-70mm F1.8-4.5 MACRO

GENERALNI UVOZNIK
JOSIPOVIĆ TRADE
Josipović Trade d.o.o
011/217-6139, 318-1295
Gen. Mihajla Nedeljkovića 33
Novi Beograd
www.josipovictrade.co.yu

OVLAŠĆENI PRODAVCI

AXELFOTO d.o.o
011/361-75-52
Sarajevska 86
Beograd
www.axelfoto.com

BM FOTO d.o.o
011/311-99-88
Bul. AVNOJ-a 122/5
Novi Beograd
www.bmfoto.co.yu

FOTO OPREMA d.o.o
011/3391-551
Francuska 42
Beograd
www.foto-oprema.com

OLYMPUS SP-570 UZ

Ekstremni mališa

Nov SP-570 UZ ima masu samo 365 grama, ali se razmeće masivnim 20 puta optičkim zumom, a to ekvivalentno formatu od 35 mm znači od 26–520 mm. Postoji samo nekoliko objektivna za SLR fotoaparate koji imaju približan raspon žižne daljine, tako da je ovaj "Olympusov", model, koji ima izgled SLR fotoaparata i rezoluciju od 10 miliona piksela, zaista impresivan. Pogledali smo ga izbliza da proverimo da li ima još nešto zanimljivo osim velikog opsega zuma...

Najimpresivnija karakteristika modela SP-570 UZ jeste ugrađeni objektiv. S opsegom žižne daljine od 26 do 520 mm (ekvivalent formatu od 35 mm) postao je prvi u svetu objektiv koji ima 20 puta optički zum. Ovo je zaista neverovatno za kompaktni fotoaparat, posebno kada se ima u vidu da mu opseg zuma ide do 26 mm, što je stvarno širok vidni ugao. Na drugoj strani, opseg zuma koji dostiže 520 mm zahteva tehnologiju stabilizacije slike kako bi se sprečilo trešenje fotoaparata. Dok podatak da poseduje duplu stabilizaciju slike može impresionirati, u realnosti SP-570 UZ ima samo jednu stvarnu stabilizaciju slike. To je mehanički stabilizator slike zasnovan na pomeranju CCD-a, koji radi kao većina drugih koji postoje na tržištu, i pomera senzor nakon pomeranja fotoaparata. Drugi stabilizator slike jeste, u stvari, automatska ISO osetljivost koja bira najveći parametar ISO osetljivosti u situacijama sa slabim svetlom, a samim tim povećava se brzina zatvarača. Makrofotografisanje je savršeno i moguće je izostriti do udaljenosti od 1 cm.

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE: Ako volite fotoaparate koji se razlikuju od drugih, počev od

dizajna, pa do svega ostalog, a da pri tome liči na mali D-SLR fotoaparat onda ćete sigurno zavoleti SP-570 UZ. Ako ga uporedimo s prethodnikom, može se primetiti da je ergonomija ovog fotoaparata znatno popravljena. To je zato što je rukohvat veći i drugačije postavljen, okidač je veći i pored njega nalazi se dugme za korekciju ekspozicije. Raspored komandi i sâm upravljački meni dosta podsećaju na "Olympusove" D-SLR fotoaparate. Tako, na primer, pritiskom na dugme "FUNC" na displeju se pokazuju osnovne funkcije koje je moguće menjati. Kvalitet izrade je na visokom nivou i imaćete dobar osećaj kada ga koristite. Jedini problem jeste kada pokušate da koristite najveći opseg zuma shvatite da vam je potreban neki podupirač (može neki monopod) za držanje fotoaparata, da biste postigli oštre snimke.

MOGUĆNOSTI: Spreman je za rad nakon samo dve sekunde i jedan je od najbržih. Svima koji su navikli da koriste D-SLR smetaće kašnjenje nakon pritiska na okidač, mada je ono kod ovog fotoaparata svedeno na najmanju moguću meru. Displej i elektronsko tražilo (EVF) dobrog su kvaliteta i vrlo su pogodni za snimanje, čak i kad ima suviše

svetla. Shvatićete da je najbolje koristiti EVF kada fotografišete s najvećom žižnom daljinom, što vam omogućava bolju stabilnost pri fotografisanju. Za razliku od prethodnika, ima i prsten za zumiranje na objektivu, a ne dugme ili polugu. Pomeranje prstena, međutim, prenosi se elektronski, a ne mehanički. Zumiranje je jednako brzo kao preko dugmeta, ali je preciznije, a brže okretanje prstena ne doprinosi i bržem zumiranju.

Ima ugrađenu tehnologiju koja traži lica u kompoziciji i prepoznaje ih kao glavni objekat, zatim automatski izostrava na lice i optimalno prilagođava ekspoziciju kako bi snimljena fotografija bila oštra i ima savršenu ekspoziciju na pravim mestima. Druga tehnologija namenjena je poboljšanju ekspozicije snimljenih fotografija u tamnim područjima. Napravljen je tako da funkcioniše po principu ljudskog oka, prepoznaju se tamni delovi kadra (na primer, delovi u senkama), a zatim sâm fotoaparat prilagođava ekspoziciju prema tim područjima. Za iskusnije fotografe koji bi da koriste i eksterni blic, tu je i šina s kontaktima na koju je moguće postaviti neki od "Olympusovih" bliceva a, takođe, moguća je bežična kontrola rada bliceva s blicovima FL-50R i FL-36R. Ima veliki broj ručnih i automatskih opcija za podešavanje.

U kontinuitetu može da snimi sedam snimaka, u maksimalnoj rezoluciji, brzinom od 1,2 snimka u sekundi u JPEG formatu, dok u RAW formatu to nije moguće. Nudi mogućnost snimanja sekvenci brzinom od 7,2 snimka u sekundi do 30 fotografija, ali s rezolucijom od pet miliona piksela, ili 13,5 snimaka u sekundi do 30 fotografija, ali je rezolucija od tri miliona piksela. Sistem za automatsko izostravanje dobro funkcioniše, ima pomoćno svetlo za izostravanje u lošijim svetlosnim uslovima. Kao i kod većine ostalih kompaktnih fotoaparata s većim rasponom zum objektivna, izostravanje za telepoložaj objektivna znatno je sporije, pogotovo ako je slabiji kontrast i kada su svetlosni uslovi lošiji.

KVALITET FOTOGRAFIJE: Korisnici kojima je bliska nauka o objektivima i tehnologija senzora koji je ugrađen u ovaj fotoaparat verovatno će biti vrlo skeptični prema karakteristikama kao što je veliki

opseg žižne daljine objektivna na malom senzoru, kao i razlogu za to. Snimljene fotografije imaju dobru reprodukciju boja, dobro su ekspanirane i distorzija je primetna u najširem položaju objektivna, ali manje od očekivanog. Za niže osetljivosti od ISO 50,100 i 200 šum je jedva primetan i omogućava štampanje fotografija većih formata, dok je za ISO 400 nešto više izražen, ali ni to nije strašno jer ne umanjuje znatno kvalitet snimljene fotografije. Ali, iznad toga, i pored dosta dobrog algoritma za redukciju šuma, on je sve izraženiji i primetno je smanjenje kontrasta, oštine i kvaliteta reprodukcije boja. To će, međutim, sigurno zadovoljiti potrebe manje zahtevnih korisnika koji ne štampaju veće fotografije od formata 10x15 cm.

SOFTVER I OPREMLJENOST: Uz fotoaparat dobija se Olympus Master 2.03 softver za transfer snimljenih fotografija, pregledanje, štampanje, organizaciju, spajanje panoramskih snimaka i konverziju RAW formata, a nudi ekskluzivne kreativne funkcije kao što su: pravljenje trodimenzionalnih fotografija, efekat ulja na platnu, crtanog filma i vodenih boja. Ono što je pohvalno istaći jeste da Olympus Master softver možete instalirati i na srpskom jeziku.

Za memorisanje koristi xD memorijsku karticu, a punjač i punjive baterije dodatno se kupuju. Kao dodatnu opremu, pored eksternih bliceva možete kupiti i telekonverter TCON-017 s prstenastim adapterom CLA-10, čime se povećava žižna daljina, a vidni ugao koji pokriva ekvivalentan je 884 mm (ili 4.420 mm u kombinaciji s digitalnim zumom).

B. BJELICA

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	Olympus SP-570 UZ
Cena (sa PDV)	42.840 din (510 evra)
Efektivna rezolucija	10 miliona piksela
Odnos strana senzora	CCD, 1/2,33 inča
Objektiv	20X, 4,6–92 mm (ekv. 26–520 mm)
Maks. otvor blende	f/2,8 – f/4,5
Min. daljina izostravanja	1 cm
Stabilizacija slike	da (pomeranje senzora)
Format u kojem snima	RAW, JPEG
Ekspozicijski režimi rada	Auto, P, S, A, M i 22 programa sa scenama
Merni sistem	ESP na čitavoj površini, centralno i spot
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto i ISO 50/100/200/400/800/1.600/3.200/6.400
Video-zapis: dužina / format / maks. rezolucija	neograničen / AVI 640 x 480 piksela, 30 / 15 snimaka u sekundi
Displej	2,7 inča (6,9 cm) s 230.000 piksela
Tip memorijske kartice	interna 47 MB, xD / Picture Card
Tip baterije	4x formata AA
Dimenzije / masa	116 x 78,5 x 78 cm / 365 g
Sadržaj kutije	traka za nošenje, 4 x AA baterije, poklopac objektivna, USB i video-kabl i CD sa programima Olympus Master 2.03 i Muvee Pack – probna verzija
Garancija	2 godine
Informacije	www.olympus.co.yu
KARAKTERISTIKE	
Vreme spremnosti za rad	1,9 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina ²	2–11 s / 3,8–12,5 MB (JPG-RAW)
Brzina kontinualnog fotografisanja	1,2 snimka u sekundi

- priključak za eksterni blic, dobra ergonomija, meni na srpskom jeziku, stabilizator slike, RAW format, ekstremni raspon žižne daljine
- u telepoložaju, u lošijim svetlosnim uslovima izostravanje je otežano, punjive baterije ne isporučuju se s fotoaparatom

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

¹ Korisćena memorijska kartica xD tipa H od 1 Gb.
² Približne vrednosti.

UTISAK

Činjenica jeste da ćete imati pomalo čudan utisak kad koristite ovaj kompaktni fotoaparat s neverovatnim opsegom zuma. Sa širokouganim položajem koji pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 26 mm možete snimati scene kao što su arhitektura ili pejzaž, a s najvećom žižnom daljinom možete uhvatiti udaljeni detalj. Ova karakteristika čini Olympus SP-570 UZ pravim izborom za putovanje. Cena nije mala s obzirom na to da uz njega ne dobijate punjive baterije i punjač, a za ovaj novac možete kupiti i D-SLR u kompletu s objektivom ali ne s ovolikim rasponom zum objektivna.

MAGAZIN ZA FITNESS - WELLNESS - SPA - SPORTS

X-FITNESS

Cudina VI - Broj 27

Oslobodite se masti

Zašto se bavite fitnessom

Najbolja dijeta za lepu guzu

Moć istezanja

Ne večeras draga!

Saznajte koje su vaše slabosti

Logo: Golub, LAMA, Light

153100 • 31100 • 8100 • 4100 • 3500 • 1500 • 650 00 • 220 000 • PUNJIVO NA PUNJIVO

WWW.X3MGYM.COM

NAJBOLJI FITNESS MAGAZIN SA KOJIM STE SE SRELI

SVAKIH 45 DANA NA SVIM KIOSCIMA I KOD KOLPORTERA U CELOJ ZEMLJI

Kada se pretplatite na X-Fitness magazin uštedite vreme i novac plus dobijate poklon uz svaku pretplatu

Info za marketing i pretplatu:
011 2764 335 / lok. 117 • 064 310 70 83
e-mail: xfitness@eunet.yu

www.x3mgym.com

NIKON AF-S MICRO NIKKOR 60 mm F/2,8G ED
I SIGMA MACRO 70 mm F/2,8G EX DG

Makro duel

Ako volite da fotografirate detalje koji vas okružuju, onda ćete sigurno u jednom momentu poželeći da sebi priuštite i makroobjektiv. Mi smo se u ovom broju suočili sa dva nova makroobjektiva sličnih žižnih daljina – Nikon AF-S Micro Nikkor 60 mm f/2,8G ED i Sigma Macro 70 mm f/2,8G EX DG. Oba objektiva mogu biti i odlični portretni objektivi, pogotovo na D-SLR fotoaparata koji imaju manji APS-C format senzora

Makroobjektivi daju odnos reprodukcije 1:1 (reprodukcija u prirodnoj veličini), što podrazumeva da je moguće fotografisati objekte iste veličine kao što su i veličina filma ili senzora. Tehnički odnos reprodukcije ne menja se kod D-SLR fotoaparata koji koriste APS-C veličinu senzora ili pun format od 35 mm. Kada se koriste D-SLR fotoaparati sa APS-C veličinom senzora, možete ispuniti kadar objektom veličine 24x16 mm ili ako koristite film od 35 mm ili D-SLR sa senzorom punog formata, s istim makroobjektivom imaćete ispunjen kadar objektom veličine 36x24 mm.

NIKON AF-S MICRO NIKKOR 60 mm F/2,8G ED

"Nikon" je početkom godine predstavio nov makroobjektiv žižne daljine od 60 mm. To je objektiv nove generacije koji ima brojne tehnološke novine

i zameniče "Nikonov" hvaljen, ali pomalo zastareo AF Micro-Nikkor 60 mm f/2,8D, koji postoji na tržištu od 1992. godine. Namijenjen je i punom formatu od 35 mm (analogni ili digitalni-FX), a i manjem DX formatu senzora kod kojeg će onda vidni ugao objektiva biti ekvivalentan žižnoj daljini od 90 mm. Telo je robustno, dimenzije se tokom izoštravanja ne menjaju jer se sve obavlja pomeranjem unutrašnje grupe sočiva u objektivu. Prstenasti SWM motor omogućava munjevito i tiho izoštravanje, a može se i direktno ručno izoštravati bez prebacivanja u ručni režim izoštravanja. Sam prsten za ručno izoštravanje dovoljno je velik i ugodan za korišćenje, a na skali s označenim udaljenostima nalaze se i oznake za kontrolu dubinske oštine. Zbog veće brzine izoštravanja koju pruža SWM motor izostavljen je uobičajeni prekidač koji ograničava fokus (skraćuje kretanje) za određeno područje, kao što se može videti na staroj "šezdesetici" ovog proizvođača, a i na Sigma Macro 70 mm f/2,8G EX DG. Zbog toga se ovaj objektiv može veoma dobro iskoristiti i za

druga snimanja kao što je, na primer, fotografisanje portreta. Slovo "N" u nazivu objektivu, označava da određeni broj sočiva ima sloj od nanokristala, čime se smanjuje refleksija u samom objektivu, koja je povećana kod digitalnih fotoaparata zbog refleksije sa senzora i kvari kvalitet snimljene fotografije, a tu su i ED sočiva koja smanjuju hromatsku aberaciju. Od tehnoloških novina jedino šta mu nedostaje jeste redukcija vibracija (VR), koju ima njegov stariji brat sa žižnom daljinom od 105 mm. Kao i nova "sto petica", ne poseduje prsten za blendu jer pripada G-tipu "Nikonovih" objektivu i zbor toga na njemu nije moguće koristiti stare međuprstenove. Možemo se

► OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★
KVALITET OPTIKE	★★★★
CENA / KVALITET	★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★

samo nadati da će njegov proizvođač u budućnosti napraviti i međuprstenove koji će moći da se koriste i na ovom objektivu.

U optičkom pogledu teško je naći zamerku bilo kojem makroobjektivu. Nov Nikon AF-S Micro Nikkor 60 mm f/2,8G ED daje odličnu reprodukciju boja, oština koju daje izjednačena je na ivicama i periferiji čak i kada se koristi u kombinaciji sa D3 fotoaparatom koji pokriva pun format od 35 mm, i za maksimalan otvor blende od f/2,8, a daje maksimum za raspon otvora blende manji od f/8. Oštri delovi odvojeni su lepo od delova na fotografiji koji su van fokusa. Hromatska aberacija i distorzija ne mogu se uočiti kod ovog objektivu.

Za razliku od ranijeg modela kod koga je prednje sočivo bilo dosta uvučeno i skoro da vam nisu ni trebali senilo i zaštitni filter, kod nove "šezdesetice" ono je kao i kod ostalih objektivu, pa bi bilo dobro da se stavi neki neutralni filter. Koristi filtere prečnika 62 mm, a raduje i činjenica da ćete uz njega dobiti senilo HB-42 i mekanu torbicu.

SIGMA MACRO 70 mm F/2,8G EX DG

"Sigma" u ponudi makroobjektiva ima "pedeseticu" i "sto peticu", ali sada je napravila nešto između sa žižnom daljinom od 70 mm i maksimalnim otvorom blende f/2,8. Iako pokriva pun tridesetpetomilimetarski format, ova žižna daljina idealna je za manju APS-C veličinu senzora kod koga pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od oko 105 mm. Ovaj objektiv može se naći u verzijama za pet različitih sistema D-SLR fotoaparata (Sigma, Canon EF, Nikon F, Sony i Pentax). Uobičajene je konstrukcije, u mat završnoj obradi, s nešto manjim prstenom za izoštravanje na kome se nalazi skala

s udaljenostima i oznaka za kontrolu dubinske oštine. Dimenzije objektivu znatno se povećavaju kada se prsten za izoštravanje okrene ka manjim udaljenostima, a na samom prstenu označen je odnos reprodukcije. Nažalost, za izoštravanje ne koristi HSM motor, pa je nešto sporiji i bučniji, a korisnici "Nikonovih" fotoaparata D40, D40x, D60 koji nemaju sopstvene motore za izoštravanje, neće moći automatski da izoštravaju. Ima limitator opsega izoštravanja koji skraćuje put kretanja prstena za izoštravanje i time se povećava brzina. Koristi filtere prečnika 62 mm, uz njega ćete dobiti senilo koje se mora navrnuti na prednji deo objektivu ili filtera ako se nalazi na njemu. Naravno, "Sigma" uz ovaj objektiv daje i torbu koja se može zakačiti za pojas.

Optička konstrukcija kao što mu i oznaka "DG" označava optimizovana je za digitalne fotoaparate, tj. zaštitni premaz na nekim sočivima smanjuje refleksiju u samom objektivu nastalu od senzora fotoaparata. Reprodukcija boja je neutralna, hromatska aberacija i distorzija nisu приметne. Nije приметno znatnije odstupanje u oštini između perifernih i centralnih delova snimljenih fotografija za sve otvore blende kada se fotografiše D-SLR fotoaparata koji imaju manju APS-C veličinu senzora, a za pun format od 35 mm najbolje karakteristike ima za otvor blende manji od f/8.

B. BJELICA

► OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★
KVALITET OPTIKE	★★★★
CENA / KVALITET	★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	NIKON AF-S Micro Nikkor 60 mm f/2,8 G ED	SIGMA Macro 70 mm f/2,8G EX DG
Cena (sa PDV)	48.636 din (579 evra)	36.120 din (430 evra)
Bajonet	NIKON F	SIGMA, CANON EF, NIKON F, SONY, PENTAX
Žižna daljina	60 mm	70 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm	90 mm	105 mm
Maksimalan otvor blende	f/2,8	f/2,8
Minimalan otvor blende	f/32	f/22
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	12/ 9	10/ 9
Broj lamelica blende	9	
Stabilizator slike	ne	
Minimalna daljina izoštravanja	0,185 m	0,257 m
Odnos reprodukcije	1:1	
Prečnik filtera	62 mm	
Senilo	HB-42	620-01
Dimenzije / masa	73 x 89 mm / 425 g	76 x 95 mm / 525 g
Sadržaj kutije	prednji, zadnji poklopac, senilo i torba	prednji, zadnji poklopac, senilo i torba
Informacije	www.refot.com, 011/ 24-56-151	www.sigma.foto-oprema.com, 011/ 33-91-551

+	dobar optički kvalitet, brzo i tiho izoštravanje, odlična žižna daljina za APS-C format senzora	dobar optički kvalitet, odlična žižna daljina za APS-C format senzora
-	ne može da koristi "Nikonove" stare međuprstenove za ozbiljnija povećanja	prednji deo se izvlači, nema HSM motor, pa je izoštravanje bučnije i sporije

! UTISAK

Kada kupujemo nov objektiv, uglavnom imamo dve mogućnosti: da kupimo objektiv nezavisnih proizvođača koji najčešće nude dobar odnos dve nepomirljive stavke (cene i kvaliteta) ili da investiramo više novca u originalni objektiv proizvođača koji i proizvodi D-SLR fotoaparati koji imamo, a koji nude uglavnom bolji kvalitet. "Nikonov" novi makroobjektiv jeste moderniji objektiv od "Sigma" jer nudi brže i tiše izoštravanje zahvaljujući SWM motoru, a unutrašnje izoštravanje ne povećava njegove dimenzije prilikom izoštravanja. Dok je razlika u korišćenju i mogućnostima ogromna između ova dva objektivu i na strani je Nikona, u pogledu kvaliteta snimljenih fotografija, razlika nije tako velika i skoro je izjednačena pogotovo za APS-C veličinu senzora. Oba objektivu opravdaće uloženi novac i biće dobra ulaznica u svet makrofotografije. Za APS-C veličinu senzora imaćete dobar tele makroobjektiv koji može odlično poslužiti i kao portretni objektiv, dok ćete za pun format od 35 mm imati standardni makroobjektiv.

SIGMA AKCIJA

SIGMA SD14 KIT
685
18-200mm F/3.5-6.3 DC OS

SIGMA DP1
Kompakt sa X3 senzorom

499

GENERALNI UVOZNIK

JOSIPOVIĆ TRADE
Josipović Trade d.o.o
011/217-6139, 318-1295
Gen. Mihajla Nedeljkićeva 33
Novi Beograd
www.josipovictrade.co.yu

OVLAŠĆENI PRODAVCI

AXELFOTO d.o.o
011/361-75-52
Sarajevska 86
Beograd
www.axelfoto.com

BM FOTO d.o.o
011/311-99-88
Bul. AVNOJ-a 12z/5
Novi Beograd
www.bmfoto.co.yu

FOTO OPREMA d.o.o
011/3391-551
Francuska 42
Beograd
www.foto-oprema.com

SONY ALFA 200

"Sony" je ovaj fotoaparatus namenio početnicima koji žele da zakorače u svet D-SLR fotoaparata. Ima istu rezoluciju od 10,2 miliona piksela kao njegov prethodnik, ali sada ima više ISO osetljivost, brži autofokus, malo veći displej i drugačiji raspored komandi. Sada je red na nas da sve to proverimo

Za dobar početak

Da je "Sony" ozbiljno shvatio razvoj vlastitog D-SLR sistema preuzetog od "KonicaMinolte" govori činjenica da pored novog α200, koji je zamena za njihov prvenac α100, sada u ponudi ima čak četiri D-SLR fotoaparata različitih kategorija. Svi oni uglavnom su namenjeni početnicima u fotografiji i iskusnijim amaterima, a šuška se da je u najavi njihov prvi profesionalni fotoaparatus koji bi trebalo da ima senzor punog formata od 35 mm i rezoluciju od čak 24,8 miliona piksela. Toliko o namerama ove firma da zauzme veći deo kolača na tržištu D-SLR fotoaparata.

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE: Na prvi pogled vidi se da je α200 dizajnirana da bude D-SLR fotoaparatus koji će biti komforan za držanje, lagan i jednostavan za korišćenje. Napravljen je po uzoru na svog prethodnika α100, ali s brojnim izmenama. Telo je napravljeno od plastike solidnog kvaliteta, s gumiranim delovima na prostoru rukohvata. Sada se vertikalni rukohvat s nosačem baterija može nabaviti i za ovaj fotoaparatus. Kao i kod α700, on vam omogućava da koristite isti položaj ruke bez obzira na to da li fotoaparatus držite u vertikalnom ili horizontalnom položaju. Ovakav dizajn je izuzetna

ideja jer ispunjava osnovne karakteristike – da rukohvat bude dovoljno veliki i za one koji imaju veće šake, a zahvaljujući nižoj poziciji da položaj vaših ruku ostane isti i kada fotoaparatus držimo u vertikalnom položaju. S gornje strane nema više dva velika točkica kao njegov prethodnik, već samo jedan na levoj strani i to za izbor ekspozicijskih režima rada. Nema ni poseban kontrolni displej, a sve informacije o postavljenim elementima za fotografisanje nalaze se na displeju čija se orijentacija menja zavisno od položaja fotoaparata. Meni fotoaparata ostao je skoro isti i mogao bi biti moderniji. Da nam njegova svetlost ne bi smetala kada oko približimo tražilu, ispred okulara nalazi se senzor koji automatski isključuje displej, a ujedno može i da aktivira automatsko izoštravanje. Na displeju se vide svi potrebni podaci za fotografisanje, a pored indikatora za stanje baterije sada se nalazi pocenat koliko je puna baterija. Na desnoj gornjoj strani nalazi se izdvojeno dugme za izbor ISO osetljivosti i načina okidanja, a na zadnjoj strani, pored ostalih kontrolnih dugmadi, najkorisnije će biti dugme označeno sa "Fn". Njime ćete moći da podešavate sledeće parametre: režime rada s blicem, podešavanje načina merenja svetla, režim rada autofokusa, način izbora autofokusnih polja, balansa belog i kontrola dinamičkog raspona. Ima samo jedan točik za izbor komandi, što će malo otežati rad ako poželimo da koristimo ručni ekspozicijski režim rada. Displej koji se nalazi na zadnjoj strani povećan je sa 2,5 na 2,7 inča.

MOGUĆNOSTI: Ima sistem za stabilizaciju slike (Super SteadyShot) koji imaju svi D-SLR fotoaparatusi ovog proizvođača, a koji pomera senzor kako bi obezbedio stabilizaciju slike bez obzira na to koji objektiv koristite. S aktivnom Super SteadyShot

Fotografija snimljena sa objektivom 75-300 mm sa žižnom daljinom od 75mm, ekspozicija 1/160s, f/11 i osetljivosti ISO 100, (isečak iz fotografije je uvećanje 100%)

opcijom moguće je fotografisati sa oko tri stepena dužim ekspozicijama. Kako se efekat stabilizacije slike ne može videti kao kada je stabilizacija slike u objektivu, u desnom delu displeja, koji se nalazi u tražilu, moguće je videti indikator koji signalizira trešenje fotoaparata. Ovo, takođe, omogućava senzoru da ima dvostruku ulogu i da služi kao sistem protiv prašine, pomažući da se smanji prljavština na senzoru, koja može da bude veoma nezgodna. Za razliku od većine drugih novih D-SLR fotoaparata, "Sony" kod nove Alfe nema mogućnost živog prikaza slike. Brzina fotografisanja nije poboljšana u odnosu na prethodni model i može isto da snima brzinom od tri snimka u sekundi neograničen broj zastopnih fotografija u JPEG formatu sve dok se memorijska kartica ne popuni, šest u RAW formatu ili tri snimka kada snimamo zajedno u RAW i JPEG formatima. U tražilu je vidljivo i devet AF polja, od kojih su osam linearno osetljivi, a centralni je krstast i identičan je sistemu kakav je imao njegov prethodnik. Nisam primetio da je u tom delu bilo nekih velikih poboljšanja osim što je malo brži (po tvrdnji proizvođača autofokus je brži za 1,7 puta u odnosu na staru α100). I bez obzira na to autofokus je brz i precizan, jedino mi se ne sviđa što kao pomoćno svetlo za izoštravanje koristi svetlo ugrađenog blica. Sistem za merenje koristi isto merenje u 40 segmenata kako bi se odredila najbolja ekspozicija na čitavoj površini kadra, a omogućava i merenje s naglaskom na centralni deo i spot merenje. Brzina zatvarača može biti kontrolisana od 1/4.000 s do 30 s, a sinhronizacija s blicem je 1/160 s.

KVALITET FOTOGRAFIJE:

Rezolucija od 10,2 miliona piksela nije se menjala, ali nije ni bilo potrebe jer i ona omogućava izvanrednu štampu fotografija do formata veličine A3, što je više nego dovoljno za jednog amatera kome je i namenjen ovaj fotoaparatus. Što se kvaliteta snimljenih fotografija tiče, on nimalo ne zaostaje za konkurencijom kada su u pitanju: dobra oštrina, koja se, nažalost, ne može u potpunosti ispoljiti sa standardnim zum objektivom koji se dobija u kompletu, zasićenost boja i upotrebljivost fotografija snimljenih i s višim osetljivostima. Redukcija šuma je u odnosu na prethodni model znatno unapređena i tu je najveće poboljšanje, a dodata je i osetljivost od ISO 3.200. Snimljene fotografije i s najvišim osetljivostima imaju dosta detalja i gube na kvalitetu reprodukcije boje. Za obradu, pa i kvalitet

snimljenih fotografija, zaslužan je BIONZ procesor, koji omogućava i fino podešavanje dinamičkog raspona. S opcijom "Dynamic Range Optimiser" sa dva stepena kontrole, Standard i Advance, na snimljenim fotografijama trenutno će se poboljšati osvetljenost tamnih delova i detalja u senkama.

SOFTVER I OPREMLJENOST: Na kompaktnom disku koji ćete dobiti s fotoaparatom nalaze se tri programa: Picture Motion Browser 2.1.02, kojim možemo jednostavno pregledati snimljene fotografije s mogućnošću kalendarskog prikaza; Image Data Lightbox SR 1.0, koji je napredniji program za organizaciju i izbor velikog broja snimljenih fotografija; Image Data Converter SR 2.0, koji se koristi za konverziju i obradu fotografija snimljenih u sirovom RAW formatu. Standardnu opremu čine punjiva baterija i punjač, ali je čudno da se zaštitni poklopac za displej (PCK-LH2AM) kupuje kao dodatna oprema, što nije slučaj kod ostalih proizvođača. Novina u odnosu na α100 jeste da se kao dodatna oprema sada može kupiti i vertikalni rukohvat s nosačem baterija VG-B30AM. On korsiti dve Li-jon baterije NP-FM500H, koje će vam omogućiti da snimate do 1.500 snimaka.

Fotografije snima na CompactFlash memorijsku

Sony Alfa 200 (iseći su 200%)

ISO 100

ISO 200

ISO 400

ISO 800

ISO 1.600

ISO 3.200

Točički za izbor ekspozicijskih režima rada i veoma korisno dugme označeno sa "Fn". Njime ćete moći da podešavate sledeće parametre: režime rada s blicem, podešavanje načina merenja svetla, režim rada autofokusa, način izbora autofokusnih polja, balansa belog i kontrolu dimaničkog raspona

karticu, a kupovinom adaptera AD-MSCF1 moguće je korišćenje i MemoryStick Duo kartica koje optrebljavaju svi kompaktni "Sony" fotoaparati i ostali uređaji.

"Sony" je svoj D-SLR sistem nadogrudio velikim brojem objektivna, eksternih bliceva i ostale opreme, a ima i novih objektivna, pa je neke "Minoltine" AF objektivne samo preimenovao. U ponudi ima kvalitetnije i skuplje objektivne koji nose ime "Carl Zeiss". Naravno, može da koristi i sve one stare autofokusne Minolta Dynax objektivne. Prodavače se u kompletu s objektivom 18-70 mm ili sa još jednim objektivom 75-300 mm.

B. BJELICA

UTISAK

Kao i prethodnik, ima veoma konkurentnu cenu za ovu klasu fotoaparata, pogotovo ako se kupuje u kompletu sa dva objektivna, što će za početnike biti više nego dovoljno. Međutim, s najavom novog modela α300, "Sony" ima konkurenciju u svojim redovima i sigurno će biti primoran da u bliskoj budućnosti koriguje cenu fotoaparata α200 kako bi ih odvojio. Rezolucija od 10 miliona piksela sasvim je dovoljna, a ovaj fotoaparat još nudi i stabilizaciju slike na samom senzoru i mogućnost da koristite ranije "Minoltine" AF objektivne, što sve može biti dobra preporuka za kupovinu.

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	Sony α200
Cena (sa PDV) + 18-70 mm	53.990 din. (640 evra)
Priključak za objektiv-bajonet	Sony α
Faktor uvećanja žižne daljine	1,5x
Tip senzora / veličina	CMOS / 23,6 x 15,8 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3:2)
Efektivna rezolucija	10,2 miliona piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG, pokriva 95% vidnog polja, uvećanje 0,83x, korekcija dioptrije -2,5 do +1 m ⁻¹
Tražilo	2,7 inča (7 cm) TFT LCD s 230.000 piksela (6,4 cm) sa 230.000 piksela
Displej	sistem sa 9 AF polja / 1 krstasti / -1 do 18 EV
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	koristi svetlo ugrađenog blica
AF osvetljivač	30 s do 1/4.000 s i B
Brzina zatvarača	1/160 s
Sinhronizacija blica	Auto, P, A, S, M i šest programa sa scenama
Ekspozicijski režimi rada	merenje u 40 segmenata (saća), centralno i spot
Merni sistem	Auto i ručno (ISO100/200/400/800/1.600/3.200)
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	+/- 2 EV (korak 0,3 EV)
Korekcija ekspozicije	+/- 2 EV (korak 0,3 EV)
Korekcija snage blica	tri snimka s korakom +/- od 0,3 do 0,7 EV, 0,3 do 2 EV
AutoBracketing	Auto, 6 definisanih opcija, prethodno izmereni i u kelvinima
Balans belog	da/ da
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	da
Ugrađeni blic	TTL
Blic TTL sistem	CompactFlash tip I i II i Micro-Drive/MicroDrive
Tip memorijske kartice	elektronski žičani RM-S1AM ili RM-L1AM ili bežični RM-S1LM
Daljinski okidač	da (VG-B30AM)
Nosač baterija s vertikalnim rukohvatom	da
Kontrola dubinske oštine	da
PictBridge standard	da
Priključi	USB 2.0, daljinski okidač, video-izlaz, AC adapter
Napajanje	Li-jon baterija NP-FM500H (1.650 mAh), VG-B30AM može da koristi jednu ili dve NP-FM500H baterije
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivna)	131 x 98,5 x 71 mm / 532g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija NP-FM500H i punjač BC-VM10, kabl, USB kabl, video-kabl i CD-ROM s programom www.sony.co.yu
Informacije	

KARAKTERISTIKE	
Vreme spremnosti za rad	1 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina ²	JPEG Fine 2 s / 2,4 MB RAW 2,5 s / 8,2 MB RAW+JPEG 3,1 s / 10,6 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	3 snimka u sekundi

- stabilizacija slike, kvalitet slike je poboljšán, jednostavan za početnike
- ima samo jedan točički za izbor komandi, AF osvetljivač koristi svetlo ugrađenog blica, zaštitni poklopac za displej kupuje se naknadno

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★

²Korišćena memorijska kartica SanDisk Extreme III od 1 Gb. Približne vrednosti.

Spoljašnja zaštita vaše unutrašnje vizije.

Predstavljamo Apex kolekciju

Ugrađeni džepovi za memorijske kartice ih drže sigurnim i dostupnim u svakom trenutku.

Džepovi za kompaktne digitalne foto aparate imaju lak i ojačan dizajn.

Patentirani "All Weather Cover" čuva opremu od zime, vremenskih neprilika, peska i prašine.

Na tankom ledu - Globalno zagrevanje ugrožava stanište polarnih medveda, koji doslovno gube zemlju po kojoj hodaju.

Ukoliko želite više da pročitate o angažovanju kompanije Lowepro o zaštiti polarnih medveda i očuvanju Arktičkog okruženja, posetite www.lowepro.com.

Za kompletnu specifikaciju svih Lowepro proizvoda, posetite www.lowepro.com

Nakon godinu dana

Iako se pojavio na tržištu pre više od godinu dana, ovaj telefon postaje popularniji s padom cene, koja je u početku bila apsolutno nerealna. Neko mi je skoro rekao: "1 kilogram paradajza, kada se pojavi na beogradskim pijacama, košta kao svetog Petra kajgana"

Nokia N95 je prvi telefon koji se pojavio na tržištu i ponudio rezoluciju od 5 megapiksela. Ima dvosmernu orijentisan slajder na kome se nalazi displej, koji se u praksi loše pokazao jer ukoliko nosite telefon u džepu, često se događa da se slajder pomeri i telefon otključa. Pored svih funkcija koje nudi, ima i integrisani GPS prijemnik. Orijentacija u prostoru je

vrlo jednostavna uz korišćenje mapa koje se preko GPRS-a, u realnom vremenu, učitavaju u telefon. Ovo će vam verovatno "doći glave", ukoliko ste postpaid korisnik, u trenutku kada vam stigne račun. Ja sam taj problem rešio instalacijom "Garmin-ovog" softvera za Symbian i učitavanjem potrebnih mapa na memorijsku karticu.

FOTOAPARAT se nalazi na zadnjoj strani telefona i zaštićen je poklopcem čijim se pomeranjem aktivira softver za snimanje ili fotografisanje. S bočne stane nalazi se veliki taster za fotografisanje i pored njega taster za aktiviranje galerije (pritisnuti dva puta). Na prednjoj strani nalazi se pinhole kamera za video-pozive, koja snima fotografije u VGA – rezoluciji (640x480 piksela). Pored glavne kamere tu je i LED sijalica, koja pored osvetljavanja služi i da svojom svetlošću pomogne automatskom fokusu, koji je još jedna od prednosti ovog telefona. Nažalost, ne postoji mogućnost kontinualnog rada ove sijalice, kao na drugim modelima, a korisna je za snalaženje u mraku. Kao tražilo pri snimanju ili fotografisanju koristite veliki i svetli QVGA LC displej. U poređenju s digitalnim fotoaparatom ima relativno spor odziv od nekih 6 sekundi od trenutka pomeranja poklopcu. Da biste fotografisali, pritisnete taster za fotografisanje "na pola" i kada autofokus uradi svoj deo posla i na displeju vidite da je kvadratić dobio zelenu boju okvira, onda taster pritisnete do kraja. Nema opciju zaključavanja ekspozicije, pa vam se može desiti da ako na jednom mestu merite svetlo i, držeći taster "na pola" iskadrirate na drugom i to fotografišete, fokusirate ono što nije objekat interesovanja. Ta operacija vrlo je jednostavna kod fotoaparata koji nemaju autofokus, ali u ovom slučaju to je veliki propust.

KORISNIČKI INTERFEJS dobro je organizovan i intuitivan. Ima sve mogućnosti kompaktnih digitalnih fotoaparata. Posедуje devet podešavanja: automatski, korisnički, makro, portret, pejzaž, sport, noć i noćni portret. Postoji četiri moda "blica": automatski, uključen, isključen i mod za eliminaciju crvenih očiju. Samookidač fotografiše nakon 2 sekunde, 10 ili 20 sekundi. Postoji, takođe, i način fotografisanja u sekvencama. Od efekata tu su:

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	Nokia N95
Cena	31.080 dinara
Efektivna rezolucija fotoaparata	5 miliona piksela (2.592 x 1.944 piksela)
Stabilizacija slike	da (elektronska)
Format u kojem snima	JPEG
Ekspozicijski režimi rada	Auto i 8 programa sa scenama
Merni sistem	procenjeno na čitavoj površini
Ekv. osetljivost (ISO)	Auto i manuelno do ISO 800
Video-zapis:	da
Displej	TFT dijagonale 2,6 inča sa 240 x 320 piksela i 16 miliona boja
Tip memorijske kartice	interna 160 MB, Micro SD
Tip baterije	Li-jon 950 mAh (BL-5F)
Dimenzije	99 x 53 x 21 cm
Masa	120 g
Sadržaj kutije	kaiš, punj, baterija, punjač, USB i TV kablovi, slušalice, CD s programima i uputstvo
Informacije	www.nokia.com
Garancija	1 godina

KARAKTERISTIKE

Vreme spremnosti za rad	6 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina	3 s / 1,3 MB
Trajanja baterije kada je neaktivan	225 sati
Trajanje baterije kada se razgovara	4 sata

- dobar kvalitet fotografija za jedan mobilni telefon, jednostavno rukovanje, GPS, WiFi
- nema optički zum, izuzetno slaba baterija, nema zaključavanje automatske ekspozicije (AE Lock – AEL)

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	☆☆☆☆
MOGUĆNOSTI	☆☆☆☆
KVALITET FOTOGRAFIJE	☆☆☆☆
SOFTVER I OPREMLJENOST	☆☆☆☆
CENA / KVALITET	☆☆☆☆
UKUPNA OCENA	☆☆☆☆

Fotografija u Portret modu u maksimalnoj rezoluciji skalirana na 50 procenata, automatski beli balans i detalj kropa od 100 procenata

sepia, crno-belo, pojačana saturacija i negativ. Možete uključiti i mrežu podele tražila na trećine koja će vam olakšati kadriranje. Automatski balans belog nije za pohvalu u poređenju s kompaktnim digitalcima, ali imate mogućnost izbora podešavanja za sunčano ili oblačno vreme i toplu ili hladnu rasvetu. Kompenzacija ekspozicije velika je prednost koja donekle nadoknađuje nedostatak zaključavanja ekspozicije. Tu su i opcije za podešavanje oštine i kontrasta, koje bih preporučio da uvek držite na nuli, a imate mogućnost izbora jednog od tri (pored automatskog) ISO moda.

MOGUĆNOSTI: Digitalni zum je nepotrebni dodatak. Ukoliko niste shvatili, slika se ne zumira već kropuje, tako da samo vizuelno u kadru dobijate ono što biste "dohvatili" zumom, i čisto marketinga radi se ne zove "krop mod". Ugrađeni LED osvetljivač je dovoljan za fotografisanje u lošim svetlosnim uslovima do metar i po, ali njegovo korišćenje često rezultira ljubičastim senkama.

Može se fotografisati u maksimalnoj rezoluciji od 5 megapiksela za povećanja do 28x36 cm, kao i u rezolucijama od 3, 2, 0,8 i 0,3 megapiksela. Uvek preporučujem fotografisanje u maksimalnoj rezoluciji jer je logičnije imati manje fotografija ali kvalitetnih, nego više fotografija male rezolucije zbog kojih će vam kasnije biti krivo ukoliko od njih nećete moći da napravite kvalitetno povećanje od barem 10x15 cm. Na memorijsku karticu od 2 GB možete smestiti više od 2.000 fotografija u

maksimalnoj rezoluciji. Preporučujem korišćenje kvalitetnih memorijskih kartica kao što su San Disk i Kingston jer je velika prednost brzina čitanja s kartice kada, na primer, instalirate softver na memorijsku karticu, a ne na memoriju telefona. Telefon ima kvalitetan autofokusni objektiv Carl Zeiss Optics Tessar 2,8/5,6 mm, koji je, po meni, samo marketinški trik jer kvalitet fotografije umnogome zavisi od veličine senzora tako da bi razlika u kvalitetu fotografije bila neznatna i s "NoName" objektivom. Kompresija JPEG formata veća je nego što bih želeo a ona čini da grupe piksela izgledaju "iscepkanu" pri uvećanju od 100 odsto što se vidi kod svih modela telefona s ugrađenim fotoaparatom.

VIDEO: Ima mogućnost i snimanja videa u VGA rezoluciji. Možete snimati u osrednjem 3GP formatu radi slanja MMS-a, kao i kvalitetnog tridesetofrejmskog videa u rezoluciji 640x480 sa zvukom u MP4 formatu, uz korišćenje veće količine megabajta. Da biste snimili minut takvog materijala, računajte na utrošenih 20 MB, a maksimalna dužina materijala

zavisi od količine memorije, interne ili one na memorijskoj kartici. Na memorijsku karticu od 2 GB možete snimiti više od sat vremena materijala u maksimalnom kvalitetu, koji se u meniju zove "TV high quality", što je, takođe, marketing jer je poznato da je televizijska rezolucija 720x576 piksela, a ovaj telefon tu rezoluciju ne može da ostvari. Moguća je i softverska video-stabilizacija koju, iskreno, nikada nisam koristio, kao i mogućnost snimanja bez zvuka. Možete koristiti automatski prišet za snimanje ili postaviti na mod Night, koji snima sa sporijom brzinom "zatvarača" i koristi crvenu lampicu za dosvetljavanje tako da ćete imati oko 5 frejmova u sekundi. Podešavanja za balans belog ista su kao i za fotoaparat, kao i toniranje fotografije i dodavanje efekata. Na internetu skoro se pojavio softver kojim možete koristiti ovaj telefon kao visokokvalitetnu veb-kameru za PC, što je interesantna mogućnost. Boje snimljenog materijala izgledaju lepo na LC displeju telefona, kao i na TV-u, dok su na monitoru PC računara previše saturisane i prejakog kontrasta.

ZAKLJUČAK: U svakom slučaju, Nokia N95 predstavlja pretnju kompaktnim digitalnim fotoaparatom a u toj ulozi nosi se rame uz rame s većinom modela. Glavni nedostaci su: kratkotrajna baterija, nedostatak zaključavanja ekspozicije, ručna podešavanja ekspozicije i xenon-ski "blic", a ne bi bilo loše da se u budućnosti poveća veličina senzora.

IGOR ILIĆ

BM FOTO d.o.o.

Akcijaska ponuda:

- Fuji A340 RB + 256 MB xD mem. - 55 eur
- Fuji A470 + 256 MB xD mem. + kožna torbica - 115 eur
- Canon A560 + 1 GB SD + punjač sa 4 bat. + torbica - 135 eur
- Canon A640 RB + 2 GB SD + punjač sa 4 bat. + torbica - 230 eur
- Canon S5 IS + punjač sa 4 bat. + 2GB SD mem. kartica - 350 eur
- Canon EOS 400D + 4 GB CF + dodatna baterija NB2LH - 575 eur

www.bmfoto.co.yu

011.311.99.88

EPSON STYLUS PHOTO R285

Pristupačan u svemu!

Kada smo u preduzeću "BS Procesor" razgovarali o tome šta bi moglo biti zanimljivo čitaocima, nekako smo spontano došli do takozvanih niskobudžetnih (low budget) štampača. Iako "Epson" nudi veliki broj različitih uređaja, od plotera do projektora, ova priča biće posvećena najpristupačnijim uređajima. A sve je počelo mojim pitanjem: "Imate li jednostavno i jeftino rešenje za štampanje lica kompaktno-diska?"

Štampač Epson Stylus Photo R285 dao mi je mogućnost štampanja ne samo diskova nego i veoma kvalitetnih fotografija koje, iako se štampaju Claria dye mastilom, odlikuje vodootpornost i visok kvalitet otiska. Kako većina ljudi nekako zaboravi o kojoj kategoriji je reč, pa počnu zamerke kako crno-belo i nije baš apsolutno monohromno, kako trajnost otiska nije toliko velika kao kada se štampa pigmentnim mastilima, a i format je samo A4, moramo da napomenemo da je ovo uređaj za koji ne treba izdvojiti višemesečnu platu, već je namenjen svima kojima je dobro odštampana kolor-fotografija jedini cilj. Sve ostale mogućnosti predstavljaju samo dodatak.

PRIMAT DOBROJ FOTOGRAFIJI

Danas primat u prodaji inkdžet štampača drže multifunkcionalni uređaji, ali još uvek postoji i veliki broj entuzijasta koji od svog štampača traže jedino dobru fotografiju. Iz istih razloga na ovom uređaju nećete naći čitač kartica, nema displeja ni PictBridge standarda. Sve je podređeno jednostavnom i brzom štampanju fotografija koje će, ukoliko koristite "Epsonov" papir trajati malo manje od sto godina. Naravno da će ovaj uređaj štampati na bilo

kom materijalu mase do 225 g, ali morate povesti računa o fizičkoj debljini papira jer su materijali kao Fine Art ili Rag papiri za ovaj uređaj predebeli. Pored toga, maksimalnu trajnost i vodootpornost postižemo originalnim papirima jer su, između ostalog, i hemijski optimizovani za Claria mastila. Kada već pominjemo mastila, njih ima šest: crna, plava, svetloplava, magenta, svetla magenta i žuta. Potrošnja mastila je taman toliko koliko i očekujemo od ovakvog uređaja, ali je cena novih kartridža (koji se menjaju pojedinačno) mnogo niža tako da je proces kućne foto-laboratorije mnogo pristupačniji nego ranije. U svetu postoje i sistemi za kontinualno "hranjenje" ovakvih uređaja, ali kao što smo već napomenuli, to ide na uštrb trajnosti i kvaliteta. Epson Stylus Photo R285 ima sve ono što odlikuje ovu kategoriju uređaja danas: USB 2 konekciju, štampu preko celog formata A4 papira (bez margina) u rezoluciji od 1.440 dpi i, kao bonus, mogućnost štampe na printabilnim diskovima.

KARAKTERISTIKE

Iako po specifikaciji spada u veoma brze uređaje, ovo i nije toliko važno za svakodnevnu, kućnu upotrebu. Štampa fotografije standardnog formata

10x15 cm traje po specifikaciji oko 12, a u realnom radu oko 16 sekundi. Zahvaljujući "strateškom" izboru mastila kolor-fotografije su veoma dobre, što je najlakše videti prilikom štampanja snimljenih pejzaža jer dva nivoa plave (cijan) daju fantastično reprodukovane plave tonove neba, a dva nivoa ljubičaste (magenta) u kombinaciji s ostalim bojama "brinu" za dobru reprodukciju tonova kože. Kada počnete s korišćenjem ovog uređaja dobro je napraviti nekoliko proba – može se desiti da koža i lice snimanih osoba budu malo jače obojeni jer je saturacija jača, ali ne i neprijatna. Crno-bele fotografije nisu baš ono čime se ovaj uređaj može pohvaliti, ali uz malo pažnje i pažljivog podešavanja rezultati mogu biti veoma prihvatljivi. Svi koji su u Redakciji videli probne crno-bele otiske ponovo su ih upoređivali s otiscima koje daju pigmentni štampači, zaboravljajući pri tom da ovu mogućnost koristi veoma mali broj fotografa – amatera. A upravo je njima ovaj uređaj i namenjen jer će pravu primenu imati kod onih koji svakodnevno koriste digitalne fotoaparate i imaju potrebu da sebi ili drugima poklone papirnu kopiju koja po svim parametrima (prvenstveno kvalitet i trajnost) nadmašuje klasičnu kolor-fotografiju.

MILAN ŽIVKOVIĆ

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	Epson Stylus Photo R285
Cena (sa PDV)	80 evra
Tip štampača	Foto inkdžet
Tehnologija štampe	Epson Micro Piezo
Broj boja	6 odvojenih kartridža
Broj dizni	90 po štampajućoj glavi
Veličina tačke	1,5 pikolitar uz korišćenje EPSON Variable-sized Droplet tehnologije
Maksimalna rezolucija	5.760 x 1.440
Format	A4
Minimalni format medija	90 x 130
Masa	5,4 kg
Dimenzije	45 x 28 x 19 cm
Informacije	www.bsprocesor.com

➕ odnos cene i mogućnosti

➖ nivo buke

EPSON
EXCEED YOUR VISION

Actual print sample

Epson Stylus Photo R285

Naučite više

Svi već znamo da je poznavanje računara i raznih programa apsolutno neophodno u današnje vreme pa zato dobra škola zlata vredi

Edukativni centar "Softline" jeste škola računara i stranih jezika. Škola računara je Adobe Authorised Training Center, Autodesk Training Center i Microsoft Certified Partner. To znači da drži autorizovane kurseve ovih firmi, da kurseve drže sertifikovani predavači i da su diplome škole priznate i u inostranstvu, a ne samo u našoj zemlji. U školi jezika drže se kursevi za sve popularne jezike – od osnovnog do višeg i poslovnog nivoa.

PROGRAMI

Što se Adobe obuka tiče, škola je autorizovani trening centar za Photoshop, Illustrator, Dreamweaver i Contribute. Photoshop je najpopularniji od svih Adobe programa. Postoje kursevi osnovnog i

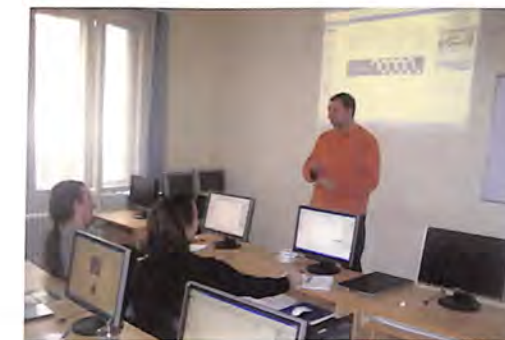
srednjeg nivoa, kao i specijalni jednodnevni seminari. Oni su tematski, i ovih dana treba da počne nova serija seminara. Neke od tema koje se obrađuju jesu:
– nedestruktivna obrada fotografija;
– Color management (za fotografe, dizajnere, prepress operatere);
– teške selekcije (selekcija kose, krzna životinja, krošnje drveća i sl.);
– Photoshop filteri;
– 3D i video u Photoshopu CS3;
– prelazak s programa CorelDraw na Illustrator. Svaki polaznik dobija diplomu da je pohađao seminar s jasno vidljivom napomenom da je u pitanju viši kurs i logotipom Adobe autorizovanog trening centra. Sve kurseve i seminare drži Adobe Certified Expert i Adobe Certified Instructor – Branko Jovanović.

Škola je, takođe, Autorizovani trening centar Autodesk za AutoCAD 2D, AutoCAD 3D i 3ds max. AutoCAD je program koji omogućava crtanje u ravni ili projektovanje tela u prostoru. Ova obuka vas upoznaće s mogućnostima primene AutoCAD-a u arhitekturi, građevinarstvu, mašinstvu, dizajnu.

KAKO SE ODVIJAJU OBUKE

Obuke se obavljaju ili kod nas u školi ili kod klijenta u firmi. Grupe su male, od 3 do 8 polaznika. Nastava se odvija 3 puta nedeljno po 3 školska časa (dva i po sata) i termin sastajanja grupe je fiksni, određen unapred. Za one kojima je problem da isprate taj termin, postoji individualna varijanta obuke gde polaznik ima svog predavača i s njim se dogovara o terminima i dinamici odvijanja nastave.

Više informacija na sajtu: <http://www.softline.edu.yu>, e-poštom: info@softline.edu.yu, ili telefonom na: 011/ 32-47-584, 32-36-479.

Preplatite se na Mikro sa DVD-om

U svakom broju DVD sa preko 8,5 GB programa, demo igara i najava filmskih hitova. Svi programi testirani su antivirusnim softverom.

- Uslužni programi
- Bezbednost
- Linux
- Multimedija
- Zabava
- Novi filmovi
- PDA
- Internet
- Razvojni programi
- Standardni programi

Najsigurniji način da pre prvog u mesecu, po najpovoljnijoj ceni, dobijete svoj primerak Mikra sa pratećim diskom.

PRETPLATA:
(011) 3540-544 i 3540-545;
faks: (011) 3058-034
pretplata@mikro.co.yu

FIZIČKA LICA
POLUGODIŠNJA PRETPLATA
Sa DVD-om: 1770,00 dinara
Bez DVD-a: 1530,00 dinara

FIZIČKA LICA
GODIŠNJA PRETPLATA
Sa DVD-om: 3025,00 dinara
Bez DVD-a: 2585,00 dinara

PRAVNA LICA
GODIŠNJA PRETPLATA
Sa DVD-om: 3575,00 dinara
Bez DVD-a: 3135,00 dinara

Test baterija

Granica kapaciteta dostigla je 2.700 mAh i znatno smanjile nivo pražnjenja

Test kapaciteta baterija objavili smo u broju 30 našeg časopisa (avgust 2005). Tada je najviši dostignuti kapacitet ponovo punjivih baterija veličine AA bio 2.500 mAh. I to je bio "zakon". Svaki proizvođač, koji je iole držao do sebe, svim silama trudio se da njegove baterije dostignu taj kapacitet, ili je tu brojku barem napisao na njima. Ali test je neumoljiv, jer rezultati pokazuju koji je proizvođač učinio pravu stvar, a koji je samo pisao

Dve godine kasnije, razvoj tehnologije podigao je granicu kapaciteta ponovo punjivih baterija na nivo koji dostiže veoma visokih 2.700 mAh.

PREDNOSTI NiMH BATERIJA

Savremene NiMH baterije dostigle su kapacitet koji već znatno prelazi i kapacitete najboljih baterija za jednokratnu upotrebu. Isto tako, neke NiMH baterije mogu da se, korišćenjem specijalnih punjača, napune za 15 minuta. U literaturi smo našli i podatak da postoje baterije koje se pune za 8,5 minuta. Isto tako, kod NiMH baterija "memori" efekat znatno je smanjen u odnosu na starije NiCd baterije.

I NJIHOVE MANE

Uz sve navedene dobre osobine NiMH baterije imaju jedan veliki nedostatak – SAMOPRAŽNENJE. To gubljenje kapaciteta "iz čistog mira" iznosi 1 odsto dnevno, pod uslovom da je temperatura okoline baterije 20 °C. To znači da će baterija izgubiti 30 procenata nominalnog kapaciteta za mesec dana, a posle tri meseca potrebno je da se puni. Još jedan nedostatak jeste da ove baterije, ako duže stoje prazne, gube sposobnost da se dalje pune, znači postaju neupotrebljive. Ali, ako temperatura okoline dostigne i čitavih 45 °C, kao što je to bilo ovog leta, samopražnjenje može da bude 6 procenata dnevno, a posle petnaestak dana ne računajte više na NiMH baterije koje ste napunili i nameravali da ih, posle kraćeg vremena upotrebite. Ne računajte, takođe, ni na to da će novokupljena baterija koja je prethodno odležala na nekom lageru više meseci, i pod vama nepoznatim temperaturnim uslovima, moći da se koristi onog momenta kada ste je platili, bez dodatnog punjenja.

NOV TIP BATERIJA

Ali, kao i često do sada, u pomoć "priskače" nova tehnologija. Nekoliko fabrika već proizvodi nov tip baterija, u osnovi takođe NiMH, ali s drastično smanjenim samopražnjenjem koje iznosi samo 15 - 20 procenata godišnje. To znači da je baterija

spreмна za upotrebu onog momenta kada izađe iz radnje ili da je kao rezervu možemo nositi u fotografskoj torbi i duže od godine dana. Istini za volju, nove baterije imaju 20 - 25 odsto manji kapacitet od klasičnih NiMH baterija, ali tehnologija će, nadajmo se, opet pomoći da se ova razlika smanji. Videćete, u ovom testu, kako su se pokazale i ove nove baterije.

KAKO SMO TESTIRALI BATERIJE?

Za ovaj test koristili smo punjač TECHNOLINE IC8800, koji smo predstavili u broju 42. Rezultate testa proveravali smo Voltcraftovim punjačem (upotrebili smo ga i za test u broju 30). Dobijeni rezultati bili su skoro identični. Videćete rezultate testiranja ukupno 17 vrsta baterija - 14 klasičnih NiMH i 3 nove vrste.

M. NIKOLJAČIĆ

REZULTATI TESTA PONOVO PUNJIVIH BATERIJA (U mAh)

MARKA BATERIJE	Deklarisani	KAPACITET				Prosek	Odnos u %
		Baterija broj					
		1	2	3	4		
KLASIČNE NiMH BATERIJE							
Ansmann Digital	2.700	2.800	2.840	2.760	2.780	2.795	103,5
Camellion	2.700	2.800	2.760	2.700	2.660	2.730	101,4
Digital	2.700	2.550	2.510	2.590	2.600	2.562	94,9
G. P.	2.700	2.550	2.520	2.230	2.260	2.390	88,0
Memorex	2.700	2.510	2.480	2.510	2.470	2.492	92,3
Sanyo	2.700	2.600	2.690	2.650	2.670	2.652	98,2
Supreme Power	2.700	2.710	2.720	2.680	2.690	2.700	100,0
Texcus Tm	2.700	2.590	2.610	2.620	2.590	2.602	96,3
Varta	2.700	2.700	2.620	2.690	2.700	2.675	99,1
Vipov	2.700	2.300	2.240	2.250	2.310	2.295	85,0
Techno	2.600	2.060	1.990	1.980	2.020	2.015	77,3
Powerman	2.500	2.370	2.570	2.320	1.410	2.167	86,7
Vipow	2.500	2.250	2.190	1.790	2.210	2.110	84,4
Vipow	2.000	2.160	2.070	2.060	2.070	2.090	104,5

NOVE BATERIJE SA MINIMALNIM SAMOPRAŽNENJEM

MARKA BATERIJE	DEKLARISANI KAPACITET						
Sanyo Eneloop	2.000	2.010	1.990	2.000	2.020	2.005	100,2
Varta Ready 2 use	2.100	2.120	2.080	2.090	2.110	2.100	100,0
Vipow	2.100	2.130	2.140	2.210	2.150	2.157	102,7

I za kraj teksta jedna dobronamerna sugestija. Možda bi bilo od koristi da uporedite rezultate jednog i drugog testa. Tako ćete imati pouzdanu informaciju o tome koje su marke baterija pouzdane, a kojih se treba kloniti. E-pošta: miniko@sezampro.yu

Nikon SHOP

Vuka Karadžića 7a, 011 30 34 373

NEVEROVATNA
D-SLR PONUDA

D200 telo, AF-S DX VR 18-200 mm i SanDisk Ultra II CF 1GB
2 godine garancije

1.699 €

Velika preciznost,
visoke performanse
i rukovanje bez premca

SanDisk Ultra® II CF™ 1GB

Organizacija u sobi punoj svetla

Kako se snaći s velikim brojem slika na diskovima i drugim medijima

Adobe Photoshop Lightroom me je oduševio. Postao mi je glavni "alat" za importovanje, obradu i pregledanje fotografija. Zbog svih tih divnih mogućnosti dobio sam želju da još više toga beležim u memoriju svog digitalnog fotoaparata. Čim bih završio s nekom "šetnjom" kopnom ili podmorjem, povezo bih fotoaparat s laptopom i prebacivao fotografije na disk pomoću Lightrooma. Vrlo brzo disku mi je ostalo sasvim malo slobodnog mesta.

Nešto se moralo uraditi. Krenuo sam da istražujem kako mogu da smestim fotografije na druge medije, a da u Lightroomu i dalje imam informacije o tim fajlovima.

EKSPORTOVANJE

Lightroom mi je ponudio nekoliko mogućnosti eksporta fotografija. Eksportovanje samo po sebi daje mogućnost da fotografije sačuvam izvan Lightroomovih foldera u obliku u kojem želim, bilo izvornom, ili s korekcijama. I jedan i drugi eksport bili su dobri za čuvanje fotografija na nekom drugom mestu, ali mi nijedan nije nudio mogućnost da zajedno s fotografijama sačuvam i sve informacije koje je Lightroom zabeležio o njima. Nije problem da se Metadata podaci eksportuju ugrađeni u fotografije, ali sam želeo da napravim arhivu fotografija u izvornom formatu, s uputstvima o promenama koje sam napravio u Lightroomu. Srećom, postoji rešenje koje zadovoljava moje kriterijume – to je mogućnost da

željene fotografije eksportujem kao katalog. Katalog je način na koji Lightroom beleži informaciju o poziciji fotografije i sve podatke o njoj. Kao neka vrsta baze podataka o svim fotografijama u njemu. Kada sam izabrao opciju Export as Catalog, Lightroom je na željenoj lokaciji napravio baš ono što mi je trebalo. Sačuvao je fotografije u originalnom obliku, kao i informacije o svim promenama koje sam napravio na njima. Sve što je trebalo da uradim bilo je da te podatke narežem na neki optički medij (CD ili DVD). Sledeći put kada poželim da pogledam te fotografije, jednostavno ću ubaciti CD i komandom Open Catalog pozvati .lrcat fajl koji sadrži sve potrebne informacije.

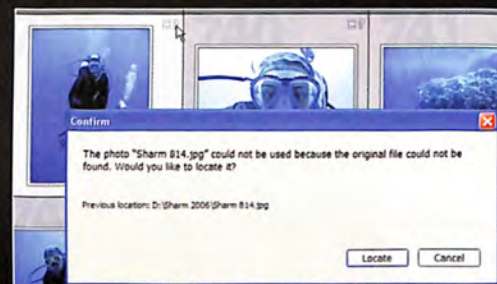
KATALOZI

Ta ideja nije loša, ali traži da stalno ubacujem različite diskove kako bih nešto pogledao, a to može da bude zamorno. Zato, jednostavno iskopiram .lrcat fajl s kompakt-diska na neku lokaciju na disku (My Pictures ili nešto drugo) i mogu u off-line režimu da pogledam slike u arhivi. Kada pronadem ono što mi treba, klikom na znak pitanja na slici u katalogu pronadem ime i lokaciju na kojoj se fotografija nalazi. Katalogi su izvanredan način da se organizuju fotografije. Napravio sam kataloge namenjene nekom specifičnom događaju ili putovanju, i neke koji pokrivaju određenu vrstu fotografija (podvodne, građevine i sl.), u koje dodajem nove snimke te vrste.

Trenutno, Lightroom radi samo sa jednim katalogom u isto vreme, pa svaki put kad otvorim neki katalog, on podiže program ispočetka.

STARE FOTOGRAFIJE NA KOMPAKT-DISKOVIMA

Pre nego što sam počeo da koristim ovaj lep program, imao sam gomilu fotografija sačuvanu na raznim optičkim diskovima. Želeo sam da i te snimke pregledam i doradujem u Lightroomovoj laboratoriji. Ispostavilo se da to nije neki komplikovan posao i da su ljudi u kompaniji "Adobe" mislili i na to. Ubacio sam CD s fotografijama napravljenim u predivnom podmorju Crvenog mora. U katalog koji sam nazvao "Podvodne slike" importovao sam fotografije s kompakt-diska. Lightroom je prepoznao da su fotografije s prenosnog medija i automatski mi je ponudio da napravi samo prikaze slika, ali da ih ne importuje na disk. Posle pola minuta nekoliko stotina snimaka koralna i veličanstveno koloritnih riba našlo se u mom katalogu. Fotografijama sam dodelio potrebne informacije o mestu gde su

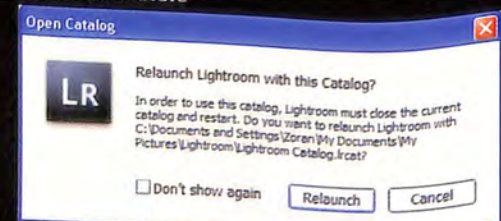

Klikom na znak pitanja dobija se informacija lokaciji fotografije koja nedostaje

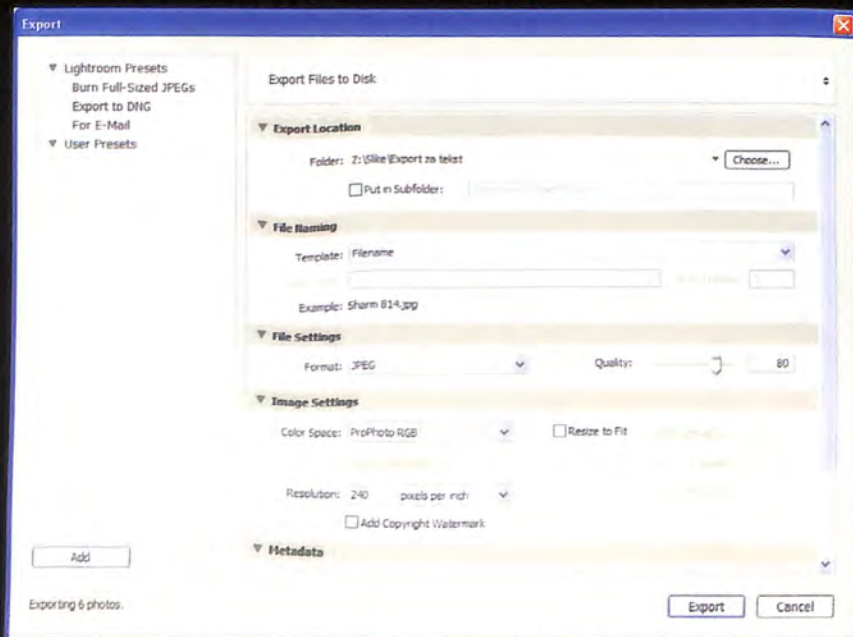
snimljene i druge ključne reči. Te slike su svojevremeno bile obrađene u Photoshopu, ali sada sam video da bih mogao još ponegde nešto da doradim. Kada sam uradio šta sam hteo, zatvorio sam Lightroom i izvadio CD. Kada sam sledeći put otvorio taj katalog, sve fotografije bile su tu, kao i informacije i korekcije koje sam uneo, ali kako nisam stavio CD u računar, pored svake fotografije nalazio se znak pitanja koji označava da nema originalnih fajlova. To je, nažalost, napravilo određeni problem. Naime, kako su u Lightroomovoj bazi ostali samo prikazi slika, pri zumiranju samo su fizički uvećavani prikazi, pa su fotografije bile lošeg kvaliteta. Ovakav off-line režim rada zgodan je za pretragu i pregled fotografija, što je često baš ono što mi treba. Ovakav način rada omogućio mi je da s lakoćom ubacim svu silu fotografija sa CD-ova i razvrstam ih u odgovarajuće kataloge.

Adobe Photoshop Lightroom pokazao se odlično poneo i kao alat za pregled, organizaciju i arhiviranje slika, što ga, uz odlične mogućnosti korekcija na fotografijama i brojne metode za njihovo prezentovanje, čini izuzetno kompletnim alatom.

ZORAN IMŠIRAGIĆ

Ponovno podizanje LR pri otvaranju novog kataloga

Standardne opcije za export

ČASOPIS O TURIZMU I PUTOVANJIMA

Travel

MAGAZINE

BY DUKE & PETERSON

Ukoliko sebe smatrate svetskim putnikom ili to želite da postanete, Travel Magazine je pravi časopis za Vas...

Svakog prvog u mesecu na kioscima!

Predstavljamo destinacije širom sveta, najpoznatije hotele i aviokompanije, dajemo vam ideje za putovanja, savete, zanimljivosti, najaktuelnije vesti iz svetske travel industrije...

I stvarno, još mnogo toga!

martovski broj u prodaji

Već 8 godina sa vama
Jedanput mesečno, pre i posle putovanja!

Mogućnosti ovog programa su neverovatno velike, a kako svakog dana dobijamo fotografije koje imaju piktorijalne pretenzije, mislimo da će vas Corel Painter X, u kombinaciji s Corel Paint Shop Pro Photo programom baciti u neke nove, kreativne vode

U našem dosadašnjem radu na obradi fotografija u digitalnoj foto-laboratoriji koristili smo samo jedan alat – Photoshop. Povremeno smo pominjali varijantu ovog editora namenjenju amaterima, pod imenom PhotoshopElements, pa kada sve saberemo, radili smo alatom koji je postao standard u obradi bitmapiranih fajlova ili, jednostavnije rečeno, digitalnih slika i fotografija. U ovom trenutku ključna reč je obrada kojom smo ispravljali neke nepravilnosti i spremali naše fotografije za štampanje ili pokazivanje. Povremeno smo imali izlete u prostor dopuna ovom programu, pomoću kojih smo kreirali različite efekte – ukoliko se sećate uvek smo insistirali na originalnosti, a ne na jednostavnoj i doslovno rečeno prosto primeni. E, pa, sada smo rešili da se pozabavimo programom koji je nastao paralelno, čuvenim Photoshopom i koji je možda manje poznat u fotografskom svetu, ali je među dizajnerima i slikarima i te kako poznat i korišćen.

Mnoštvo alata koje nećete pronaći u drugim programima pomoći će vam da od svoje fotografije napravite nešto novo, u najmanju ruku slikarsko delo.

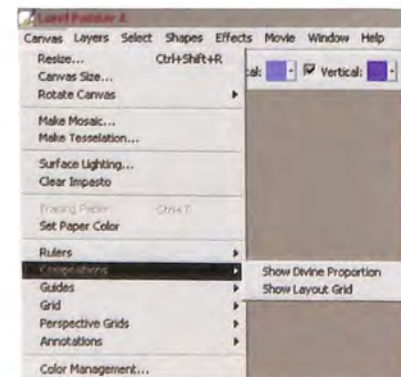
MOGUĆNOSTI PAINTERA

Bez mnogo pompe i reklame ovaj program živi kroz najkreativnije ljude koji u njemu stvaraju izuzetna dela koja je ponekad teško svrstati u neku kategoriju osim u novi, da ga tako nazovemo, neopiktoralizam

Sistem kolorne kontrole u Painteru

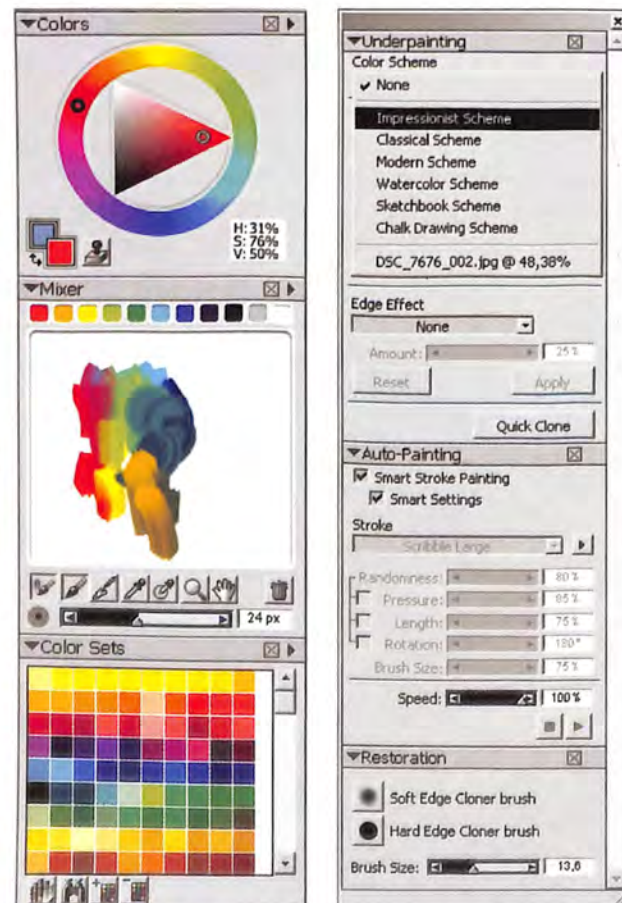
ili digitalnu umetnost. Od obrade fotografija, do kreiranja potpuno slikarskih dela, Painter je program bez konkurencije, ukoliko tu ne računamo nekoliko jednostavnijih varijanti iz iste kuće, a namenjenih deci i njihovoj zabavi. Osnovne radnje kao što su manipulacija fajlovima (otvaranje, čuvanje...) generalno su iste kao i kod svih programa. Neke komande su veoma logično raspoređene, ali se na to treba navići. Na primer, konverzija u CMYK ne postoji kao opcija nigde osim kada se otvori prozor Save i tu možete izabrati željeni kolorni mod. Najvažniji alat svakog slikara jesu četke, pa je tako i u istoimenom programu najveća pažnja posvećena baš ovom alatu. Pod nazivom RealBristle Painting System krije se verovatno najkompleksniji sistem virtuelnih četkica koje u kombinaciji s neverovatnim izborom virtuelnih slikarskih materijala (boja, platna i papira) pruža jedinstvene mogućnosti digitalnog slikanja. Iako je

Mesto za kontrolu kompozicije

rad pomoću miša i tastature relativno lako, pravu snagu ovog programa osetićete u kombinaciji s crtačim tablama – sofisticiranim alatom koji možete koristiti kao pomoćno sredstvo u radu, mada mnogima veoma brzo postane i jedino. Kako je nama i dalje najvažnija fotografija, zajedno ćemo otkrivati gde se šta nalazi. Ispod padajućeg menija Resize nalazi se veoma važna opcija –

podešavanje veličine slike. Bitna razlika jeste da ovde morate isključiti opciju Constrain File Size jer, u suprotnom, promena dimenzija rezultira samo promenom rezolucije (identični opciji Resample Image u Photoshopu). Tu se nalaze i opcije Canvas Size i Rotate Canvas, ali i opcija Compositions, koja je esencijalna za sve koji počinju da se bave fotografijom. To je alat za određivanje zlatnog preseka tako da vaše učenje može biti na pravi način usmereno, jer još od vremena Euklida, koji je postavio prve osnove pravila zlatnog preseka, ljudi su tragali za pravilima postavke slike kako bi ona bila "prijatna oku". Tako su nastali svi sistemi od kojih je onaj s odnosima 1:1,16 ili približno 3:5 najviše u upotrebi. Tu su još i nama dobro poznati

Mesto kontrole i izbora boja

Kolorne šeme i automatsko slikanje

Jednostavnost rada u Painteru vidi se i na ovom primeru. Na originalnu fotografiju dva puta je primenjena opcija Surface Control > Apply Surface Texture. Prvi put je iskorišćena opcija Apply Surface Texture > Using > Image Luminance a potom je sve to urađeno sa odabranom teksturom papira (Apply Surface Texture > Using > Paper)

odnosi trećina, petina i sedmina, kao i manje poznata spirala zlatnog preseka. U praksi to znači da kada otvorite fotografiju, možete na nju postaviti mrežu i iseći sav višak uz veoma precizno određivanje ispravnog kadra – prava pomoć u potrazi za savršenim kadrom.

BOJE I EFEKTI

Pored četki, potrošni materijal slikara su i boje, a kako su program dizajnirali ljudi koji se bave slikarstvom (pravim i virtuelnim), na raspolaganju je nekoliko mesta za definisanje boja, od kojih je najzanimljiviji prozor pod nazivom Mixer, u kome kao na paleti mešate odabrane boje kako biste dobili potrebne nijanse. Nakon toga možete početi igranje fotografijama, a prva korisna opcija jeste Under painting – veoma korisna jer imitira postupak koji je u slikarstvu poznat kao podslikavanje, gde umetnik na platno postavlja osnovne elemente i boje, a tokom rada ih popunjava detaljima. Na taj način rad je ubrzan i lako se kontroliše jer velike površine prepune senki na kojima je potrebno zadržati puno detalja predstavljaju problem ukoliko prvo slikate detalje,

NEOPIKTORIJALIZAM – NOVI KONKURS

Zahvaljujući Corelu i HSM Informatici kao pokroviteljima imamo priliku da vas pozovemo da se poigrate i kreativno izrazite ali na "korelovski" način. Iako je Corel Draw jedan od najčešće

korišćenih alata za rad sa vektorskom grafikom rešili smo da saznamo koliko vas koristi Paint Shop Pro Photo, Painter ili čak Corel Draw za obradu fotografija. U svakom slučaju, očekuje nas mnogo zabave, a kako je već od sledećeg broja ova rubrika

pa pokušate da ih popunite bojom – problem s kojim se obično susreću početnici. Mi ćemo kao osnovu koristiti fotografiju i po njoj ćemo slikati ili pustiti program da to uradi za nas. Prvo postavljamo kolornu šemu gde pronalazimo nekoliko "simulacija" slikarskih tehnika, a potom

možemo pokušati s opcijom Auto-painting, koja će nam, u skladu s postavljenim parametrima, dati najraznovrsnije rezultate. Za brzo postizanje prvih rezultata iskoristite i mogućnosti koje se kriju ispod padajućeg menija Effects.

MILAN ŽIVKOVIĆ

PROPOZICIJE ZA KONKURS

Pokrovitelj: **COREL™**
HSM Informatika

Tema: "Neopiktoralizam"

Broj radova:
do 10 fotografija po autoru

Tehnika: fotografije obrađene u programima Corel Painter ili Corel Paint Shop Pro Photo

Format: minimalno 18 x 24 cm u 300 dpi sačuvane u formatu JPG

Radovi moraju biti propisno obeleženi. U File Information i/ili File Properties, upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata i u kojem je programu fotografija obrađena.

Rok za slanje fotografija:
do 10. u mesecu

Fotografije slati na adresu:
REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs "Neopiktoralizam"

pod "patronatom" Corela, očekuju vas zanimljive i veoma vredne nagrade. Prva nagrada je ekskluzivno pakovanje Painter X programa, a ništa manje nisu vredne ni ostale nagrade: PainterX u klasičnom pakovanju, Corel PaintShop ProX2 i Coskin 7 inčni digitalni ramovi za fotografije.

Konkurs će biti otvoren do 10. avgusta 2008. godine nakon čega će biti odabrani najbolji radovi i dodeljene nagrade.

PLUG IN SHINE OFF I PERLY WHITES

Šta valja, to i košta

Budite perfekcionista i ispravite i najsitnije nedostatke. Više vam neće biti potreban airbrush da odklonite refleksije na licu ili napredno poznavanje Adobe Photoshop-a da bi ste "izbelili" zube

DIGITALNI PUDER

Naziv: ShineOff
Proizvođač: Image Trends, Inc.
Verzija: 2.0

Ukoliko fotografirate modele i portrete, obradovače vas nova verzija, do sada malo poznatog Shine Off dodatka za Adobe Photoshop. Verovatno vas je često mučila prirodna refleksija kože koja zbog nedostatka pudera ili vrlo "tvrdog" izvora svetla nastane obično na obrazima, u "t-zoni", ramenima itd. Zaboravite na "krljenje" fotografije pomoću alatke Airbrush jer verzija 2.0 donosi upravo ono što je u prvoj nedostajalo, kontrolu količine uklonjenog refleksa. Proizvođač tvrdi da patentirana tehnologija ne uklanja sjaj u oku i na usnama, međutim, mana ovog dodatka jeste što on na svemu što predpostavi da je "pregorelo" na fotografiji stavlja svoj digitalni puder, a to je obično ono što je belo ili približno belo. S druge strane, prednost mu je što se može primeniti na selekciju, tako da, recimo, odaberete lasom u Photoshopu samo detalj s koga želite da uklonite refleks. Obratite pažnju na to da je selekcija isključivo pravougaonog oblika ma kakav vi napravili. Radi mnogo brže od svog prethodnika, kvalitetno koristi uzorke boje oko refleksa tako da niko nikada neće ni pretpostaviti da ste digitalno manipulirali fotografijom. Postoji, takođe, opcija prikaza izgleda fotografije pre i posle primenjenog efekta za konačnu proveru. Postoji u verzijama za PC i MAC računare i radi isključivo sa RGB modelom boja u 8 i 16 bita. Potpuno funkcionalnu verziju možete prebaciti na vaš računar s adrese: <http://www.imagetrendsinc.com/ITIASP/download/download.aspx>, dok registracija košta 36,05 evra, što je mala cena za dragoceno vreme koje bi vam bilo potrebno za ono što ćete ovim programom rešiti s nekoliko klikova mišem.

Sistemske zahteve:
Aplikacije: Adobe Photoshop 7.0 ili noviji, Photoshop Elements 2 ili noviji, PaintShop Pro 7 ili noviji
Operativni sistemi: Windows Vista, XP, NT, 2000 Apple Macintosh OSX ili noviji

BISERNO BELI ZUBI

Naziv: PerlyWhites
Proizvođač: Image Trends, Inc.
Verzija: 2.0

Verovatno ste često poželeli da vaš model ima osmeh kao na reklamama za zubnu pastu. Sada postoji rešenje i za to. PerlyWhites, kao i ShineOff, unapređen je opcijom određivanja količine efekta, kao i opcijama za pregled stanja pre i posle primenjene korekcije. Nekada se desi da pogreši i izbeli delove fotografije koji nisu zubi (u vrlo retkim situacijama), ali je, takođe, opremljen i mogućnošću izbeljivanja samo u okviru selekcije. Dakle, izaberite alatku Marquee tool (prečica na tastaturi - M), grubo selektujte usta i primenite ovaj dodatak. Na fotografiji koju gledate klizač jačine efekta podešen je na 100 odsto čisto da bih vam pokazao kolika je maksimalna količina izbeljivanja, iako deluje nerealno na toj vrednosti. Radi samo u okviru RGB modela boja u 8 i 16 bita. Izuzetno je brz, čak i u radu s veoma velikim fajlovima. Postoji u verzijama za PC i MAC računare. Potpuno funkcionalnu verziju možete prebaciti na vaš računar s adrese: <http://www.imagetrendsinc.com/ITIASP/download/download.aspx>, a registracija košta 35,99 evra, mada bi, po mom mišljenju mogao da bude jeftiniji.

Sistemske zahteve:
Aplikacije: Adobe Photoshop 7.0 ili noviji, Photoshop Elements 2 ili noviji, PaintShop Pro 7 ili noviji
Operativni sistemi: Windows Vista, XP, NT, 2000 Apple Macintosh OSX ili noviji
IGOR ILIĆ

Oba dodatka za potrebe testiranja omogućio:
Image Trends, Inc. <http://www.imagetrendsinc.com>

Originalna fotografija

ShineOff

Originalna fotografija

PearlyWhites

ShineOff + PerlyWhites + levels

Originalna fotografija

kvalitet, intuitivan interfejs, brzina

nemogućnost primene efekata na komplikovanim maskama

MANFROTTO
055XPROB

Za vaš SLR

"Manfrotto" je redizajnirao svoju najpopularniju 055PROB seriju stativa koja ima profesionalne karakteristike a pristupačnu cenu

Stativ je robustan i elegantan, noge su napravljene od eloksiranog aluminijuma, a dve noge imaju sunderasti rukohvat za udobnije držanje kada se fotografirate u uslovima s niskim temperaturama. Stopala su gumena, a postoji mogućnost opremanja i drugim tipom stopala koja imaju kombinaciju gume i šiljka. Takve je nosivosti da na njega možete postaviti i veći SLR fotoaparati. Izvlačenje teleskopskih nogu fiksira se kvalitetnim bravicama, a noge stativa moguće je postaviti i pod uglom od 90 stepeni. Ono po čemu se nov 055XPROB stativ najviše razlikuje od svog prethodnika jeste nov, inovativan dizajn koji je viđen i kod manjeg modela 190XPROB. Ovaj dizajn omogućava da jednostavno postavimo centralni nosač u horizontalan položaj bez potrebe za njegovim skidanjem, što je posebno važno za one koji fotografišu makro i prirodu. Međutim, ne sviđa mi se što sada ne može skratiti centralni nosač, kao što je bilo moguće kod njegovog prethodnika. "Manfrotto" ima veliki broj glava koje se mogu koristiti na ovom stativu, ali ja bih vam preporučio nekoliko: glava sa tri pravca kretanja 804RC2 ili neke od kuglastih glava 322RC2, 488RC2 i 468MGRC2, zavisno od novca kojim raspolažete.

B. BJELICA

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	MANFROTTO 055XPROB
Dužina sklopljenog stativa	65,5 cm
Minimalna visina	10 cm
Maksimalna visina	178,5 cm
Masa	2,4 kg
Nosivost	10 kg
Cena (sa PDV-om)	14.028 dinara (167 evra)
Informacije	www.refoto.com, tel.011-24-56-151

OCENA

UKUPNA OCENA

UTISAK

Robustan, stabilan i moderan stativ uz dobru glavu može biti odličan izbor za vaš D-SLR fotoaparati. Kako stvari stoje, vaš fotoaparati možda ćete promeniti za godinu ili dve, ali dobar stativ ostaje skoro čitav život.

Tecco® Living Paper!

mediaware Digital Photo InkJet

Do sada najbolja ponuda za fotografe!

Mediaware Digital Photo
SG260 Semiglossy (260 g/qm) Satin-finish 5760 dpi

30 komada formata 10 x 15 cm košta 4,5 €, 100 komada 10 x 15 cm za samo 11 €, 50 komada formata A4 za 15 € i 50 komada formata A3 po ceni od 28 €.*

U ponudene cene nije uračunat PDV od 18%

PD170 DUO-Matt 230 g/m²
PPM Pastell-Matt 190 g/m²
PM 230 Matt 170 g/m²
FM160 Film-Matt 160 g/m²
PPG250 Pearl-Gloss 248 g/m²
PL285 Luster 285 g/m²
PHG 260 High-Gloss 260 g/m²
PDG 250 DUO-Gloss 250 g/m²
PUW 285 Glossy Ultra White 285 g/m²
GB330 Gallery Board 330 g/m²
BP210 Buppenpapier 210 g/m²
CPP340 Canvas Pro Plus 340 g/m²
Cs350 Canvas Satin 350 g/m²
BT270 Baryt 270 g/m²

Fotoalbumi
Kolor i crno-bele fotografije
Kolor i crno-bele fotografije
Prezentacije
Portreti i posteri
Posteri i fotografije
Pejzaži
Foto-albumi
Dizajn
Izložbe
Reprodukcije
Print na platnu
Print na platnu
Crno-bele fotografije

10x15cm do A2, rolne
10x15cm do A3+, rolne
10x15cm do A2, rolne
A4 do A1, rolne
10x15cm do A2, rolne
10x15cm do A2, rolne
10x15cm do A2, rolne
A4 do A2
10x15cm do A2, rolne
A4 do A0
A4 do A0 i rolne
A4 do A0 i rolne
A4 do A2 i rolne
A4 do A2 i rolne

Colorsys doo
Beogradskog bataljona 5
Andrićev venac 12
011 30 58 244
011 30 58 245

Gamma Duflex

Fotoaparat, skoro nepoznat i dobro upućenim ljubiteljima fotografije, pravljen krajem četrdesetih i početkom pedesetih godina prošlog veka u Mađarskoj, imao je tehnička rešenja koja su ga stavljala daleko ispred svih ostalih fotoaparata. Čak desetak godina ispred

239. Gamma Duflex

Tvrđnja iz uvoda ovog teksta izgleda prosto nerealno. Zamislite da se danas pojavi neko tehničko čudo za koje se ispostavi da je deset godina savremenije od svih onih "gadžeta" koji nam, kao najsavremeniji, zauzimaju svaki čošak u kući. Svi oni, plazma televizori, mobilni telefoni, MP3 i MP4 plejeri, da ne govorim o automobilima i ostalim kućnim aparatima, prestali bi da se proizvode. Nadamo se da ćete, kada pročitate ceo ovaj tekst, ako ste čak i delimično upućeni u stanje foto-industrije tog vremena, i vi doći do istog zaključka.

FOTO-INDUSTRIJA MAĐARSKE

Za neupućene, Mađarska nekako deluje više kao poljoprivredna zemlja, ali to je je samo privid. U pitanju je zemlja izvanredno obrazovanih tehničkih stručnjaka kojima su često samo političke (ne) prilike uskraćivale da pokažu svoju kreativnost. A foto-industrija Mađarske, pored manjih individualnih radionica, imala je i dve velike fabrike fotoaparata (MOM I GAMMA) i jednu veliku fabriku foto-materijala (FORTE). Ova industrija bila je među prvih pet ili šest u Evropi i zaslužuje da jednom prilikom napišemo nešto više o njoj.

KO JE BIO JENŐ DULOVITS (1903–1972)?

Ukratko, srednjoškolski profesor, umetnički fotograf, autor više fotografskih knjiga štampanih na "pola tuceta" stranih jezika, konstruktor čuvenih predleča—mekocrtča DUTO (s Totom Miklošom) i redizajner nekoliko fotoaparata (za svoju upotrebu). Prijavio je i nekih trinaestak različitih patenata. Bio je to tehnički genije, posvećen fotografiji, a za našu

priču najvažnije jeste to što je Dulović osmislio, patentirao i konstruisao "Duflex" — najsavršeniji fotoaparat ne samo svoga vremena nego i fotoaparat koji je bio čitavu dekadu ispred svih ostalih u svetu.

DUFLEX

Prva dva slova prezimena konstruktora (DU) i četiri poslednja slova reči Reflex (FLEX) jasno označavaju ko je gazda i kakav je fotoaparat smislio. Ideja o ovom fotoaparatu nastala je još 1943. godine kada je Jenő Dulović podneo zahtev za tri patenta koji su bili osnova za konstruisanje Duflexa. Bila su to smutna vremena Drugog svetskog rata, Mađarska je tada bila na strani fašističke Nemačke, tako da je ceo projekat morao da sačeka još šest godina do prave realizacije kada su, konačno, proizvedeni prvi primerci. A i bolje je tako. Istini za volju, nestrpljivi konstruktor prvi prototip Duflexa napravio je dok se dobro pucalo i tutnjalo, još 1943. godine.

PRVA DVA SLOVA PREZIMENA KONSTRUKTORA (DU) I ČETIRI POSLEDNJA SLOVA REČI REFLEX (FLEX) JASNO OZNAČAVAJU KO JE GAZDA I KAKAV JE FOTOAPARAT SMISLIO.

69. Prvi dizajn Duflexa

Prvih nekoliko prototipova pravljen je bez ikakvih tehničkih nacrti. Proizvodnju ovog fotoaparata Dulović je ponudio, avgusta 1944. godine, Fabrici optike i precizne mehanike "GAMMA" u Budimpešti i tako ovaj model, pored "ličnog imena" Duflex, dobija i "prezime" Gamma. Naravno, kada se ovog posla prihvatila i fabrika, tehnički nacrti konstrukcije fotoaparata postali su neminovnost. Sám konstruktor nije odmah bio stalno zaposlen u "Gammi". Početkom 1947. imenovan je za konstruktora fabrike i tada je nov fotoaparat već bio na vidiku. Osećam se obaveznim da navedem još dve činjenice: prvu da je Duflex proizveden u relativno malom broju primeraka, a druga u vezi s

evolucijom poboljšanja njegovih osobina, ili dizajna, koja je kontinuirano tekla s proizvodnjom. Ovo su bili osnovni istorijski podaci vezani o nastanku fotoaparata koji je u prvj polovini prošlog veka predstavljao svetsku senzaciju.

ZAŠTO JE GAMMA DUFLEX TOLIKO ZANIMLJIV?

Na ovo pitanje najbolje ćemo odgovoriti ako navedemo njegove tehničke karakteristike, a posle ih do detalja objasnimo:

- jednooki refleksi fotoaparat za format filma 24 x 32 mm na filmu tipa 135 s porro prizmom;
- povratno refleksno ogledalo;
- mogućnost izmene objektiva putem bajoneta;

- zavesni zatvarač od dve savitljive metalne folije;
- dodatno optičko tražilo širokougaonog tipa sa svetlim graničnicima za više žarišnih daljina;
- poluautomatska blenda;
- leđa fotoaparata skidaju se kompletno;
- brojač snimaka vraća se na početni položaj pritiskom na malo dugme.

DETALJI

Jednooki refleksi fotoaparat s mogućnošću snimanja s visine oka. Iako su prvi ovakvi fotoaparati napravljeni još 1933. godine (Sport, SSSR, i Ihagee Exakta), iste godine, ali bez prizme, Duflex je uz sve ostale svoje osobine ipak "perjanica" na ovom polju. Prvi prototipovi pravljeni su i sa standardnom pentaprizmom, a kasnije je prihvaćena porro prizma koja je jeftinije, ali i lošije rešenje. Duflex je prvi na svetu dobio i povratno refleksno ogledalo. Istina je da su objektiv imali mogućnost izmene putem bajoneta, ali tih, izmenljivih objektiva, jednostavno, nije bilo. Dve verzije bajoneta bile su na istom telu. Spoljašnji i unutrašnji — nešto slično postoji na Zeiss Ikon fotoaparatom. Ali, ponavljam, iako je fabrika napravila nekoliko prototipova objektiva izmenljivih žižnih daljina i svetlosnih

98. Neobično ali lepo senilo Duflexa

jačina, oni se, jednostavno, nisu pojavili u radnjama. Standardni objektiv Duflexa bio je Artar 3,5/50 mm, izrađen na osnovu "Zeissovog" Tessara. Ovaj objektiv kasnije je dobio ime Gammar i imao je najmanju udaljenost snimanja od svega 10 centimetara kao i plavi antirefleksni sloj. Zbog nedostatka originalnih objektiva fabrika je napravila M 42 adapter, koji je služio za korišćenje "Meyerovih" ili "Zeissovih" objektiva.

Metalni zavesni zatvarač s ekspozicijama u rasponu od 1 do 1/1.000 s bio je atrakcija tog vremena: prvi modeli imali su 1/800 s kao najkraću ekspoziciju. Zatvarač nije imao sinhronizaciju za snimanje blicem, kao što nije postojala ni funkcija samookidača. Širokougaono tražilo sa svetlećim graničnicima različitih boja predstavlja, takođe, novitet. Treba znati da su ovakvo ili slično tražilo, Nikon SP i Leca IIIg dobili tek 1957. godine, znači desetak godina kasnije. Šteta je samo što ovakvo izvanredno optičko tražilo nije pratila i serija originalnih objektiva za koje je ono bilo predviđeno.

Iako su prvi modeli imali ručnu blendu, kasnije je Duflex dobio internu automatsku blendu, što je znatno unapredilo mogućnosti snimanja. Radi lakšeg ulaganja filma ovaj fotoaparat imao je leđa koja su se kompletno skidala. Bila je to moda ondašnjeg vremena. Kasnije se to pokazalo zastarelim i u modu su ušla leđa sa šarkama. U početku, Duflex je imao ručni brojačnik snimaka s oznakama do 45 i još nekoliko crtica (zbog formata 24x32 mm). Kasnije je to postao brojačnik koji se vraćao na početni položaj pritiskom na malo dugme koje je, s vremenom, takođe menjalo svoj oblik i visinu.

ESTETIKA NA VISINI

Pored Dulovića, kao konstruktor pominje se i Laslo Kalman. Napore konstruktora estetski je uobličila posebna ekipa dizajnera predvođena Jožefom

Nemetom, umetničkim savetnikom fabrike. Njihov dizajnerski doprinos bio je nemerljiv, od prelepe i funkcionalne opšte linije, pa do izvanredno estetski rešenih i najsitnijih detalja. Pogledajmo samo gornji deo ovog fotoaparata s oblim linijama koji u sebi skriva i porro prizmu i to tako uspešno da niko ko ne zna ne bi ni pomislio da je u pitanju refleksi fotoaparat. Ili, poluskrivenu nazubljenu crnu dugmad za premotavanje i vraćanje filma smeštenu na krajevima gornjeg dela fotoaparata. Čak i naziv fotoaparata na njegovom gornjem prednjem delu izvanredno deluje. Estetski posmatrano, Duflex je prelep fotoaparat i čak ni danas niko mu ne može staviti bilo kakvu primedbu na njegovu lepotu. Na osnovu svega ovoga može se zaključiti da je Duflex, onako kako je bio zamišljen i napravljen, bio najatraktivniji fotoaparat svoga vremena. To je sasvim tačno, ali, nažalost, medalja ima dve strane.

DRUGA STRANA MEDALJE

Raspolažem mnoštvom podataka koji jasno govore da se Duflex dugo i teško "porađao". Ratno vreme, posleratno, nedostatak kvalitetnih materijala, promene konstrukcionih koncepcija, sve su to faktori koji otežavaju, čak i onemogućavaju da jedan prosečan, a Duflex je bio natprosečan fotoaparat, izađe na tržište. I, prosto je neverovatno da je i izašao i to takav kakav je bio. Usled hroničnog nedostatka kvalitetnih materijala Duflex je imao problema prilikom funkcionisanja, često se kvario, jednostavno, nije bio pouzdan. Jeste da je bio svetska senzacija, ali ako je nešto svetski

NA GORNJEM DELU DUFLEXI IMAJU IDENTIFIKACIONI BROJ OD ŠEST ILI SEDAM CIFARA. DA BI SE OTKRILLO KADA JE DUFLEX NAPRAVLJEN, PRVU CIFRU TREBA ZANEMARITI, DRUGE DVE PREDSTAVLJAJU GODINU PROIZVODNJE U PROŠLOM VEKU, A OSTATAK JE SERIJSKI BROJ FOTOAPARATA.

OVO JE VAŽNA NAPOMENA JER OVAJ FOTOAPARAT, KAO KOLEKCIONARSKA POSLASTICA, NIJE NIMALO JEFTIN. AKO GA NEKO OD NAŠIH ČITALACA POSEDUJE – ON JE BOGAT ČOVEK. TO BOGATSTVO KREĆE SE U RASPONU IZMEĐU 3.000 I 9.000 EVRA. LEPO, ZAISTA LEPO.

poznato, a ima problema, to se brzo pročuje. Zbog nedostatka kvalitetnih materijala fabrika nikako nije uspevala da ispuni planiranu količinu proizvedenih fotoaparata. A i ono što je proizvedeno, teško se prodavalo jer je Duflex bio skup fotoaparat. Za njega je trebalo dati šest do deset prosečnih plata, u tim posleratnim godinama, kada se od malih plata jedva preživljavalo, i kupovina Duflexa bila je za mnoge preveliki luksuz. Znači, pojedincima je Duflex bio praktično nedostupan. S druge strane, u relativno maloj Mađarskoj nije bilo mnogo preduzeća kojima bi takav fotoaparat bio potreban. Iako je za ovaj fotoaparat u celom svetu vladalo veliko interesovanje, porudžbine su slabo stizale jer svet je hteo da vidi kako u praksi taj fotoaparat radi, ali proizvođač nije imao dovoljno primeraka ni za prodaju, pa je slanje oglednih primeraka radi demonstracije bila mislena imenica.

KOLIKO JE DUFLEXA NAPRAVLJENO I KADA?

Ne postoji tačan podatak o tome koliko je prototipova Duflexa napravljeno, njihov broj je maksimum dvadesetak komada. Tokom 1948. godine iz fabrike je izašlo 50 Duflexa, da bi proizvodnja 1949. dostigla 447 primeraka. A sledeće, 1950. godine, samo 11 Duflexa. Kada se to sve lepo sabere, dobija se brojka od 508, što s prototipovima čini ukupno 535 fotoaparata. Konačan broj proizvedenih Duflexa je nešto veći i procenjen je na oko 585. Naime, "Gamma" je proizvela dosta rezervnih delova koji su korišćeni za popravke. Nakon prestanka redovne proizvodnje, od tih preostalih delova sklopjeni su i oni Duflexi do broja 585. I, na kraju, specifikacija pomoću koje se može proceniti vrednost pojedinog fotoaparata.

Duflex Prototip sa tri cifre, u radnom stanju s objektivom Artar: 3.000 – 4.500 evra. Isti model ali bez objektiva, ili bez bajoneta: 2.000. Duflex proizveden 1949. s Artarom ili Gammarom: 2.500 – 3.500. Duflex 1949. u originalnoj poklon kutiji sa M42 adapterom i senilom, sve u izvanrednom stanju: i do 9.000. Duflex, pre ili posle produkcija (1948 ili 1950) s Artarom: 4.000. Duflex 1950, bez četiri zavrtanja na prednjem delu, serijski broj za 1950. godinu 580 ili veći: 5.000 – 6.500 evra.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ

91. Lepo dizajniran regulator ekspozicija s poluskrivenim nazubljenim dugmetom za premotavanje

KOMENTATORSKI PAR
IVANA & MILAN

Još na početku "osnivanja" našeg komentatorskog para, najavili smo da ćemo imate razne goste koji će se oprobati u analizi vaših radova. Znamo da je držanje monopola veoma "moderno" u našem društvu, ali mi nikada nismo bili "mainstream", pa nećemo ni sada. Dve glave bolje misle, dva para očiju vide više, a o trećem i da ne govorimo. Nadamo se da će vas novi pogledi na svet fotografije našeg gosta malo prodrmati i podstaći na nove fotografske poduhvate spremne da istrpe i najžeću kritiku.

gost rubrike
ALEKSANDAR KELIĆ

Gost u ovom broju jeste ALEKSANDAR KELIĆ, predavač fotografije na Visokoj školi strukovnih studija "Beogradska politehnika" i na Fakultetu za dizajn u Beogradu. Svi zainteresovani mogu pogledati fotografije Aleksandra Kelića u broju 9 našeg časopisa (2002), kada smo objavili njegov portfolio.

DRAGAN drobac, ŠID

Pokušaj ekološkog komentara jeste ono što me je privuklo ovoj fotografiji s intrigantnim nazivom "Industrija oko nas". Smatram da u svakoj fotografiji mora postojati uzajamni odnos likovnih elemenata, ali isto tako da fotografija korespondira s gledaocem, da postoji veza autor-fotografija-gledalac. Na ovoj fotografiji intrigantno je to što je dokumentarni sadržaj (mrtva riba koju je reka izbacila na obalu) prikazan u krupnom planu. S obzirom na to što se konzerva nalazi na idealnom mestu (kada govorimo o kompoziciji), postoji mogućost da je autor sam tu postavio, tj. jednim delom aranžirao ovaj prizor. Svetlosne okolnosti vrlo su dobre, pretpostavljam da je snimljeno predveče u smiraj dana što dodatno naglašava ekološku "dramatičnost". Smatram, međutim, da krupan kadar mora biti vrhunac stilizacije,

što s ovom fotografijom nije slučaj. Zbog toga bi se moglo reći da je ovaj snimak na pola puta između dokumentarne i stilizovane fotografije. Trebalo je ili preciznije definisati dokumentarnost prizora, na primer, širim kadrom koji bi obuhvatio još neke dodatne elemente (obalu, reku, čamac, čoveka...) za bolje sagledavanje opšte situacije, ili bolje organizovati, ili samo kadrirati, postojeću situaciju dok se ne postigne precizniji balans između svih elemenata. Bitno je svoju ideju izvesti do kraja, ponekad to znači veće angažovanje u kreiranju postojeće likovne priče ili u svesnoj promeni datog stanja. U ovoj situaciji odnos konzerve i mrtve ribe mora biti suptilniji i ubedljiviji i ne sme ostavljati dilemu da li je konzerva dodata ili ne.

Ja imam psa. To bi mogao biti jedan od naziva ove fotografije na kojoj čak ni mezinac nije snimljen kako treba. Centralna kompozicija, senka posred glave, vlati ispred psa, a drvo iza, prednji plan presvetlo... A mogućnosti koliko god hoćete! Samo nam izgleda da je autora mrzelo da spusti fotoaparatus do samog tla i snimi jedan kadar ispred psa ili da pokuša napraviti neki zanimljiv portret. Moram još da napomenem da su najatraktivnije fotografije pasa dok se igraju, jer praćenje životinje u pokretu daje razmazane linije pozadine, a rezultati su često nepredvidivi i stoga veoma zanimljivi.

I ja imam psa...ali zaista ga imam. Mnogo ga volim i često sam ga fotografisala. Priznajem bez nekih pretenzija, ali sam se uvek trudila da je (ženka je) "uhvatim" u nekom zanimljivom trenutku. Čista konstatacija stanja stvari, plus loš kadar i sve ostalo što je već Milan rekao, nisu dovoljni da bi fotografija bila iole vrednija od sasvim obične i prosečne. Ako je pas vaš, savetujem da sa s njim malo poigrate, naravno, mislim kroz fotografiju, i da prikazete njegov karakter kakav god bio.

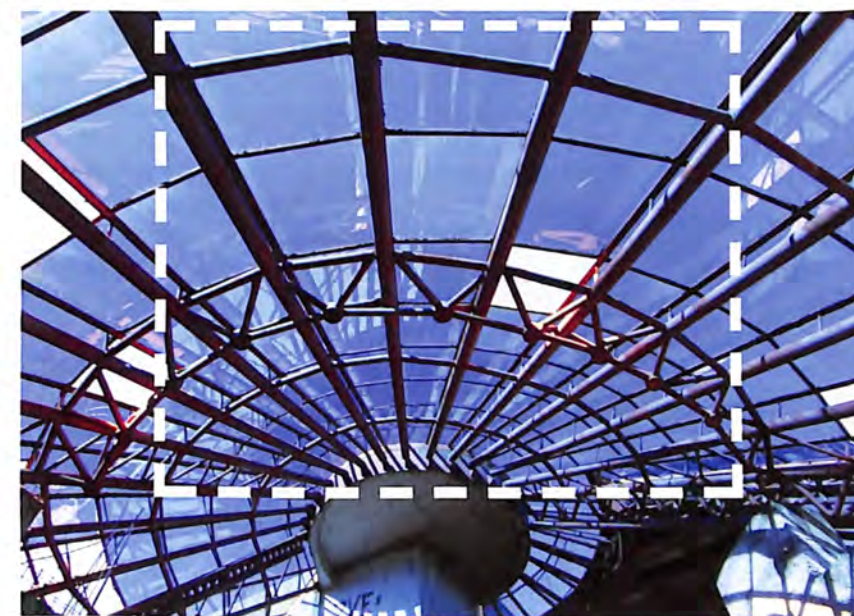

ŽELJKO iličić, LAPOVO

Naziv fotografije "Revolution" sugerise Englezima da je u pitanju okret, a ne revolucija – pogotovu ne u fotografiji. Snimanje arhitekture jeste zanimljivo, ali je i ovde neophodno doneti odluku da li je dominantan sadržaj ili forma. Apstrakciju staklene kupole ruši to

što je na snimku ostavljen višak: centralni stub i još plus senka koju stvara deo kupole. Izbor prave tačke snimanja i tačnog kadra od velike je važnosti, a kada to nije moguće ponoviti, onda nam je na raspolaganju opcija Distort kojom ćemo perspektivu podesiti prema želji, a ujedno eliminisati i neželjeni višak. Pored ovoga, predlažemo autoru da uključi alatku za krop, suzi i rotira kadar, jer ja sam na ovoj fotografiji pronašao još nekoliko zanimljivih kadrova koji mogu biti i okrenuti naopako radi pojačavanja vizuelnog efekta.

DOBRISLAV bajović,
NIKŠIĆ

Evo jedne čudne fotografije na kojoj je odličan motiv, prepun grafičkih elemenata, prosto rečeno propao. Umesto da gledamo u igru linija, pre svega dijagonala, i uzorka koji one formiraju, zatim prelaz svetla i senke, kontrast neba i metalne konstrukcije... gledamo običnu zbrku.

Loš kadar, ugao i pozicija snimanja nisu nam ostavili mnogo za "doterivanje", bilo samo verbalno ili konkretno – u Photoshopu. Jedini spas je ponovo otići (sačekati dobro svetlo) i pronaći pravi ugao i balans koji bi ovu metalnu konstrukciju doveo na nivo rozete (okrugli prozori nad glavnim ulazom u katedralu) ili čak nekog cveta, sve zavisi od svetla i mašte autora. I ovde se, kao i uvek, treba voditi idejom da je manje uvek više. Ovdje ima puno elemenata koji kontriraju jedni drugima, pa se treba odlučiti da li će dominantna biti boja, linije, refleksi, kompozicija...Volela bih da vidim vaš drugi pokušaj.

Iako fotografija ima asocijativni naziv "Suze devojčake", ja sam bio na ivici da proljem suze komentatorske. Svetlo je dobro, devojčica je idealan model, ali je naš fotograf zakazao. I on nije jedini, jer kao da većina naših fotografa ispuca svoj kreativni nagon nakon prvog pritiska okidača i potom ostavi scenu na kojoj se tek tada dešavaju prave stvari. A sada obratite pažnju na ruku. Mi pokrete tela, a posebno ruku, doživljavamo kao apsolutno normalnu stvar jer vidimo trodimenzionalno. Ali kada takvu sliku snimimo, ona postaje dvodimenzionalna i to se najviše odražava baš na rukama. Usled perspektive nestali su neki prstići, a i ova dva koje vidimo ne deluju baš najprirodnije. Ovo je problem s kojim se bore svi koji fotografišu ljude jer je neophodno istovremeno razmišljati o kadru, ali i o poziciji elemenata na slici. Sekundu ili dve kasnije i ovo bi bio lep portret na kome bismo videli i suze, ali i celo lice.

Portret je svakako najteža kategorija u fotografiji, bilo da govorimo o fotoamaterima ili profesionalnim fotografima. Ali je, isto tako, i najinteresantniji. E sad, šta uraditi da taj portret bude dobar. Pre svega, neophodna je dobra komunikacija s osobom koju fotografišete, pažljivo odabrano svetlo i prilagođeno osobi, atmosferi koju želite da dočarate. Ukratko, ono određuje kakav će utisak ostaviti taj portret na gledaoce. Zatim, tu je kompozicija, pre svega uslovljena izborom žižne daljine objektivu, i na kraju poza. Na Srđanovoj fotografiji sve ono što sam navela na početku i nije tako loše, možda bi svetlo moglo biti interesantnije (ovakva difuza više odgovara crno-belom fotografiji jer ističe fine prelaze tonova sive). Ali poza, to je već diskutabilno. Dopada mi se pokušaj portreta u prirodnoj, nenaimeštenoj pozi, ali da li ta poza ima smisla i da li u ikakvoj meri doprinosi opisu karaktera i celokupnoj fotografiji uopšte. Mislim da ne i da je samo odraz fotografisanja u lošem trenutku. Možda bi sasvim "običan" portret (da devojčica gleda u fotoaparatus ili još bolje da je zaokupljena nečim) bio mnogo bolji. Uključivanje ruku i njihova gestikulacija mogu višestruko do doprinesu portretu, ali morate strogo voditi računa na koji način i u kojoj meri. Možda će vam na tu temu biti inspirativne fotografije jednog od najvećih portretista dvadesetog veka, Amerikanca Irvinga Pena, koji je to maestralno radio. Naravno, niko ne očekuje da budete srpski Pen, ali inspiracija je uvek dobrodošla, a od njega možete mnogo da naučite.

SRĐAN stojković, ZEMUN

Gužva pred golom i to na fotografiji bez ijednog igrača. Priznajem da je motiv primamljiv jer je i autor fotografije snimio nekoliko kadrova iste scene iz različitih uglova i s različitim žižnim daljinama objektivna, ali, na žalost, nijedan nije dovoljno dobar. Ne shvatam zašto je na ovoj fotografiji nesretno odsekao klupu, mada ni s njom fotografija ne bi bila nimalo bolja.

ALEKSANDAR tijanić, RALJA

Shvatam potrebu za neobičnim prikazom stvari, koje svo vrlo dobro znamo ali znam i to da takva prezentacija mora biti smisljena. Samo da bi bilo drugačije, za mene nije dovoljno. Šta je autor hteo ovim da kaže, stvarno mi nije jasno. Pretpostavljam da je osnovna ideja bila slika u slici ali su i jedna i druga fotografija potpuno dvodimenzionalne, pa se efekat prostiranja nekoliko planova potpuno izgubio. Scena na fotografiji deo je svakodnevice savremenog fotografa, ali sam sigurna da ona nije ni blizu tako dosadna kao što to ovde izgleda.

ZDRAVKO graovac, BEOGRAD

Lično, volim ovakve motive, prazne prostore koji kao da iščekuju da neko dođe, da se nešto desi. Isto to može da se desi u našoj mašti dok posmatramo fotografiju. To vam je isto kao kada čitate knjigu, pa zamišljate priču "trodimenzionalno". Kao što je zadatak pisca da vam dovoljno slikovito opiše priču da biste vi mogli da je doživite kao sasvim "realnu", tako i fotograf mora da vam sugeriše šta bi sve tu moglo da se desi. Ovakve scene idealna su "scenografija" koja čeka svoje glumce. To je kao onaj izuzetno kratki momenat kada se digne zavesa u

pozorištu (ili upale scenska svetla), dok glumci nisu na sceni i vi imate tih desetak sekundi vremena da stvorite neku svoju priču. Prazan gol na ovoj fotografiji asocira me na prazan ram za slike, svetlo je dobro, nekako obasjava celu scenu, ali je kadar veoma loš, nedefinisan i prosto neshvatljiv (slažem se tu s Milanom). Nekoliko koraka ulevo, da vidimo ceo gol frontalno ili samo manje nakošen, plus klupa i golo drveće u zaista savršeno izbalansiranoj kompoziciji bili bi prava stvar.

Kada fotografija kao svesni umetnički ili dokumentarni čin strada zbog autorskog stava, umesto duše iza nje ostaje ideja. Ideju nakon toga može iskoristiti bilo ko jer s nekim drugim elementima to nije više ista fotografija. Iz samo autoru poznatih razloga najzanimljiviji deo ove scene

jeste fotografija koja je zarobljena na kompjuterskom ekranu. Zanimljiv kadar bio bi primeren konkursu za autoportret, ali od ovako postavljene fotografije jedino što se računa jeste ideja jer je sve ostalo izvedeno u najmanju ruku pogrešno. Postavka elemenata je takva da kada nam pogled krene sleva nadesno, u čuvenom "zlatnom" preseku nalazi se crna rupa od jedva prepoznatljivog zvučnika. Ton na fotografiji nastao je kao posledica autorove nemarnosti prema balansu belog tako da se kao takva fotografija ne može upotrebiti ni u svrhe promocija informatičkih tehnologija...

Shvatam da je crveni "fića" tu da bi razbio monohromatičnost prizora, ali je mogao biti i sretnije iskorišćen. Da je fotografisano pola sata ranije, svetlo bi bilo mnogo bolje i dodatno bi naglasilo toplu crvenu boju automobila i dodalo bi topao ton celoj sceni. Bilo bi lepo, takode, da horizont ne pada i da je kompozicija zanimljivija: na primer, da se "fića" nalazi sasvim napred, mnogo krupnije, pa da vidimo, u stvari, samo jedan njegov deo, a da pejzaž deluje više kao pozadina. To bi dodatno naglasilo jači kontrast i kompozicija bi bila zanimljivija. Što se mene tiče, sve bi "živnulo" da je na fotografiji i čovek ili par. Ova konstatacija da je "fića" ostavljen usred zime (jer, naravno, ne može dalje) baš i nije mnogo intrigantna.

ĐORĐE gavrilović, BAJINA BAŠTA

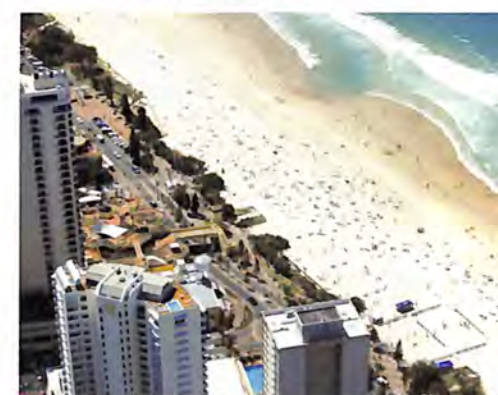

Fotografija je priča. Da li će biti duga ili kratka, zavisi od autora i njegove umešnosti da pažnju posmatrača zadrži što je moguće duže. Kao i svaka priča, i fotografija mora imati uvod, razradu i zaključak, ali i ostavljenu mogućnost da je mašta posmatrača nadogradi nekim svojim ličnim elementima. Kada pogledamo ovu fotografiju, možemo da konstatujemo da je priča vrlo kratka: zimsko jutro i stari, crveni "fića". Mesto uvoda pogleda u priču je preekspozirano, pa ga odmah preskačemo, razrada nas vodi desno s automobila u prazan prostor i jedino što se nameće kao zaključak jeste da, ukoliko ste baš dobro obratili pažnju, vlasnik nije registrovao auto. Da je ovo pismeni zadatak, ispod ocene pisalo bi: pokušajte s promenom ugla snimanja, pokušajte s detaljima koji mogu biti veoma zanimljivi: sneg-točak-put ili far-deo crvene haube-belina snega ili isto to ali s migavcem i videćete da ova kratka priča brzo može postati roman s nekoliko poglavlja.

DIGITALAN foto-komentar

Kadar. Veoma relativna kategorija koja ipak ima određene zakonitosti. Kao što smo pomenuli u priči o Corel Painteru, još od vremena antičke Grčke ljudi tragaju za pravilima pomoću kojih bi svoju viziju na najbolji način pretvorili u umetničko delo. Danas kada je fotoaparata postao veoma "pametna" sprava, autor može svu svoju pažnju posvetiti motivu i njegovom položaju na slici, izrezu iz ogromne lopte koju definiše daljina do koje nam pogled seže. Kako bismo još jednom ukazali na važnost kadra, odabrali smo ovu fotografiju čiji deo, a uz minimalnu obradu, daje sasvim novu sliku i drugačiju priču

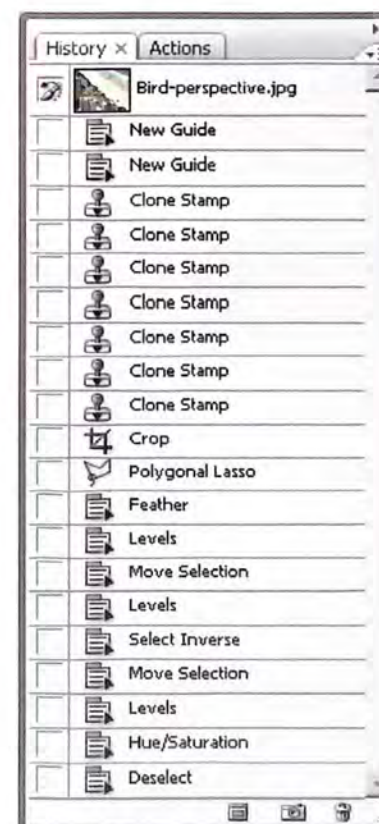
Naš čitalac je imao priliku da "prošeta" Australijom, a u ruci je nosio Pentax K100D (File Info je čudo) podešen na Landscape Mode automatiku. U redu, ako baš mora! Potrudio se, takode, da nam napravi odabir u kome ima i nekoliko zanimljivih panorama nastalih na obali okeana. Ali, moramo da primetimo da naš fotograf mora, pod obavezno i što pre, da svoju "vaser-vagu" (to je ono čime zidari određuju horizontale i vertikale) odnese na baždarenje. Horizont se ne bi zvao tako da nije horizontalan, a na fotografijama koje smo primili more curi malo levo, malo desno...

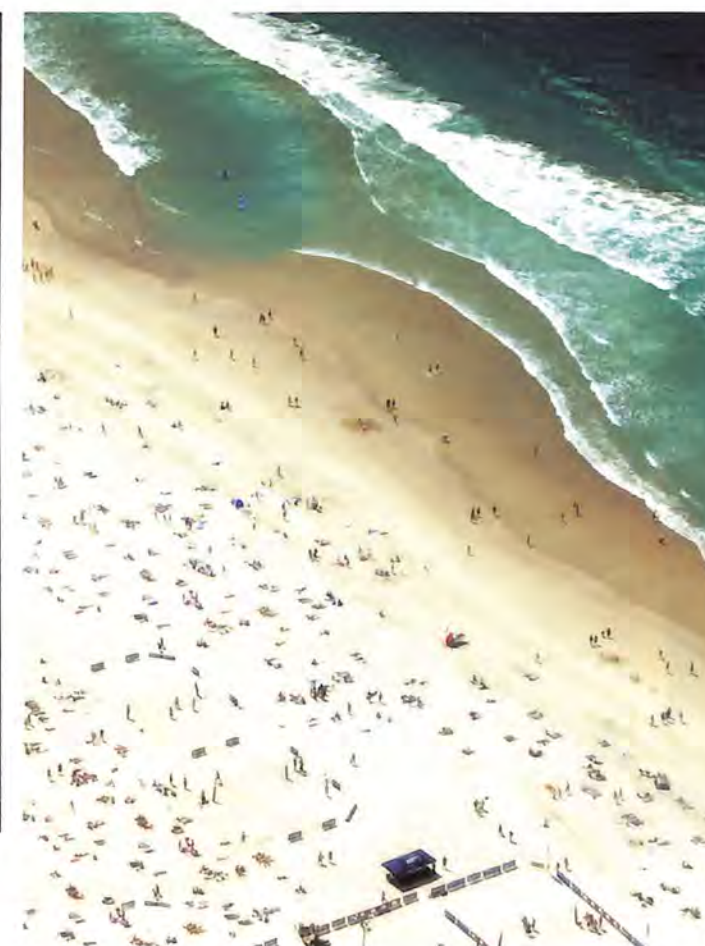
Originalna fotografija

Linije izreza. Crvene tačke označavaju mesta s kojih je klonirano kako bismo obrisali ono što je preostalo u donjem delu

Kartica History i izgled gotove fotografije. Vidimo da je upotrebljen minimalan broj operacija koje su dovele do ovakvog izgleda

Konačan izgled nakon dodatnog izreza i podešenog kontrasta

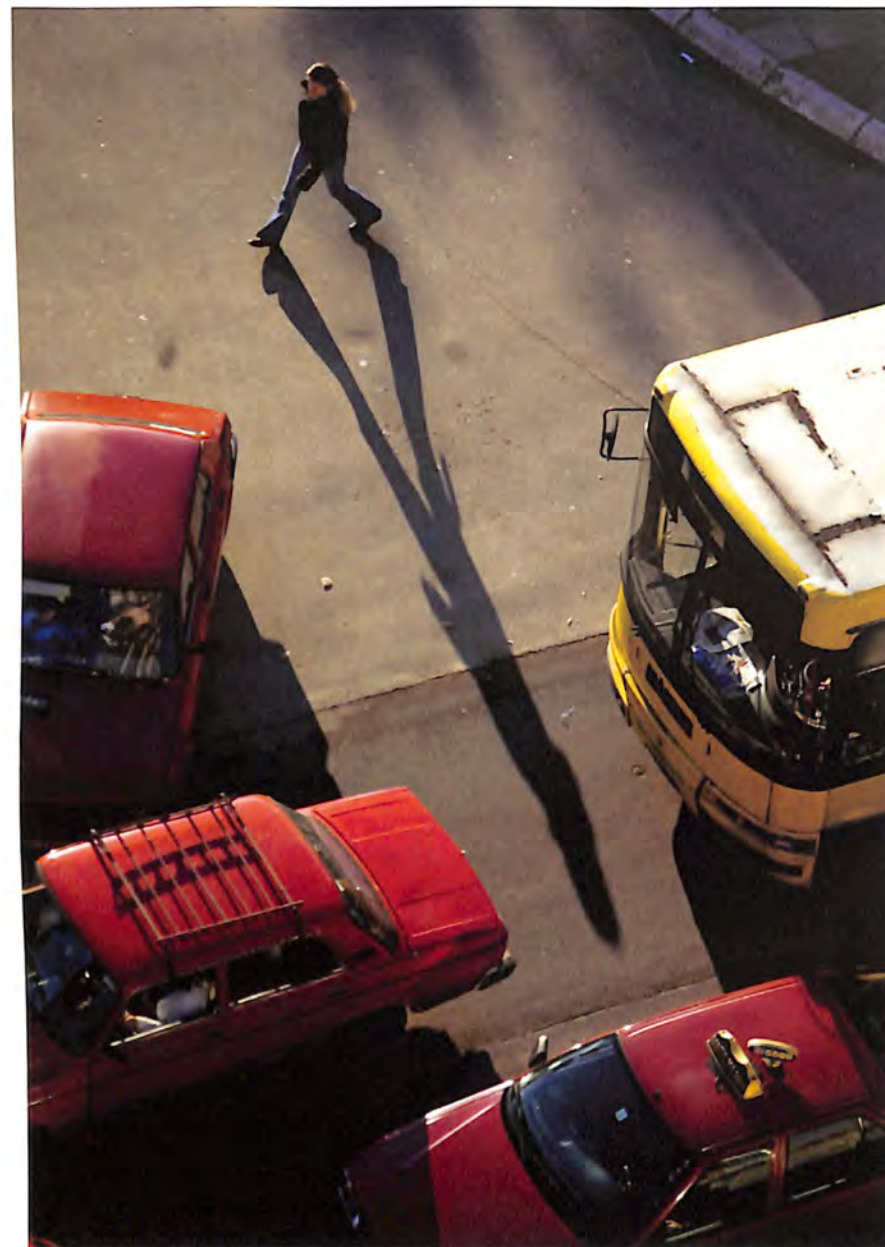
Posebnu pažnju privukla mi je fotografija snimljena s vrha zgrade na kojoj se vidi prizor na obali. Autor kao da nije mogao da se odluči, pa na istom snimku imamo i naselje, plažu i veoma malo mora. Po mom mišljenju, najzanimljiviji deo ove fotografije jesu ljudi na plaži koji podsećaju na slova nekog teksta, ali je, da se tako izrazim, poruka koju taj tekst nosi izgubljena u masi bespotrebnih detalja. Gledana u originalu, fotografija je sasvim dobra kao dokument koji možete da pokažete prijateljima kako bi oni shvatili gde ste vi to bili. Ali kada odsečete veći deo fotografije koji ćemo proglasiti viškom, dobićete novo, mnogo

konkretizovano viđenje iste priče, koje je uz to i malo "umetnički" obojeno. Prvi potez jeste određivanje kadra koji sam ja uradio pomoću vodećih linija, a vi za donošenje odluke možete koristiti i alatku za krop jer vizuelno odvaja deo koji ćemo odbaciti. Nakon postavljanja vodećih linija, iskloniraćemo delove koje treba ukloniti sa slike i to namerno s dela koji će kromom biti odstranjen. Nakon kropovanja lasom selektujemo gornji deo fotografije – more i malo obale. Selekciju omeškamo za oko 200 piksela (Select > Modify > Feather) i potom podesimo kontrast i osvetljenje pomoću alatke Levels (Image > Adjustment > Levels). Nekoliko puta sam pominjao upotrebnu vrednost stare alatke Brightness & Contrast, koja sada ima mnogo bolju kontrolu i uticaj na fotografiju tako da je moguće ovu operaciju uraditi i tim alatom. Kako pojačavanje kontrasta pojačava i saturaciju, blago ćemo desaturisati selektovani deo (Ctrl > U). Okrenemo selekciju (Shift > Ctrl > I) i podesimo kontrast preostalog dela fotografije. Budući da je snimak dovoljno kvalitetan, može uz malo doterivanja izdržati čak i povećanje za izložbu.

Najbolja digitalna fotografija

Nekako blisko ostalo je sećanje na vreme kada smo postavljali čuveno pitanje: šta je digitalno u digitalnoj fotografiji? Danas bi možda primerenije bilo pitanje: šta je fotografsko na digitalnoj fotografiji, a kao odgovor može da posluži jednostavna konstatacija: ideja i invencija koju bi mogli proglasiti i majkom svega kreativnog. Bez inventivnosti teško da se može stići i do kreativnosti pa kakve god ideje imali. A vama kao da je zafalilo od svega po malo. Možda je jedan od razloga i veliki broj konkursa i mogućnosti pa je nekako teže odlučiti se i u tom donošenju odluka prođe vreme. Nećemo vas kritikovati, ali s obzirom šta šaljete na konkurse, ovaj kao da vam promiče. Nadamo se da ćete pokušati da, pre svega, budete fotografi, a tek onda digitalni.

NAGRADA MAJICA COREL – LUKA KNEŽEVIĆ, Beograd, "U gužvi"

MIDRAG IGNJATOVIĆ, Niš, "Akt"

NAGRADA MAJICA COREL – NENAD STANKOVIĆ, Jagodina

NEMANJA KNEŽEVIĆ, Beograd, "Izlaz"

VLADIMIR PAVLOVIĆ, "Kamion"

IVICA KOSTIĆ, Niš, "Kroz staklo"

MARIJANA ŽUNIĆ, Bavanište, "Jesen"

PROPOZICIJE ZA KONKURS

Pokrovitelj: **HSM informatika**
 Tema: "Najbolja digitalna fotografija"
 Broj radova: do 10 fotografija po autoru
 Tehnika: digitalne fotografije
 Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi).
 Radovi moraju biti propisno obeleženi (u File Info ili File Properties upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata)

Rok za slanje fotografija: **do 10. u mesecu**

Nagrade konkursa – mesečne:
 Promo materijal firme Adobe (majice, kape, torbe...)
 Završne nagrade konkursa:
 1. nagrada – ADOBE PHOTOSHOP CS3;
 2. nagrada – ADOBE LIGHTROOM;
 3. nagrada – ADOBE PHOTOSHOP ELEMENTS
 Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs "Najbolja digitalna fotografija"

DRAGANA STANKOVIĆ, Niš, "Plava kuća"

SLAVOLJUB MACIĆ, Beograd, "Nekada"

PRVA NAGRADA – DARKO RADANOVIĆ, Beograd, "OKKKO"

PROPOZICIJE ZA KONKURS

Pokrovitelj: Refot B
 Tema: "Autoportret"
 Broj radova: do 10 fotografija po autoru
 Tehnika: analogne i digitalne fotografije
 Format: minimalno 13 x 18 cm
 (za digitalne fajlove 300 dpi)
 Radovi moraju biti propisno obeleženi (na poleđini fotografije, kod digitalnih fajlova u File Info ili File Properties, upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata)
 Rok za slanje fotografija: **do 10. u mesecu**

Nagrade – svakog meseca:
 1. nagrada: pretplata na časopis Refoto,
 2. nagrada: SanDisk Digital Photo Album
 3. nagrada: knjiga "Elementarna tehnika fotografisanja"
 Godišnje, završne, nagrade:
 1. nagrada: NIKON D-SLR FOTOAPARAT
 2. nagrada: NIKON KOMPAKTNI DIGITALNI FOTOAPARAT
 3. nagrada: LOWEPRO FOTO-TORBA

Fotografije slati na adresu:
 REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs "Autoportret"

Autoportret

Izgleda da su se autoknipsevi i daljinski okidači usijali do maksimuma jer je teška, ali veoma provokativna tema "Autoportret" izazvala veliki odaziv. Ponovićemo poznatu konstataciju da smo zajedno prevalili dug put i da nam je sada glavni problem da odaberemo najinspirativnije radove sa specifičnim pristupom, dok je ranije

najveća muka bila odabrati iole kvalitetne fotografije. Predstaviti sebe drugima oduvek je bilo teško, a isto to uraditi pomoću jedne fotografije – još je teže. Smisliti način kako snimiti svoja razmišljanja, snove ili blago razotkriti neke svoje intimne tajne postao je imperativ vaših

TREĆA NAGRADA – TIJANA JEVTIĆ, Užice, "Axolotl I"

DRAGAN DROBAC, Sid, "Autoportret"

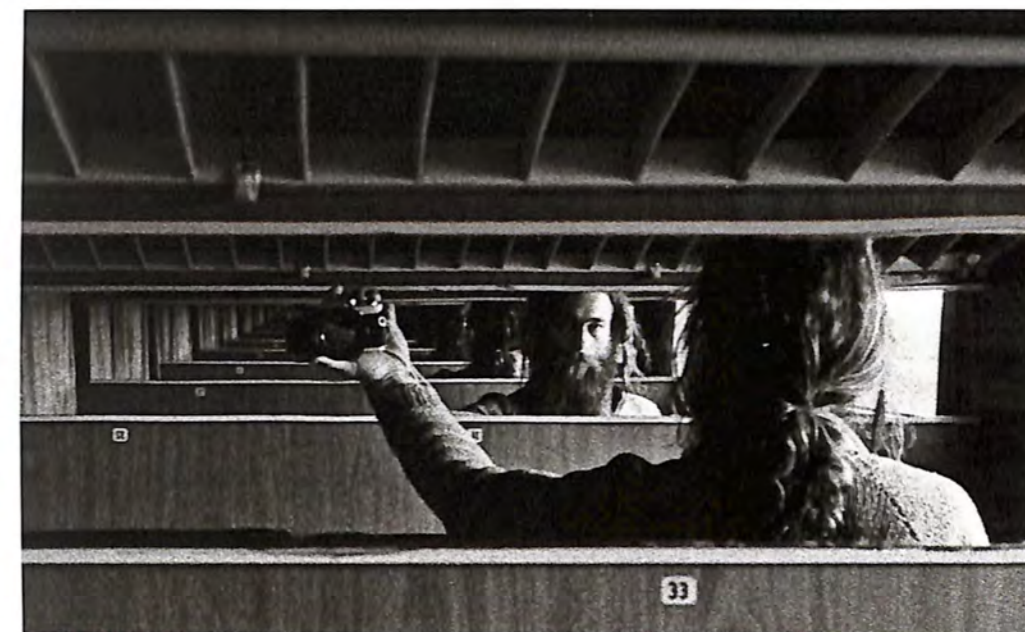
AGNES KANTARDŽIĆ, Temerin, "Autoportret"

snimaka i kao da su se u okviru ove teme sakupila sva iskustva koja smo stekli na prethodnim konkursima. Ima tu i eksperimenta, senki i svega što smo do sada uradili. Uostalom, pogledajte šta smo vam odabrali u ovom broju, uz sve čestitke autorima i poziv svima da se ohrabre i otkriju neki delić sebe.

M. A.

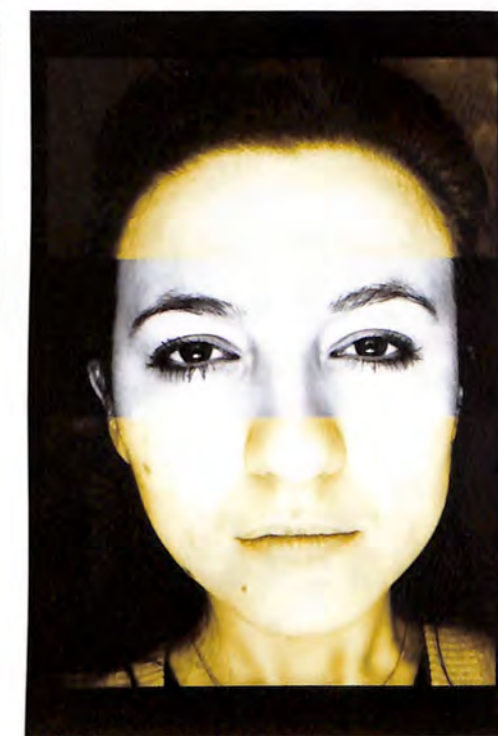
LUKA KNEŽEVIĆ STRIKA, Beograd, "Baterija IV"

DRUGA NAGRADA – el gvojos, Beograd, "Voz s leđa"

BOGDAN RADENKOVIĆ, Piroć, "Autoportret"

DRAGANA STANKOVIĆ, Niš, "Autoportret"

SAŠA RADOŠAVLJEVIĆ, Beograd, "Cvetni doktor"

PRVA NAGRADA – Inkđzet papiri (firma ColorSys), NIKOLA BARBUTOV, Beograd, "Svetlost, vetar i senke"

PRAKSA NA DELU

Zima

Zima, zima, e pa šta je?

Kada smo započeli naše promenljive konkurse pitali smo se da li ćete uspeti da odgovorite na zadatak u tako kratkom roku. Naša druga tema nije prošla ništa lošije jer su radovi predstavljali odgovor na sve navedene oblasti, jer imamo i crno-bele fotografije, grafizme, atmosferu, detalje i još mnogo toga. I, na kraju, ako ništa drugo, sada se vidi koliko ste spretni kada fotografišete u rukavicama.

PROPOZICIJE KONKURSA

Pokrovitelji: promenljivi po broju

Tema: vezana za rubriku *Praksa na delu*

Broj radova: do 10 fotografija po autoru

Tehnika: analogne i digitalne fotografije

Format: minimalno 13 x 18 cm

(za digitalne fajlove 300 dpi)

Radovi moraju biti propisno obeleženi (na poledini

fotografije, kod digitalnih fajlova u File Info ili File

Properties, upisati naziv fotografije, ime i prezime

autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata)

Rok za slanje fotografija: **do 10. u mesecu**

Nagrade – u svakom broju dodeljuju se nagrade za tri najbolje fotografije koje određuje sponzor konkursa za taj broj. Na kraju godine tri najuspešnija autora proterke godine čekaju vredne nagrade sponzora konkursa

Fotografije slati na adresu:

REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd

za konkurs "Praksa na delu"

MARKO STALEVSKI, Beograd, "Padina"

MIODRAG IGNJATOVIĆ, Niš, "Brazde"

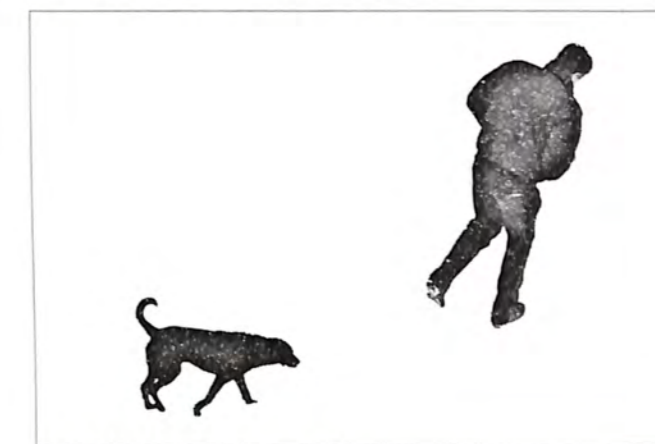
MARKO STAMATOVIĆ, Kragujevac, "Pejzaž"

PREDRAG ĐERMANOVIĆ, Novi Sad, "Fruška gora"

DRUGA NAGRADA – Knjiga "Digitalna fotografija", (firma Micro knjiga), IVICA KOSTIĆ, Niš, "Bez naziva"

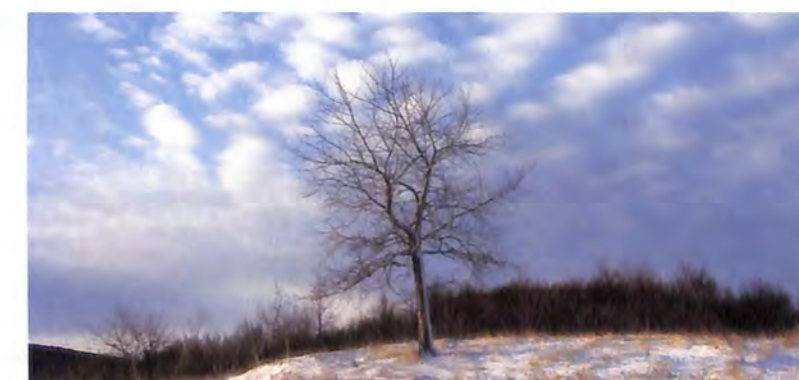
DEJAN BEĆIRIĆ, Beograd, "Čovek i pas"

TREĆA NAGRADA – USB flash 1GB, (Big Apple), DALIBOR ČERŠKOV, Niš, "Jutro u parku"

ZLATKO PAVLOVIĆ, Pale, BiH, "Automobil"

ALEKSANDAR TIJANIĆ, Rajla, "Radan planina"

SAŠA RADOSAVLJEVIĆ, Beograd, "Dunav"

DRAGAN JABLANOVIĆ, Beograd, "Bez naziva"

SLAVOLJUB MACIĆ, Beograd, "Projekcija"

ALEKSANDAR TRAJKOVIĆ, Niš, "Ona i dalje čeka"

NEMANJA KNEŽEVIĆ, Beograd, "Snežna oranica"

STEVAN BIČANIN, Niš, "Tragovi u snegu"

U broju 46 došlo je do greške u imenu autora za trećenagrađenu fotografiju. Ovim putem se izvinjavamo i ispravljamo grešku. Autor fotografije Bojan Velovan, Beograd.

Ujedno molimo autore da poštuju propozicije i upisuju podatke u File Info kako ovakvih grešaka ne bi bilo.

Fantastična ponuda!

vrednost
835 din

POKLON Lowepro Peak PX 60 foto-torba

KADA SE PRETPLATITE NA REFOTO ČASOPIS

Za samo **1.500 dinara**, koliko iznosi pretplata na 6 brojeva, dobićete vaš omiljeni časopis na kućnu adresu i na poklon Lowepro Peak PX 60 foto-torbu za kompaktni fotoaparati ili video kameru.
(Poštarina je uključena u cenu.)

PONUĐA VAŽI SAMO ZA PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJU ZALIHE!

NAPOMENA: Torbica se dobija uz prvi sledeći broj!

Dimenzije torbe:
14 x 6,5 x 16 cm

telefon

+381 11 344 9641,
344 9642

faks

+381 11 446 0234

e-pošta

info.refoto@refoto.co.yu

pismo

REFOTO, Pčinjska 17,
11 000 Beograd

Odaberite najlakši i najbrži način da poručite časopis ili neka od izdanja:

Naručujem časopis REFOTO, ili druga ponuđena izdanja, koja ćete mi isporučiti na sledeću adresu:

PRETPLATA NA REFOTO
6 brojeva časopisa
(upišite od kog broja želite pretplatu)

UPOTPUNITE VAŠU ARHIVU
(upišite broj ili brojeve časopisa koji vam nedostaju)

POVEZAN UKORIČEN KOMPLET REFOTO
(upišite godinu ili godine izdanja koje želite)

KNJIGA "ELEMENTARNA TEHNIKA FOTOGRAFJE" Prof. Dragoljuba Kažića (označite polje)

KNJIGA "DRAGOLJUB TOŠIĆ - FOTOGRAFJE" Foto-monografija (označite polje)

Ime _____

Prezime _____

Adresa _____

Grad/Pos. Fah _____

Telefon _____

E-pošta _____

Datum / Potpis _____

kupon za slanje fotografija
(do 10 fotografija po konkursu)
VAŽI ZA SVE KONKURSE

ReFoto
konkursi

NARUČITE

ČASOPIS ILI NAŠA DRUGA IZDANJA

PUTEM **PORUDŽBENICE** ČASOPISA KOJU S UPLATNICOM POŠALJETE NA ADRESU: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd ili

POZOVITE 011/303-4373 NIKON Shop u kojem možete kupiti sva ponuđena izdanja

Pretplata za 6 brojeva časopisa REFOTO iznosi din. 1.500 sa plaćenom poštarinom Uz pretplatu dobijate na poklon Lowepro Peak PX 60 foto-torbu (važi samo za područje Srbije)

+ poklon

Upotpnite svoju arhivu časopisa **REFOTO** (brojevi 1, 2, 3, 4, 5, i 6 su rasprodati). Od broja 7 do 28 cena po komadu je 180 din. a od broja 29 iznosi 250 din plus poštarina od 55 dinara po komadu.

Povezan komplet REFOTO časopisa za 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 i 2007. godinu, din. 2.000 + PTT (din. 160) po kompletu

"Elementarna tehnika fotografije" prof. Dragoljub Kažić, din. 450 + PTT (din. 140)

"Dragoljub Tošić – Fotografije", Foto-monografija, din. 1.500 + PTT (din. 180)

PRETPLATA
NA GODINU DANA ZA 6 BROJEVA
IZNOSI 1.500 DINARA
(poštarina je uključena u cenu)

TEKUĆI RAČUN (dinarske uplate)
255-0009780101000-19
(Samo za područje Srbije)

PRETPLATA ZA INOSTRANSTVO
NA GODINU DANA ZA 6 BROJEVA IZNOSI 51 EVRO
NAPOMENA: Specijalna ponuda ne važi za inostranstvo.

EUR 936 2609 10
PRIVREDNA BANKA BEOGRAD a.d. – Beograd,
SWIFT CODE: PBBYUBG BENEFICIARY (korisnik):
REFOT B – Beograd Pčinjska 17
Account 5401-978-0001032 s naznakom
PRETPLATA ZA REFOTO.

DEVIZNI RAČUN
INTERMEDIARY (posrednička banka):
Deutsche Bank AG – Frankfurt/M,
SWIFT CODE: DEUTDEFF
ACCOUNT WITH (banka korisnika):

Kopiju uplate dostaviti na faks:
381 11 446 0234 ili poslati na adresu Redakcije

BUDITE I VI KREATOR VAŠEG OMILJENOG ČASOPISA

Poziv čitaocima

Ako mislite da imate sjajne fotografije koje i ostatak sveta treba da vidi, informišite se za koje rubrike možete poslati fotografije i kako

KONKURSI

- Konkurs časopisa PRAKSA NA DELU;
- Konkurs s temom AUTOPORTRET;
- Konkurs s temom NAJBOLJA DIGITALNA FOTOGRAFIJA.

RUBRIKE

- **PUTOPIS**
Do dvadeset fotografija, kratak tekst u kojem ćete opisati vaše utiske i iskustvo koje ste stekli na putovanju. Fotografije minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.
- **U FOKUSU**
Pošaljite do tri fotografije (po jednom broju časopisa) minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.
- **FOTO-KOMENTAR**
Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

DIGITALAN FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

INT@RNET

– Na našoj internet-prezentaciji odredili smo prostor za veb-galeriju. Do deset fotografija, portret i kratak tekst o vama. Fotografije veličine do 500 piksela (duža strana) u rezoluciji 72 dpi, JPEG, RGB.

Kako da pošaljete fotografije

@-POŠTOM

- prikačite samo jednu fotografiju uz vaš mejl i u file info napišite ime i prezime, adresu i eventualno tehničke podatke o fotografiji;
- ograničite veličinu fotografije na 1,5 MB;

U FOKUSU, citaoci@refoto.co.yu, subject: *U fokusu*
FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.yu,

subject: *Foto-komentar*

DIGITALAN FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.yu, subject: *Digitalan foto-komentar*
VEB GALERIJA, citaoci@refoto.co.yu, subject: *Veb-galerija*

POŠTOM

Fotografije odštampane na papiru ili narezane na CD (a možete i jedno i drugo). Ako ih šaljete za više rubrika, nije potrebno da šaljete više kompaktnih diskova, već ih samo rasporedite u posebne foldere i imenujte ih nazivom rubrike ili teme. **Obavezno napišite podatke na poleđini fotografije ili u fajl info (ime, prezime, adresa, kontakt, naziv rada, eventualno tehnika rada).** Pažljivo ih upakujte (najbolje u koverte s vazdušnim jastucima) ili ih dodatno ojačajte kartonom.

Adresa je REFOTO, Pčinjska 17, 11 000 Beograd.

U sledećem broju – maj 2008

- Prisetili smo se starih vremena kroz crno-bele fotografije vojvođanskog majstora fotografije Stevana Lazukića koji, na žalost, više nije sa nama
- Umesto puške, okačili smo fotoaparate i teleobjektive i krenuli u lov na sitnu i krupnu divljač, ptice, gmizavce i uvek intrigantan makro svet životinja
- Još jedno forenzičko istraživanje otkriće kako stati na put učestalim fotografskim zločinima
- Bangladeš u par crta: dramatično svetlo, izražajne boje, gužva na ulici, mnoštvo detalja i interesantnih lica
- Predstavljamo vam Foto-klub Paraćin, jedan od najaktivnijih u protekloj godini
- Nebu pod oblake i rame uz rame s Dragoljubom Zamurovićem osetili smo čari letenja i fotografisanja iz balona

Pentax K200 naslednik je modela K100 i namenjen je početnicima u D-SLR svetu, a donosi niz poboljšanja

Nikon D60 nastupio je kao pojačanje u "Nikonovoj" ponudi D-SLR fotoaparata za početnike i foto-amatere

Sigma 30 mm, f/1,4 EX DC HSM isključivo je namenjena za D-SLR fotoaparate sa APS-C veličinom senzora i pokriva vidni ugao od 45 mm (ekv. formatu od 35 mm)

Leica D-LUX 3 ima rezoluciju od 10,4 Mpix, 4 puta optički zum sa stabilizacijom slike a bazirana je na Panasonicu LX-2

FOTO-KOMENTAR

SRĐAN R. STOJKOVIĆ

Upućujem najpre iskrenu zahvalnost Ivani i Milanu na strogom, dobronamernom i poučnom komentaru. Iznetim primedbama ne bih imao šta da dodam. Moram priznati da mi je simpaticiji Ivanin pristup koji otkriva jedan tipičan senzibilitet nežnih duša. Milanov pristup dobrog sparing partnera takođe ostavlja utisak. Uz ovaj mejl šaljem vam portret devojčice.

Pre svega, nadamo se da Vam je komentar pomogao. U ovom broju dobili ste šansu za revanš, ali... opet ste "nadrjali". Nećemo ponovo da Vas mučimo, komentar ste već verovatno videli, ali poručujemo Vam da svakako ne odustajete jer posle kiše uvek dođe sunce, tj. svaki trud se kad-tad isplati.

SLANJE E-POŠTOM

KENNY MCCORMICK

Svako ima svoj omiljeni časopis, pa tako i ja. Refoto nije loš. Tako vas ja opisujem – nekako mi je to najrealnije. Sviđaju mi se nove rubrike – Praksa na delu, ali mi se ne sviđaju fotografije (prosečne su). Takvo mi je i mišljenje o konkursima (skidam kapu majstoru Ivici), nekad se prosto blago iznerviram kad vidim kakva fotka pobeđi. Zbog čega takve fotke dobijate – to je drugo pitanje. Možda bi drugačije nagrade stimulisale autore da pošalju fotografije (kome treba adobe kačket?!), a i način slanja bi mogao biti promenjen. Ako mislite da neko kupuje vaš časopis samo da bi imao kupon za slanje fotografija, onda nemamo šta više da razgovaramo (ja fotografije ne šaljem zato što sam lenj, kao i većina fotografa). Smatram da takva ograničenja ne bi trebalo da postoje, čemu pošta kad postoji Internet?! Nije toliko teško pogledati malo veći broj fotografija – one dobre vas nokautiraju na prvu loptu! A verovatno bi dobili veću količinu onih zaista dobrih. E, da – Đorđe Delević je bio u pravu za mnoge stvari! Eto, takav je moj omiljeni časopis.

I pored sve kritike i dalje smo Vam omiljeni časopis! Za nas je to velika vrednost jer prava ljubav "voli mane". Znamo da vas je (čitaoce) teško impresionirati, uglavnom i ne pokušavamo jer svemoćni Internet nam tu debelo uskače u ring. Možda fotografije koje objavljujemo i nisu uvek sjajne, ali je bitno da su ih snimili naši fotografi, naši čitaoci. Ne želimo da budemo još jedna kopija britanskog ili američkog fotografskog časopisa, već da prikazemo našu fotografsku scenu onakvu kakva zaista jeste i da pokušamo da je unapredimo. Ne znamo od kada pratite časopis, ali dovoljno je da pogledate neke od naših prvih konkursa i shvatite da je naša misija već uspela. Prošlogodišnji konkurs "Svetlost i senke" bio je otovoren i za slanje fotografija preko Intereneta ali, verujte da osim ogromnog broja fotografija, nismo dobili znatno bolji kvalitet. Trenutno nismo u mogućnosti da otvorimo

ovakvu opciju za ovogodišnje konkurse, a, iskreno, toliko problema imamo s neobežanim fotografijama koje nam stižu, da nam je jasno da bi slanje preko e-pošte te probleme utrostručilo. I za kraj, ne budite lenji, Vaš prvi pokušaj slanja fotografija nije bio uspešan, ali to ne znači da sledeći neće. A možda Vam se više sviđe fotografije u ovom broju i podstaknu da se oprobate barem još jednom. I, da, kačketi, majice, torbe, USB fleševi i razni drugi pokloni koji se dele u svakom broju za najbolje fotografije samo su mala pažnja naših sponzora, a glavne nagrade svakako su veoma vredne. A što se kupona tiče, on ima više namensku vrednost jer na njemu pišu svi podaci o vama i poslatim fotografijama za razliku od file info koji je skoro uvek prazan iako mi stalno apelujemo da u njega upišete sve podatke. I dalje nam je neshvatljivo zašto ste svi lenji da obeležite svoje fotografije jer sve one nepotpisane, pogadate, završavaju u korpi za otpatke.

REFLEKSI U STAKLU

STEFAN RADIĆ, SOMBOR

Pre mesec dana imao sam priliku da obidem Vilhelmu u Štutgartu, to jest, veliki zoo vrt. Većina kaveza su, u stvari, staklene "kutije" i kako god da sam pokušavao da nešto snimim mojim kompaktnim digitalcem, blic mi se vraćao pravo u objektiv. Pokušavao sam da se udaljim, ali je tada sve bilo još gore jer bi bilo osvetljeno celo staklo. Ništa bolje nije bilo ni s isključenim blicem jer je svetlo iznutra, pogotovo ono iz akvarijuma, osvetljavalo i mene, pa bi se baš lepo ogledao na staklu. Ima li tome pomoći?

Rešenje ovakvog problema više je nego jednostavno i sastoji se od izrade zaklona kojim ćemo dozvoliti da samo svetlo koje direktno prolazi kroz staklo stigne do objektiva. Svetlo možemo blokirati šakom, tj. obavijemo prste oko objektiva, a dlan naslonimo na staklo. Ozbiljnija varijanta je parče rebraste gume koja će nam dati udobnost u radu i koja će služiti kao gumeni protivsunčani zaslon (zonen blenda) na malom digitalcu. Ukoliko želite da ugrađenim blicem dosvetlite scenu koju vidite kroz staklo, ovakvim fizičkim razdvajanjem objektiva i blica nećete dobiti nikakve refleksije, osim možda na staklima u pozadini, ali ta vrsta refleksije može da se izbegne promenom ugla pod kojim se fotografiše.

POKLON UZ PRETPLATU

DUŠAN MIRKOVIĆ

Vaš sam pretplatnik duži niz godina i svideo mi se marketinški štos da nagradite pretplatnike torbicom. Ali šta da radim ako i nakon ovih šest meseci ostane isti poklon: jednu sam zadržao, drugu poklonio, ali nisam siguran da mi je potrebna i treća torbica, bez obzira na to što je na njoj stari logo časopisa – za koji sam pomalo emotivno vezan.

Inače, svidela mi se nova koncepcija jer ste se nekako više okrenuli nama – amaterima.

Nismo ni mi prevideli tu činjenicu, pa smo vam spremili još neka iznenađenja koja će u narednih nekoliko meseci stizati u torbici kojih nema još mnogo. A kada ih potrošimo, očekuju vas novi, ali veoma lepi pokloni.

ASTRO FOTOGRAFIJA

MARKO PILIPOVIĆ

Poštovana Redakcijo, skoro sam kupio teleskop, pa bih voleo da kroz isti fotografišem noćno nebo. Posedujem Nikon D40, pa bih Vas zamolio za pomoć oko pronalaza adaptera za ovaj fotoaparatus. Takođe bih voleo nekoliko kratkih saveta u vezi s određivanjem ekspozicije.

U našem broju 24 iz 2004. godine možete pronaći tekstove o fotografisanju noćnog neba koji vam mogu pomoći. Nažalost, do adaptera na našem tržištu jako je teško doći. Ukoliko posedujete kreditnu karticu, možete na e-bay.com pronaći adaptere (možda je bolje reći držače fotoaparata na teleskopu), u rasponu od 15 do 30 američkih dolara. Budite spremni da na tu cenu dodate poštarinu, carinu i porez. Mada, kada se budete preračunali, ukoliko ste vični majstorisanju, možete adapter vrlo lako i napraviti. Što se tiče saveta, ne postoji univerzalno rešenje za određivanje ekspozicije. Podesite fotoaparatus na B mod (bulb), najveću blendu i eksponirajte između 30 sekundi i 2 minuta, a zatim sami odredite odgovarajuću ekspoziciju. Nemojte pokušavati s dužim ekspozicijama osim ukoliko ne želite da stvorite efekat kretanja zvezda zbog rotacije zemljine kugle. Pokušajte sa ISO vrednostima između ISO 200 i 400. Danas je zaista sve to mnogo lakše kada odmah na LC displeju možete videti rezultat, za razliku od fotografisanja analognim fotoaparatusima. Mada, ruku na srce, za ovu vrstu posla analogni, mehanički fotoaparatusi mnogo su praktičniji iz više razloga. Prvi je da tokom rada oni ne troše bateriju, pa slobodno možete eksponirati i po sat vremena ili više. Tako nastaju sve one fotografije na kojima su zvezde pretvorene u krugove. Najbolje je fotoaparatus pozicionirati tako da je zvezda Severnjača u sredini kadra (po horizontali ili po vertikali). Ukoliko tako dugačke ekspozicije pokušate da iskoristite, u radu s digitalcem potrošićete bateriju pre završetka ekspozicije, biće tu i mnogo "hot-piksela", a i sam senzor se poprilično greje tako da su moguća oštećenja i kvarovi. Iako to izgleda pomalo čudno, veliki broj astronoma koristi modifikovane veb-kamere za ovu vrstu snimanja, ali to je već priča koju ćemo u budućnosti obraditi u rubrici "Štapom i kanapom". Ukoliko rešite da fotografišete ovu oblast, budite slobodni da nam snimljene fotografije i pošaljete.

CorelDRAW

Novo alatke za brže i jednostavnije izvršavanje kreativnih zadataka.

GRAPHICS SUITE X4

CorelDRAW Graphics Suite X4 sadrži:
CorelDRAW X4
Corel PHOTO-PAINT X4
Corel PowerTRACE X4
Corel CAPTURE X4

NOVO — ConceptShare Integration

NOVO — Intuitivni korisnički interfejs

NOVO — Adobe Color Management Module

Jovana Rajića 12, 11 000 Beograd, Srbija
tel. +381 11 30 47 186
+381 11 30 47 187
+381 11 30 47 188

Sve dodatne informacije na www.hsm.co.yu

fax. +381 11 28 35 095
prodaja: hsm-sales@hsm.co.yu
tehnička podrška: hsmtech@hsm.co.yu

HSMinformatika
www.hsm.co.yu

Partneri: Extreme 011 3836 941, BC GROUP 011 3086 790, BTR 011 3285 313, CET 011 3281 614, SAGA 011 3108 500, Tehnicom Computers 011 3060 800, YU Epicentar 011 324 3290, SBM 018 41 188, SMART 021 47 28 200, JAPICOM 021 477 4008, TELIX 021 4890 489, BOOX COMPUTERS 034 302 302, CIKOM 382 081 227 114, PANDA 382 081 245 877

NOVO — Podrška za Adobe Photoshop CS3, Adobe Illustrator CS3, PDF 1.7, PDF/A i Adobe Acrobat 8

NOVO — Interaktivna traka s alatcima

NOVO — Oblikovanje teksta u stvarnom vremenu

NOVO — Nezavisni slojevi stranica

... i još mnogo toga!